

İ i n d e k i l e r :

Küresel Vizyon.....4

- Bir Asırlık Ömürden Kalan ve Asırlara Yayılan Düşünce Mirası

Sektörel Vizyon.....12

- Türk İnsanının Beklentisinin Karşılığı Hangi Sektörde İse, Vehbi Koç, Oradadır

Kültürel Vizyon.....28

- Cumhuriyet'in İlk Profesyonelleri ve Onların Yarattığı Kültür: Koç Kültürü

İletişim.....32

- Onunla 'Yol Arkadaşı' Olmak...

Toplum ve Yaşam.....36

- Türk Eğitim, Sağlık ve Kültürüne Koç Katkısı

Hayata Dair.....41

- "... Ve Denge Kainatın Özüdür"

BİZDEN HABERLER

KOÇ HOLDİNG A.Ş. AYLIK YAYIN ORGANI

Yazışma Adresi: **Bizden Haberler**
Nakkaştepe, Azizbey Sok. No: 1
81207 Kuzguncuk-İstanbul

Tel: (0 216) 531 00 00

Fax: (0 216) 343 15 37

İnternet: <http://www.koc.com.tr>

E.mail: bizdenhaberler@koc.com.tr

Mart 2001 Sayı: 276

Sahibi: **Koç Holding A.Ş. adına Temel Atay**
Genel Yayın Yönetmeni: **Tuğrul Kudatgobilik**
Sorumlu Yönetmen: **Can Çağdaş**
Editör: **Ülkü S. Osmanoğlu**
Sanat Yönetmeni: **Çilay Fezal Ateş**
Yayın Kurulu: **Ali Saydam, Can Kaya İsen, Fatma Nur Halil, Aysun Demir, Şeniz Akan, Nihal Şirin.**

Yapımcı: **Kesişim Yayıncılık ve İletişim**

Hizmetleri A.Ş. Tel: (0 212) 288 79 70-71

Renk Ayrımı: **Filmtet** Tel: (0 212) 231 43 91

Baskı, Cilt ve Poşetleme: **Global Ofset**

Tel: (0 212) 270 95 38

Bu dergideki yazı ve resimler kaynak belirtilmek suretiyle kullanılabilir.

Vehbi Ko 100, Eseri 75 Yaşında

Koç Topluluğu'nun Değerli Çalışanları,

Değerli Bayilerimiz, Servislerimiz ve Yan Sanayicilerimiz,

Değerli Ortaklarımız,

Saygıdeğer Müşterilerimiz,

Kurucumuz, Şeref Başkanımız ve Babamız **Vehbi Koç**'un ölümünün 5. yılında kendisini bir defa daha hasret, rahmet ve şükranla anıyoruz.

Topluluğumuzun 75. kuruluş yılını kutladığımız 2001 senesi aynı zamanda Vehbi Koç'un doğumunun da 100. yılıdır.

Bize bıraktığı bu Topluluğu daha da ileri götürmek ve itibarını, ülke itibarı ile birlikte yurt dışına taşımak için geceli gündüzlü çalışıyoruz.

Neredeyse Cumhuriyetimiz ile yaşıt olan Topluluğumuz, bugün Türkiye'mizle özdeşleşmiştir. Vehbi Koç'un "Ülkem varsa ben de varım. Demokrasi varsa hepimiz varız" sözü, bunun ispatıdır.

Vehbi Koç'un bize bıraktığı, "Koç" ismi en büyük varlığımızdır. Bu sadece bir soyadı veya Topluluk ismi değil, manası çok derinlere inen bir felsefe, bir hayat tarzıdır.

- Koç, Milleti'nin emrindedir.
- Koç, ülkenin ve halkın ihtiyaçları için çalışır.
- Koç, dürüst çalışır, dürüst vergi öder.
- Koç ile iş yapan rahat uyur.
- Koç, geleceğe yatırım yapar.
- Koç, sosyal sorumluluk taşır ve bu sosyal sorumluluğu eğitim, sağlık ve kültür alanlarında taşır.
- Koç, çalışanına değer verir.
- Koç'ta çalışmak bir ayrıcalıktır.
- Koç, 47.020 kişidir ve bütün fertleri ile bir Aile'dir.

İşte Koç ismi yukarıda sıraladığım özelliklere haizdir. Başarı, Topluluğumuzda bir kişinin eseri değildir. Başarı, bütün çalışanların, en küçüğünden en büyüğüne kadar iş birliği, gönül birliği, sevgi, saygı ve dayanışması sayesinde oluşmuştur.

Topluluğumuzdaki demokrasi çok az şirkette görülebilir. Adem-i merkeziyet sistemi ile çalışmak en büyük gücümüzdür. Yukarıda saydığım hususlarda bütün ça-

lışma arkadaşlarımızın katkısı, gayreti ve övünme payı vardır.

Koç olarak felsefemiz, Türk insanının daha müreffeh yaşaması, çağdaş imkânlardan yararlanması ve memleketimizin daha zenginleşmesi için hiç bir fedakârlıktan kaçınmamaktır.

Üçüncü jenerasyona intikal ediyor olduğumuz şu dönemde daha çok kurumsallaşmaya yaklaştığımız ve profesyonelleşmeye bir adım daha atmış oluyoruz.

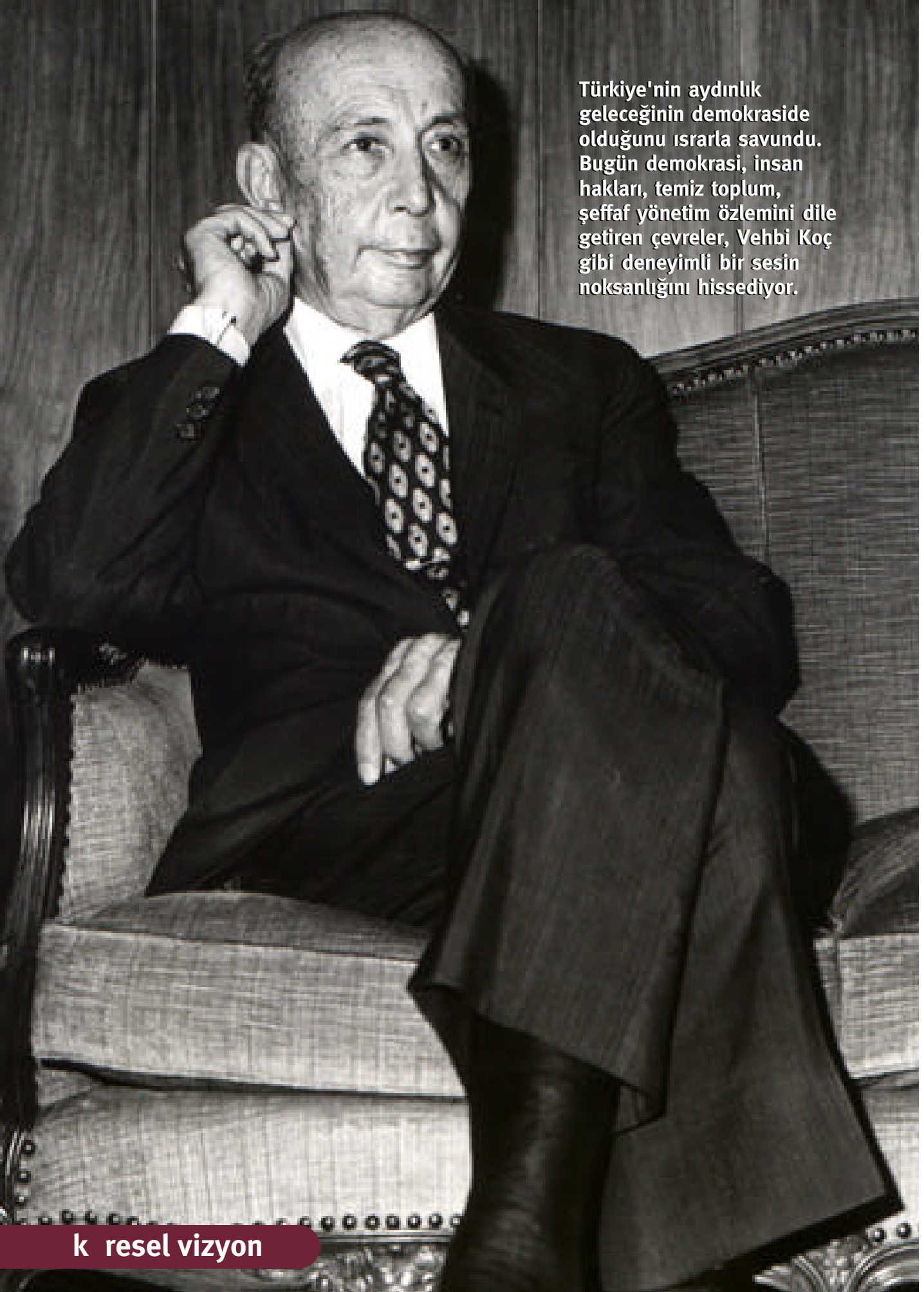
Topluluğumuzun bu sağlam temellerinin kurulmasında emeği geçen **Vehbi Koç**'un çalışma arkadaşları **Fazıl Özış, Kenan İnal, Fazıl Zobu, Behçet Osmanağaoğlu, Adnan Berkay, Bernar Nahum, Hulki Alışbah, Ziya Bengü, Muhterem Kolay, Lütfü Doruk ve İsak De Eskinazis'i** şükranla anmadan geçemeyeceğim. Diğer taraftan Vehbi Koç'la olduğu gibi benimle de çalışmış olan **Fahir İlkel, Yüksel Pulat, Can Kırac, İnan Kırac** ile İdare Meclisi Başkan Yardımcıları **Suna Kırac, Temel Atay ve Hasan Subaşı**'na da burada canı gönülden teşekkürlerimi bildirmek istiyorum.

Ama esas teşekkürüm muhterem halkımız başta olmak üzere 9.600 bayimize, 2.200 servisimize, yan sanayicilerimize ve Topluluğumuzun insan kaynağını meydana getiren 47.020 kişilik kadromuzadır. Allah onlardan razı olsun ve hepsine kuvvet, kudret ve uzun ömürler versin.

Bu duygu ve düşüncelerle memleketimizin politik ve ekonomik dengesinin bozulmamasını temenni ederim. Kurucumuz ve Şeref Başkanımız Vehbi Koç'un gözü arkada kalsın, nur içinde yatsın. Hepinize saygılarımı sunarım.

Koç Ailesi adına,
Rahmi M. Koç
Koç Holding A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı

İMZA YERİ

Türkiye'nin aydınlık
geleceğinin demokraside
olduğunu ısrarla savundu.
Bugün demokrasi, insan
hakları, temiz toplum,
şeffaf yönetim özlemini dile
getiren çevreler, Vehbi Koç
gibi deneyimli bir sesin
noksanlığını hissediyor.

k resel vizyon

Bir Asırlık m rden Kalan ve Asırlara Yayılan D Ő nce Mirası

Vehbi Koç, yaşasaydı, tam 100 yaşında olacaktı. Bu dünyadan son yolculuğuna uğurlanmasının üzerinden 5 yıl geçti. Çok şey sığdırdı 95 yıllık ömrüne. Parça parça edilmiş, ilaçsız, ekmeksiz kalmış Anadolu'yu, Kurtuluş Savaşı'nı, Cumhuriyeti gördü. Mustafa Kemal Atatürk'le tanıştı. İsmet İnönü'den Adnan Menderes'e birçok devlet adamıyla dost oldu. Türkiye askeri darbelerle sarsılırken, O, “demokrasi” dedi.

O, takvimler henüz 1965'i gösterirken vergi ödeyenlerin isimlerinin kamuoyuna açıklanmasını sağladı. Ticarete, sanayiye verilen emeğin,

akıtılan alınterinin kuşaklar boyu korunabilmesi için, ülkesini holding sistemiyle tanıştırdı.

Şirketlerini halka ve çalışanlarına açan ilk patron, “hesap alan patron” değil, “hesap veren patron” oldu.

“Ülkem varsa, ben de varım” diyerek ve bu duyguyla dopdolu olarak Türkiye için yaptıkları, dünyada da ses getirdi. 1987 yılında, **Rajiv Gandhi**'nin elinden “**Dünyada Yılın İşadamı Ödülü**”nü aldı.

O, 95 yıllık yaşamının son günlerinde, “**memleketin hali beni yatağa düşürdü**” derken, arkasında bıraktıklarına, bugüne kadar verdiği mesajların en önemlisini veriyordu aslında...

Bugün, yani yokluğunun 5. yılında, galiba onu anmanın en güzel biçimi, hayata veda ederken yüreğine çöken hüznü vasiyet sayıp, Türkiye için yaptıklarına bakmak, örnek almak olacaktır.

Gerçek Bir İşadammın Portresi

Ticarete 1920'li, sanayiye 1950'li yıllarda girdi. Cumhuriyet Türkiye'sinde Türk işadammına önce güven duygusu ve sonra kimlik kazandırmış olan Vehbi Koç, hayatı boyunca çalışmanın ve başarılı olmanın heyecanını yaşamış, zaman zaman da kaybetmenin hayal kırıklığını içine sindirme olgunluğunu gös-

Yıl 1976. Koç-Ford ortaklığının 50. yılında Vehbi Koç, Henry Ford II ile.

termiştir. Belki de gençlere ve kamuya tanıtmak istediği işadamı portresi, ülkede ideal olarak benimsenmiş bütün çağdaş hedefleri amaç edinmiş bir kişiliğin tarifiydi. Ülkesini ve halkını seven, iyi yetişmiş, sağlam bir eğitim görmüş, dil bilen, çalışkan ve üretici, memleketin ekonomik ve sosyal kalkınmasında görevi olduğu bilincine sahip bir vatandaş modelini herkesin zihnine yerleştirmek için çabaladı.

Dünya ve ülke sorunları ile yakından ilgilenerek, girişimlerde, sağduyulu önerilerde bulundu.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü Ankara'da gördü. Büyüyen, gelişen bir iş hayatı içinde İsmet İnönü, Celal Bayar, Adnan Menderes, Cevdet Sunay ve pek çok siyasetçi, asker, yönetici ile tanışarak dostluklar kurdu.

Vehbi Koç uluslararası olaylar, ülke sorunları ile ilgili görüş ve önerilerini

1995 yılının Ocak ayında Vehbi Koç bir değerlendirme yapıyordu. Bundan tam altı yıl önce kayıt dışı ekonomiden Avrupa Birliği ile ilişkilere, seçim politikasından özelleştirmeye kadar sıraladığı beş temel sorun ve çözüm önerileri ile bugünün de manzarasını çiziyordu sanki.

bildirmeyi bir görev haline getirdi. Amacı tecrübelerini aktarmak, sorunların çözümüne yardımcı olmaktı.

Demokrasinin yılmaz bir savunucusuydu. Türkiye'nin askeri yönetimle yönetildiği günlerde komutanlara sözlü, yazılı "demokrasiye dönüş" çağrılarını yaptı. "Demokrasi varsa, hepimiz varız" diyordu. Ülke sorunlarının çeşitlenerek çıkmaza girdiği ve dolayısıyla umutsuzluğun egemen olduğu yıllarda parti liderlerine, siyasetçilere uyarılarda bulundu.

Vehbi Koç'un Gözünden Türkiye

1995 yılı Ocak ayında son bir yılı değerlendiren Vehbi Koç'un sıraladıkları, bugün de hâlâ geçerliliğini koruyan sorunlar olmaya devam ederken, onun ileri görüşlülüğünün de bir ispatı... Koç, bundan tam altı yıl önce kayıt dışı ekonomiden Avrupa Birliği ile ilişkilere, seçim politikasından özelleştirmeye kadar sıraladığı beş temel sorun ve çözüm önerileri ile bugünün de manzarasını çiziyordu sanki:

“1. Siyasi partilerimiz günlük çekişmeler yerine memleket meseleleri üzerine ciddiyetle eğilmelidir. Temel ekonomik sorunlara millî mutabakat ve kararlılık içinde çözüm bulmaya çalışılmalıdır.

2. Yunanistan, İspanya, Portekiz’in Avrupa Birliği’ne katıldığı dönem, biz katılamadığımız için çok büyük bir fırsat kaçırdık. 19 Aralık’da Brüksel’de yapılacak toplantıda nasıl bir karar alınacağını kestiremiyorum. Yine işbirliği yaparak, memleketin menfaati nerede ise, politikacılarımız o şekilde bir karar almalıdırlar.

3. KİT’lerin hangilerinin birinci derecede özelleştirileceği hususunda bir

an evvel karar alınmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

4. Sık sık yerel veya genel seçim yapılmakta, bu seçimler dolayısı ile siyasi istikrar bozulmaktadır. Bunun için seçimler dört senede bir ve iki dereceli yapılmalı, ondan sonra da herkes işine gücüne bakmalıdır. Bugünkü seçim sistemi ile ekonomi çok büyük zararlara uğramaktadır.

5. Kayıtdışı ekonominin üzerine ısrarla gidilmeli, böylece rekabet ve vergilendirmede adalet sağlanmalıdır.”

Vehbi Koç Avrupa ile bütünleşmenin, Türkiye için vazgeçilmez bir hedef olması gereğine inandı. Bunun

siyasette demokrasiye, ekonomide de serbest pazar ve rekabet kurallarına yönelmekle mümkün olacağını bildiriyordu. Bunun için de, her zeminde Türkiye’nin aydınlık geleceğinin demokraside olduğunu ısrarla savundu. Bugün demokrasi, insan hakları, temiz toplum, şeffaf yönetim özlemini dile getiren çevreler, Vehbi Koç gibi deneyimli bir sesin noksanlığını hissediyor.

Kuşaklar Boyu Emeği Korumak İçin...

Türk iş dünyasında kurumlaşmanın temelini atan Vehbi Koç oldu. Başarılı işler yapmış, adını duyurmuş şir-

Nasihatleri Hâlâ Güncelliğini Koruyor

Birlikte çalışmış olanların ya da bildikleri gibi Vehbi Koç, yazmaya, not tutmaya çok meraklıydı. İşle ilgili gündemler, tutanaklar başta olmak üzere nasihatlerini, mesajlarını, takdirlerini, eleştirilerini, uyarılarını ilgili kişilere daima yazıyla yapar ve yazılı cevabını da beklerdi. Her türlü iş müzakeresinin zaptını, özel evrakı ve yazışmaları çok muntazam dosyalatır ve kovalardı.

İşte 28.11.1983 yılında bağırsak tıkanması nedeniyle Amerika’ya ameliyata giderken bizlere yazdığı nasihat-vasiyet notu hâlâ güncelliğini kaybetmemiş örneklerden biri.

“28.11.1983

Evlatlarıma;

1- Bugüne kadar sizlere yazılı ve sözlü olarak, bir müessesenin yaşaması için neler yapılması lâzım olduğunu defalarca anlattım. Kurduğum müessesenin ayakta durması elinizdedir. Herşeyin başında aile bağı geliyor.

2- Sizlere çok güzel, itibarlı bir müessese bırakıyorum.

3- Maalesef memleketimizin poli-

tik ve ekonomik durumu kritiktir.

4- Şu üç sene zarfında bir çok müesseselerin durumları bozulmuştur. Bence,

a) Birdenbire yükselmek,

b) Bundan dolayı büyük faiz yükü altına girmek,

c) İşlerine mal sahibinin sahip olmaması, bunlara sebep olmuştur.

5- Tavsiyem;

yeni yükler altına girmeyiniz. Elinizdeki şirketlerin kuvvetlenmesine çalışarak yeni işlere girmeyiniz. Faiz yükünden kurtulmaya bakınız. Hepinizin gözlerinden öperim.

Allahım, bana;

Değiştiremeyeceğim şeyleri kabullenmem i in sabır,

*Değiştirebileceğim şeyleri
Değiştirme cesareti,
Aradaki farkı tefrik edebilme kudretini ihsan et!”*

Semahat Arsel

Koç Holding A.Ş.
Yönetim Kurulu Üyesi

Üstteki fotoğraf: Yıl 1949. Ankara Palas'da Celal Bayar, Refiide Bayar ve Vehbi Koç. Soldaki fotoğraf: Yıl 1959. Başbakan ve Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes'in Hilton Otelinde tüccarlarla yaptığı toplantıdan...

ketlerin, kurucularının ölümünden sonra kısır aile çekişmeleri yüzünden dağılıp gittiklerini gözlemlemişti. Sürekliliğin teminatı nasıl sağlanabilirdi? Koç bu konuyu yıllarca düşündü, araştırdı. Batıda örneklerine çok rastlanan 'Holding'in Türkiye'de kurulmasını engelleyen, caydırıcı mevzuat yürürlükte idi. Kârın bir şirketten, bağlı olduğu ana şirkete aktarılması sırasında mükerrer vergi ödemesi gerekiyordu.

Koç bu engellerin aşılması için büyük çaba gösterdi. Siyasilere, bürokratlara konuyu anlatarak, ikna ederek mev-

zuatın değiştirilmesi yolunu açtı.

Kuruluşu 12 Aralık 1963 tarihli Resmi Gazete'de ilan edilen ve ülkemizin ilk yasal "Holding kuruluşu" olan Koç Holding'in ilk ortaklar toplantısında Vehbi Koç'un, kendine özgü sade cümlelerle yaptığı konuşma, amacı açık bir şekilde belirtmekteydi:

"İnsanlar fanidir! Ben de birgün bu işin başından ayrılacağım. On yedi yaşımdan beri geceli gündüzlü çalıştım. Şimdi Topluluğu sizlere emanet ediyorum. Benim ilelebet huzur için de kalmamı istiyorsanız bu müesse-

seyi devam ettiriniz. Şahsi düşüncelere, kaprislere kapılarak beceriksiz ve kabiliyetsiz insanları işbaşına getirmeyiniz."

Türkiye'de yeni bir şirket modeli yaratarak kurumlaşmanın önünü açan Vehbi Koç, iş dünyasına örnek ve rehber oldu.

Hesap Veren Patron: Vehbi Koç

Vehbi Koç, devamlılık sağlayacak girişimlerden biri olarak gördüğü halka açılmayı 1970'li yıllarda başlattı.

Büyük sermaye gerektiren projelere yönelme ihtiyacını da halka hisse senedi satışını zorunlu hale getiren bir

O'nu Kaybetmekle Gençliğimizi de Kaybetmiştik

B abamızı kaybettikten sonra Amerikalı bir arkadaşımın ilginç bir mektup aldım. Bu arkadaşım annemin yıllarca önce vefat ettiğini bilen birisiydi. “Başın sağolsun, bu vesileyle artık çocukluğunun ve gençliğinin bittiğini anlayacaksın” diyordu. Gerçekten babamız hayattayken bizlerden “çocuklar” diye bahsederdi.

Çok şanslıydık. Babamız uzun süre bizlerle olmuş, bizler de kendisiyle birlikte yaşamıştık. Ben artık onun bizlerden ayrılmayacağına inanmaya başlamıştım. Babam gibi bir kişinin ölümsüz olduğunu içime sindirmiştim. O nedenle vefatı çok doğal olmasına rağmen bende şok etkisi yarattı. Babamı kaybettikten sonra kendisiyle geçen günler, öğrendiklerim, yaşadıklarım daha çok önem kazanmaya başladı. Üşenmeden yazdığı notlar ve yazının sonundaki ders ve öğretici mesajlar daha fazla ortaya çıktı. Burada **Vehbi Koç**’un felsefesini göstermek açısından Antalya evimizle ilgili bir mektubunu

sizlerle paylaşmak istiyorum.

“Antalya – 13 Mayıs 1995

Suna ve İnan Kırac Müzesini gezdim.

1. Bu müzenin tarihçesi lazım. Yazılmakta olduğunu söylediler.
2. Bu müzenin daimi masrafları nereden karşılanacak?
3. Müze bütün sene açık mı olacak?
4. 6 ay açık, 6 ay kapalı olmalı.

Önce evet deniyor, Ankara’da olduğu gibi, sonra daimi kadro veriliyor. Bunun kati kararı verilmeli. Çeşmenin suyu nereden gelecek?

Suna’nın evi:

Müzeden sonra otel müdürü Naci Bey’in paketi ile buraya geldik. Ben Hatice Hanım, Naci Bey, Salih Bey evde çay içtik. Evin manzarası fevkalâde. Beydağları’nın karşıda oluşu, havuzlar, kangal köpekleri, bahçeleri, velhasıl her taraf çok güzel.

Allah ağzının tadını bozmasın.

Hakikaten burada en az 1-1.5 ay gelinip kalınabilirse masraflara değer. Yoksa senede bir-

kaç gün için çok pahalı bir iş...

En güzeli benim gibi Talya’ya gelisin, yer içersin, parasını verirsin, biter. Ne kurt köpekleri var, ne başka masrafı...

Ben de bundan hoşlanıyorum.”

Suna Kırac

Koç Holding A.Ş.

Yönetim Kurulu Başkan Vekili

gelişme olarak benimsedi. Halk birikimlerini güvenli şirket ve projelere yönlterek değerlendirme yollarını arıyordu. Kalkınmakta olan Türkiye’nin halk tasarruflarından yararlanmasına, yeni kaynaklar yaratılmasına ihtiyacı vardı.

Vehbi Koç halk tasarruflarının büyük bir kaynak olduğu inancı ile Türkiye’de halka açık ilk şirketi gerçekleştirdi. 1973 yılında kurulan “Koç Yatırım ve Sanayi Mamulleri A.Ş.” bu inancın somut örneği oldu. Koç Yatırım Topluluğu’na bağlı birçok şirketin hissesinden oluşan bir portföy ile kuruldu. Böylece riski azaltarak güvenlik unsurunu öne çıkaran

bir yapıya kavuşturuldu. 180 milyon TL sermaye ile kurulan şirket büyük ilgi gördü ve ortak sayısı ilerleyen yıllarda 9000’e yükseldi.

15 yıl süre ile bu şirketin Yönetim Kurulu Başkanlığı’nı üstlenen Vehbi Koç, “hesap alan patron” durumundan “hesap veren patron” durumuna gelmişti. Pazarlama alanındaki gelişmeler ve sermaye piyasasının yeniden şekillenmesinden sonra fonksiyonunu yitiren Koç Yatırım şirketinin faaliyetine son verildi. Bu şirket demokratik düzende sermaye piyasasının gelişmesine öncülük etti ve sosyal bir görevi yerine getirdi. Bugün halka açık, Borsa’da işlem gö-

ren 17 Koç Topluluğu şirketi bulunuyor.

“Bir Malı Satmak, O Malı Yapmak Kadar Önemlidir”

Vehbi Koç’un yenilikçi bir görüşle gerçekleştirdiği işlerden biri de bayilik oldu. Sanayicilik hamlesinden sonra pazarlama ve satış için bir organizasyona ihtiyaç olduğunu gören Koç, Türkiye’nin ilk ve en büyük bayilik teşkilatını kurdu. Yurdun dört köşesinde Koç ürünlerini satmak isteyen girişimcilerle yapılan anlaşmalarla oluşturulan bu organizasyon başarılı olmuştur.

“Bir malı satmak, o malı yapmak ka-

Vehbi Koç, 14.04.1992 tarihinde Turgut Özal'ın Fransa Cumhurbaşkan'ı F. Mitterand onuruna Dolmabahçe Sarayı'nda verdiği yemekte.

dar önemlidir" diyordu Koç.

Arçelik, Beko, Türk Demirdöküm, Aygaz, Trakmak, Ford Otosan, Tofaş, Fulda, Beldesan bayileri Koç ürünlerinin tüketiciye ulaşmasını sağladı.

Bayi toplantıları bir sistem olarak 1960'lı yıllarda başlatıldı. Vehbi Koç bayilerin önemli bir işlevi yerine getirdiğine inanmıştı. Onlarla yakın ilişkisini ömrü boyunca sürdürdü. Gezilerinde bayileri işyerlerinde ziyaret etmeyi ve onların görüşlerini almayı iş edindi.

Yıllarca süren ilişkiler dostluklara dönüştü.

Bugün 9600'ü bulan bayi ağı ile Tür-

Kollarımın Arasında Dünyaya Gözlerini Kapadı

Her ailenin kendine has aile yapısı ve ilişkileri vardır. Bizim çekirdek ailemiz için herhangi bir Anadolu ailesinin örf ve adetleri geçerli idi. Babamız çok çalıştığı için çocuklarına ayıracak zamanı yoktu. Daima annemiz **Sadberk Hanım** bizlerle meşgul olmuş ve babamızla aramızda bir köprü oluşturmuştu. Annemiz vefat edinceye kadar babamızla aramızdaki bu mesafeli ilişki daima hissedilmiştir. Ancak, hiç göstermemesine karşın bizleri sevdiğini her zaman hissederdik. Babamız hisli bir insandı, ağladığına çok şahit olmuştuk, ama hislerini belli etmesi onun için büyük bir zaafı. Böyle yetiştirilmişti. Babamız hep kendisinin annemizden daha önce vefat edeceğini düşünür, tüm planlarını ona göre yapardı. Annemizin erken vefatı beklenmedik acı bir durum oldu. Derhal kendisini toparladı ve kararını verdi. Hiç birimizle oturmayacaktı. Gene en doğru kararı vermişti. Kendisine bakacak, evini yönetecek bir hanım aranması talimatını verdi: **Madame Mary** bulundu ve biz beraberce 6 ay Çankaya Apartmanı'nda oturduktan sonra Annemin Yeniköy'de satın alıp da oturmasına kısmet olmayan daireye taşındı ve yeni düzenine geçti.

Annemizin vefatından sonra artık köprü yıkılmış, bizler babamız Vehbi Koç ile başbaşa kalmıştık. Aramızda müthiş bir yakınlaşma başlamıştı. Bizler de zamanla

daha olgunlaşmıştık ve onu yalnız bırakmamaya çalışıyorduk. Bu yeni dönemi-mizde Ablam **Semahat Arsel**, babamın sırdaşı ve arkadaşı olmuştu. Her seyahatinde ona eşlik ediyor, dertlerini dinliyordu. Kardeşim **Suna Kıraç** ise Koç Holding'de yoğun çalışması nedeniyle onun iş arkadaşı idi. Ona güveniyor, her işini onunla planlıyordu.

Ağabeyim **Rahmi**'ye gelince onu da çok seviyor ve kendisi gibi olmasını bekliyordu.

Bana gelince, ortada olduğum için çocuklar arasında kendisine uzak çocuktum ve ben de babama fazla yaşamamıştım. Ama hayatın garip bir cilvesidir ki vefat ettiği zaman ben yanımdaydım ve benim kollarım arasında dünyaya gözlerini kapadı. Sizlere burada yazmaya ve okumaya meraklı babamın geceleri yatarken okuduğu duaları içeren ilginç listeyi burada ilk defa açıklıyorum:

- 1- Allahım hakkımda ve hakkımızda hayırlısını ver, kötü gözlerden muhafaza eyle.
- 2- Kazalardan, belalardan felaketlerden muhafaza eyle.
- 3- Doğru yoldan ayırma.
- 4- Namus ile terbiye etme.
- 5- Verdiğin nimetlere hamdolsun, şükrolsun.
- 6- Çocuklarımı hayırlı, uğurlu eyle.
- 7- Semahat'ime şifa ver, tedavisinde en

doğru yolu göster. Her şeye kadirsin. Ve sile ittihaz ederek şifa ver. Bu yavruya bir daha hastalık ve ameliyat gösterme.

8- Rahmi'yi hayre halef eyle. Mesud et, bahtiyar et.

9- Sevgi'mi mesud et, bahtiyar et.

10- Suna'yı mesud et, bahtiyar et, iyi günlerini göster, çocuk ver.

11- Bizi idare edenlere doğru yolu göster.

12- Memleketimizi her türlü felaketlerden muhafaza et.

13- Hastalığıma şifa ver ve bugünlerimi aratma: Bana kuvvet ver, vücuduma sıhhat ve afiyet ver. Memleketime hizmet etmeyi nasip eyle.

14- Bütün işlerimde doğru karar vermeyi nasip eyle."

Sevgi Gönül

Koç Holding A.Ş.

Yönetim Kurulu Üyesi

kiye'nin en büyük satış örgütüne sahip olan Koç Topluluğu önemli bir sinerji yaratıyor.

Vergi, Gurur Kaynağı Oldu

Yıl: 1965. Koç, kamuoyunun özel sektör hakkındaki düşüncesini ciddiye alıyordu. Kamuoyuna göre özel sektör, büyük paralar kazanıyor ve gayet az vergi ödüyordu. Ülkemizde vergi ödemekle mükellef olan kişi ve kuruluşların teşviki amacıyla hükümet, Sanayi ve Ticaret Odaları'nın özendirici olmasını isteyen Vehbi Koç "En yüksek vergi ödeyenlere birer takdirname ve madalya verilmesini" önermişti.

1965 yılı Ağustos ayında, Türkiye'de vergi ödeyenler ilk defa açıklandı ve böylelikle Vehbi Koç ve Koç Topluluğu tarihinde yeni bir sayfa açıldı. Vehbi Koç, 1964 yılı kazancından 15 milyon lira vergi ödeyerek "En fazla vergi ödeyen mükellef" ünvanını kazandı. 1965 yılında 100 büyük firmaya ait bilgiler kamuoyuna açıklandı. 1978'de vergileri açıklanan firmaların sayısı 300'e, 1981'de ise 500'e çıktı. Vehbi Koç gittiği her yerde, her fırsatta şöyle demişti: "Bize bizden başka kimsenin faydası yoktur. Hükümetler vergi alamazlarsa ya yatırımlar durur, ya da para basılır, enflasyon körüklenmiş olur. İkisinin de cezasını hepimiz çekerek."

Ülkesi İçin Yaptı, Dünya Ödüllendirdi

1987 yılı, Vehbi Koç'un seksen altı yıllık yaşamını taçlandıran müthiş bir olayla başladı. O'nun ülkesi için yaptıkları, dünyada da yankı buldu. Türkiye Odalar Birliği Başkanı **Ali Coşkun**, 14 Ocak 1987 Çarşamba günü, **Vehbi Koç**'a telefonla, Milletlerarası Ticaret Odası tarafından "Dünyada Yılın İşadamı Ödülü"ne layık bulunduğunu duyurdu. Coşkun, şöyle diyordu: "Beyefendi, uluslararası platformda, 110 ülkeye mensup ikiyüz aday arasından seçilmiş bulunuyorsunuz. Ülkemizi ve Türk iş alemini yücelten

1965 yılı Ağustos ayında, Türkiye'de vergi ödeyenler ilk defa açıklandı ve böylelikle Vehbi Koç ve Koç Topluluğu tarihinde yeni bir sayfa açıldı. Vehbi Koç, 1964 yılı kazancından 15 milyon lira vergi ödeyerek "En fazla vergi ödeyen mükellef" ünvanını kazandı.

Vehbi Koç'u Koç Yapan Değerler Nedir?

Büyük insanlar, bedenleri toprak olsa da eserleriyle, yaşadığı döneme damgasını vuran ve geleceğe ışıltı tutan fikirleriyle yaşarlar.

Genç Türkiye Cumhuriyeti iş aleminin, Türk özel sektörünün kurucusu ve örnek işadamı Vehbi Koç'un 100. Yaşını bu nedenle kutluyoruz. Onun ölümü için artık hüznlenmiyor, kurumsallaşan beyninin, ilkelerinin, kurduğu müessesede yaşamasıyla mutlu oluyoruz. Onu iş dünyasında, anıtlara atan vatansızlığını, yüksek iş ahlakını, üstün yönetim ilkelerini, sürekli kendini yenileyen fikirlerini, geniş vizyonunu kurduğu müessesede yaşatmak gerekiyor. Bu, başta üçüncü nesil Koçlar olmak üzere biz ve bizden sonra gelecek tüm yöneticilerimizin görevi. Bunun için Vehbi Koç'u iyi anlamak, gelecek kuşaklara iyi anlatmak zorundayız.

Neydi Vehbi Koç'u Vehbi Koç yapan değerler? Başlıbaşına bir tez konusu olan bu değerleri ben çok kısa başlıklar altında şöyle özetleyebilirim:

- Üstün iş ahlakı
- Memleket sevgisi
- Yönetim biçimi
- Çalışma arkadaşlarını seçerken aradığı özellikler ve gösterdiği özen
- Dalkavukluğa asla prim vermeyen ölçülü ve mesafeli bir ilişki
- Onları takip ve yönetme becerisi
- Doğru bilgiye ulaşma yöntemi

- Dinlemeyi bilmesi ve dinlediklerini birkaç cümlede özetleme yeteneği

- Karar alma yöntemi

• Geniş vizyonu

- Geleceği görme yeteneği

- İlklerin öncüsü: Ampul, beyaz eşya, otomotiv, salça, süpermarket...

• Devletle olan ilişkisi

- Saygılı ve mesafeli

- Yasalara uyma konusunda gösterdiği özen

- Partilerin değil, devletin iş adamı olması

• Ülke meselelerine karşı duyarlılığı

İnsana verdiği değer

- Çalışanına verdiği önem

- Bayilerine, yan sanayisine ve servislerine olan ilgi ve sevgisi

- Müşterilerinin şikayet ve isteklerine karşı olan büyük duyarlılığı

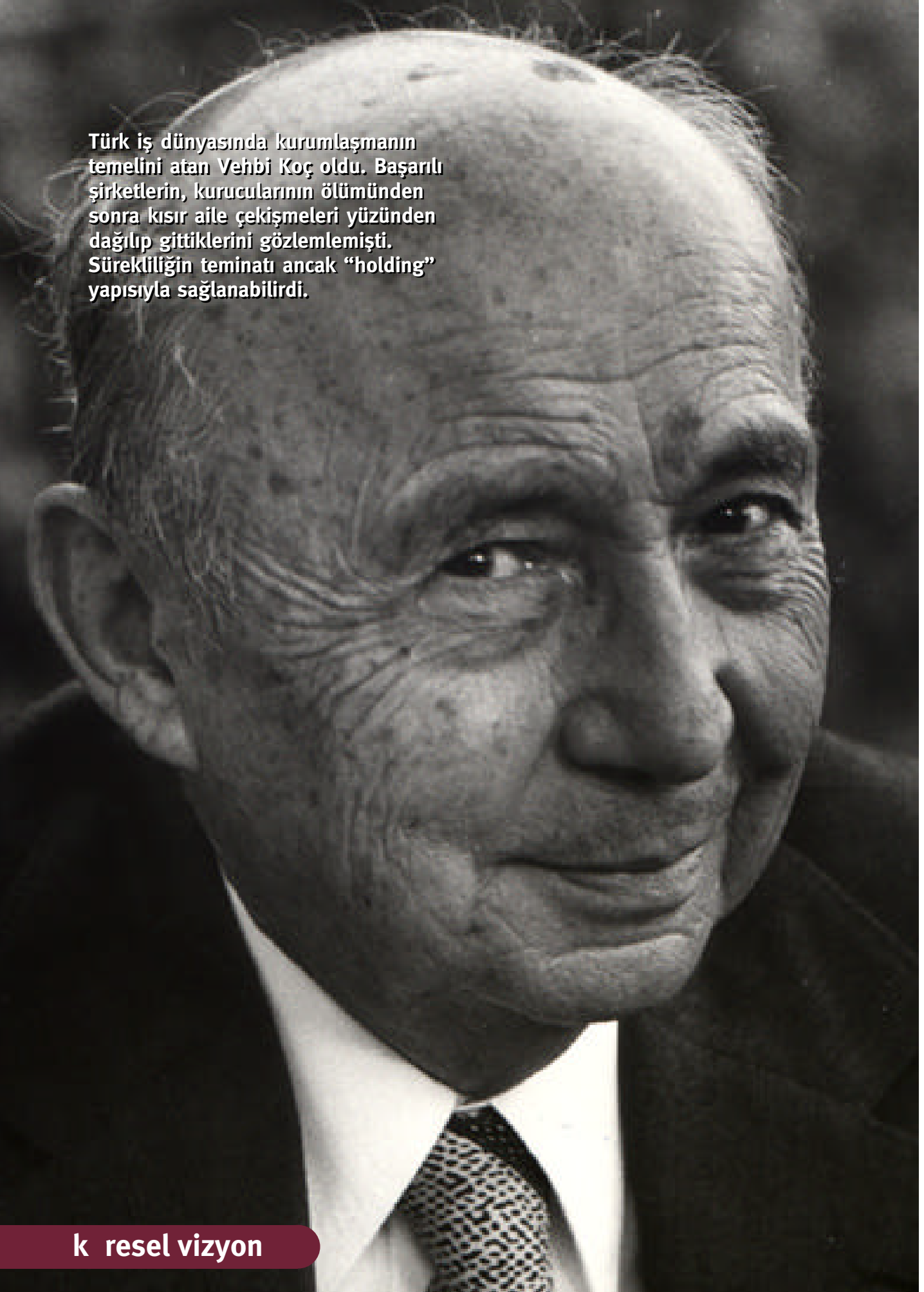
Hiç şüphe yok ki yukarıda özetlemeye çalıştığım Vehbi Koç'un değerlerine, kendisini yakından tanıyanların ilavesi olacaktır.

İnanıyorum ki; Cumhuriyetimizin ef-sane işadamı, Vehbi Koç ismi son-suza dek yaşayacak. Kendisini önce bir Türk olarak, sonra da yakınında çalışma şansını bulan bir kişi olarak bir kez daha rahmetle ve şükranla anıyorum.

Cengiz Solakoğlu

Koç Holding A.Ş.

Tüketim Grubu Başkanı

Türk iş dünyasında kurumlaşmanın temelini atan Vehbi Koç oldu. Başarılı şirketlerin, kurucularının ölümünden sonra kısır aile çekişmeleri yüzünden dağılıp gittiklerini gözlemlemişti. Sürekliliğin teminatı ancak “holding” yapısıyla sağlanabilirdi.

Vehbi Koç, 1987 yılında Hindistan Başbakanı Gandhi'nin elinden "Dünyada Yılın Adı Adam" Ödülü'nü aldı.

böyle bir ödül alacağınız için şimdiden en içten duygularımı sizi kutluyorum."

Vehbi Koç ödülünü almak üzere Hindistan'ın merkezi Yeni Delhi'ye gitti. 11 Şubat 1987 Çarşamba günü saat 10.00'da Vignan Bhavan Kongre Salonu'na girdiği zaman, heyecanını yanındakilere şu sözlerle aktarmıştı: "Şu anda sadece yaptığım işleri değil, memleketimi de temsil ederek uluslararası bir ortamda onurlandırılmak, bir sporcunun olimpiyat gibi bir yarışma alanında duyabileceği heyecanı ve sevinci yüreğimden duyuma sebep oluyor."

Vehbi Koç'un böyle bir ödüle layık görülmesi ülke içinde de geniş yan-

kılar uyandırdı. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, Başbakan ve Sanayi Bakanı Koç'u ayrı ayrı kabul ederek kutladılar. T.B.M.M. Başkanı **Necmettin Karaduman** "Odalar Birliği Ödülü"nü, Birliğin Genel Kurul toplantısında Vehbi Koç'a sundu. Başbakan **Turgut Özal**, Rajiv Gandhi'ye bir mektup yazarak Vehbi Koç'u şöyle tanıtmıştı:

"Sayın Koç'un iş hayatı, Türk özel sektörünün tarihi ile hemen hemen aynıdır. Bizim deyimimizle, kendisi yaşayan bir tarihtir. Şimdi Türkiye'de üçüncü nesil işbaşına gelmektedir. Uzun ve gelişen iş hayatı boyunca Sayın Koç bir noktada durabilirdi, fakat bunu yapmadı. Hâlâ günün

güçlüklerine meydan okumaktadır. İşte, ödülü gerçekten hak eden bu 'genç-ihtiyar' böyle bir şahıstır" Koç, bu ödülle, Türk işadamlarının yoklukları ve güçlükleri aşıp çağdaş bir girişimci olabileceğini kanıtladı. Yaptıklarının yanı sıra farklı vizyonu ile ülke ve dünya sorunlarındaki etkin davranışları Vehbi Koç adını yurtdışında duyurmaya devam etti.

Yaşam Boyu Başarı Ödülü

ABD'de kurulmuş olan "**Nüfus Enstitüsü**" Vehbi Koç'a "Yaşam Boyu Başarı Ödülü"nü vermeyi kararlaştırdı. Koç'un bu başarısı, Türkiye'de başkanlığını yaptığı Aile Planlaması Vakfı'nın faaliyetleriyle ilgili idi. Vehbi

Koç'a ödülü 13 Aralık 1991 günü Divan Otel'inde düzenlenen bir törenle verildi.

Vehbi Koç'un ülkesi için yaptıkları, bu topraklar üzerinde de ödüle değer bulundu. Türk Tanıtma Vakfı (TÜTAV) 1987 yılında Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen törende Koç'a "Onur Ödülü" sundu. Vehbi Koç, 1988 yılında Boğaziçi Üniversitesi Rektörü **Prof. Ergün Toğrol**'dan Yılın En Başarılı İşadamı Ödülü'nü de almıştı.

4-7 Haziran 1992 tarihlerinde İzmir'de **Üçüncü İktisat Kongresi** toplandı. Vehbi Koç bu kongreye

13.12.1991. ABD'de kurulmuş olan Nüfus Enstitüsü, Aile Planlaması Vakfı'nın başarılı faaliyetleri ile ilgili olarak Vehbi Koç'a Yaşam Boyu Başarı Ödülü verdi.

1994 Krizinde Bile Koç Grubu En Yüksek Vergiyi Ödedi

28 yıl evvel Sayın **Rahmi M. Koç** tarafından Mali İşler'de çalışmak üzere işe alındım. Mali Grubun o zamanki idarecisi ve müessesenin kurucularından **Isak De Eskina-zis**'in emrinde çalıştım. Acemilik devrimde Vehbi Bey ekolünün temsilcisi Bay Isak vasıtası ile müesseseyi öğrenmek fırsatı buldum. Daha sonraları da Sayın **Vehbi Koç** ile direkt çalışma imkânlarını elde ettim. Vehbi Koç gibi büyük bir insanı tanımak ve yakınında bulunmanın ne kadar büyük bir mazhariyet olduğunu onu kaybettikten sonra her gün daha çok idrak ettiğimi söylemek istiyorum.

Vehbi Koç, müessesenin en verimli şekilde çalışmasını takip ederken her türlü kanuni mükellefiyetlerini eksiksiz yerine getirilmesini istemiş ve bunu Mali Grup vasıtası ile denetletmiştir. Koç Grubu uzun yıllar hep vergi re-kortmeni olmuştur. Bunun tipik bir misali, 1994 yılındaki büyük krizin Koç Grubu'na getirdiği bütün olumsuzluklara rağmen, en yüksek vergi ödeme başarısıdır.

26.05.1995 tarihinde TUSİAD Başkanı **Halis Komili**'nin takdir yazısındaki şu ifade bence fevkalâde övünç vericidir.

"Sayın Vehbi Koç, Türkiye ekonomisi kritik bir dönemecten geçerken, faaliyetinizi çağdaş bir iş anlayışı çerçevesinde sürdürerek, ekonomimize paha biçilmez bir katkıda bulundunuz.

Mevcut olumsuz koşullara rağmen, grubunuzun kamu kaynaklarına vergi yoluyla gerçekleştirdiği katkı, özel sektörün gururu olmuştur.

Ekonomide kayıt dışı kalarak, kamuya karşı yükümlülüklerini yerine getirmeyen iş erbabı ile, kayıtlı ekonomiyi oluşturan gerçek girişimciler arasına çektiğiniz kalın çizgiden dolayı, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına takdir ve teşekkürlerimizi sunarız.

Saygılarımla
Halis Komili
Yönetim Kurulu Başkanı"

Sayın Vehbi Koç'u kaybettiğimizin 5. yılında onu hasret, büyük bir saygı ve minnetle anıyor, müessesenin bugün de onun prensipleri içinde en saygın şekilde devamını görmekten iftihar ediyor ve Allah'a büyük inancı olan bu insana rahmetler diliyorum.

Alpay Bağnaçık
Koç Holding A.Ş.
Yönetim Kurulu Üyesi

2.7.1969. Perkeris Fabrikası'nın temel atma töreninde Başbakan Süleyman Demirel ve eşi Nazmiye Demirel ile.

5.09.1972. Vehbi Koç, Nihat Erim ve Kemal Kayacan ile.

03.11.1992 tarihinde Aile Sağlığı Planlama Vakfı Toplantısında Vehbi Koç, Başbakan Süleyman Demirel ile.

21.09.87 tarihinde Avusturya «İktisat Odası» Başkanı R. Sallinger'in Türkiye ziyareti.

26.08. 1992. Çırağan Sarayı'nda «İl Bankası'nın 68. Kurulduğu Yılı Yıldönümü toplantısı». Soldan sağa: Nejat F. Eczacıbaşı, Vehbi Koç ve Bülend Ulusu.

30.11.1985. Vehbi Koç, Devlet Konutları'nda Göz Bankası'nın 30. yılı nedeniyle verilen davette Mevhibe Önü ile

19.12.1992. Conrad Oteli'nde Zeynep-Engin Solakolu'nun düğününde Vehbi Koç, Erdal Önü ile.

15.12.1992. Çırağan Sarayı'ndaki Henkel toplantısında Vehbi Koç, Mesut Yılmaz ile.

Vehbi Koç'a, 15.06.1993 tarihinde Erzurum Atatürk Üniversitesi, Fahri Doktorluk unvanı verildi.

şeref konuğu ve konuşmacı olarak davet edilmişti.

Birinci İktisat Kongresi'nin toplanmasından altmış yıl sonra kürsüde duygularını ifade eden Koç şöyle seslendi:

"Her türlü fedakarlığa katlanılarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde sanayileşme hamlesini devletimiz başlatmıştır. Memleketimizde özel sektörün sanayileşmesi ve dünya rekabetine açılması bu sayede olmuştur. Bu gelişmelerin içinde yaşamış bir işadamı olarak, bugün burada devletimize şükranlarımızı sunmak isterim. Bunun içindir ki 'Devletim varsa ben de varım' inancımı huzurunuzda tekrarlamaktan büyük bir gurur duyuyorum."

İş dünyamızın filozofu

15 Haziran 1993 Salı günü, Erzurum Atatürk Üniversitesi Konferans Salonu'nu, öğretim üyeleri, davetliler ve öğrenciler doldurmuştu.

Prof. Ziya Yurttaş, törene katılanlara Vehbi Koç'a "fahri doktora" verileceğini açıklıyor ve onu şu cümle ile tanımlıyordu:

"Uzun süren iş hayatı içerisinde şahsiyetine şaibenin gölgesi düşmeyen ender bir girişimci Vehbi Koç, iş dünyamızın filozofudur!"

Birinci kuvvet: İyi yetişmiş, eğitilmiş gençlerdir

Fahri doktorluk beratını Üniversite Rektörü **Prof. Dr. Erol Oral**'dan alan Vehbi Koç, yaptığı konuşmada gençlere şöyle sesleniyordu:

"Her ülkenin birinci kuvveti iyi yetişmiş olan gençlerdir. Bunun için eğitimlerini tamamlamış gençlerimizin doğdukları şehirlere ve yerlere önem vermelerini tavsiye ederim."

Vehbi Koç, Ankara'da küçük bir bakkal dükkanında başlayan yaşam serüvenini, sadece Türkiye'nin dört yanına yayılmış, yurt dışına uzanmış bir kurumu arkasında bırakmakla kalmayıp, bin yıllara miras olacak adımlara da imzasını atarak taçlandırdı.

Yeni Delhi’de Gözyaşlarımızı Tutamadık

12.02.1987. Ödül töreninden sonra Vignan Bharan Saray’ın bahçesinde o muhteşem huzur anı.

19 86 yılında Koç Topluluğu 60. yılını kutladıktan sonra Dünya Ticaret Odası’nın Dünyada Yılın İşadamı Ödülü’ne Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin **Vehbi Koç**’u aday gösterdiğini öğrendik. Dünyada Yılın İşadamı seçildiği müjdesi geldiği zaman Vehbi Koç fevkalâde memnun oldu.

Ödülün ICC’nin (Milletlerarası Ticaret Odası) 29. Kongresinin yapılacağı Yeni Delhi’de verileceği söylendi. Kongrenin yapılacağı Vignan Bhavan Kongre Salonu’nda bir gün önce prova yapıldı.

Prova esnasında şöyle bir şey oldu: **Gandhi**’nin büyük tehdit altında olduğu biliniyordu. Provaya göre on beş kişilik bir masanın arkasında Başbakan ve heyet oturacak ve Vehbi Koç masaya doğru gidecek, seyirciye arkası dönük olarak ödülünü alacak. Böylece Gandhi’yi ortaya çıkarmamayı planlıyorlardı. Ancak ben buna itiraz ettim ve şöyle dedim: “Sizin güvenlik konusundaki hassasiyetinizi anlıyorum ama sizin Başbakanız 46 yaşında, Vehbi Koç ise 86 yaşında. 86 yaşındaki bir işadamların 46 yaşındaki birinin ayağına gitmesi ve bütün dünya televizyonlarının bunu yayınlamasını uygun bulur musunuz?” Aslında bana önce bir hayli sinirlendiler. Peki nasıl olacak, diye sorduklarında onlara şunu

önerdim: “Masanın bir tarafından Sayın Başbakan yürür, diğer taraftan Vehbi Koç gelir; ortada buluşurlar ve buluştukları yerde hediye takdim edilir ve beraberce kürsünün önünde topluma selam verirler.” Hintli general pek memnun olmasa da, Milletlerarası Ticaret Odası Genel Sekreteri **Mr. Hans Koenig**, “**Kudatgobilik** haklıdır, bence de böyle olmalı” deyince önerim kabul edildi. Provanın ardından salon tamamen boşaltıldı ve herhangi bir bombalama olayına karşı mühürlendi. Ertesi sabah telefonum çaldı ve Vehbi Koç beni odasına rica etti. Benden kravatını ve kostümünü seçmek için yardım istedi. Aslında kendisi her zaman soğukkanlı ve sakin bir insandır. Fakat bu kez öyle heyecanlıydı ki, kravatını bile elleri titrediği için ben bağladım.

Salona girdiğimiz zaman, tıklım tıklım olduğunu gördük. İnanılmaz bir manzaraydı. Vehbi Koç ödülle davet edildiği zaman önce Genel Sekreter Hans Koenig bir konuşma yaptı ve konuşmada şöyle dedi:

“Sayın Koç 1901’de doğmuştur. O dönemlerde doğum günleri önemli sayılmadığından kesin tarihini bilmediğini yazmaktadır. Ancak annesinin kendisine şunu söylediğini hatırlamakta; “Üzümlerin olgunlaşmaya başladığı zaman dünyaya gelmiştir.” Sayın Koç sanırım bu

gün, tarıbcılar tarafından daba kesinlikle kayda geçecektir; üzümler olgunlaşmış ve zengin mabsul tüm dünyanın gözleri önüne serilmek için ortadadır. Sayın Vehbi Koç’a M.T.O’nun 1987 İş Ödülü’nü vermek üzere zatıalilerini davet etmekle büyük şeref duymaktayım.”

Gandhi Vehbi Koç’a “Sizi ulusum ve şahsım adına kutlayarak, bu ödülü takdim ediyorum” dedi. Dünya Yılın İşadamı Ödülü’nü taktılar. Salon alkıştan inliyordu. Vehbi Koç sakin adımlarla kürsüye yürüdü ve bir konuşma yaparak, şunları söyledi:

“Sayın Başkan ve Genel Sekreterin sitayışkar sözleri beni fevkalade mütebassis etti. Altmış küsur yıllık iş hayatımda muhtelif zamanlarda çeşitli nişan ve ödüller aldım. Fakat uluslararası nitelikte olan bu ödül iş hayatımın en değerli ödülüdür. Bu ödülü şahsım için olduğu kadar bana yaptıklarını gerçekleştirme imkanlarını sağlayan ülkem de mükafatlandırması olarak addediyorum.”

Tuğrul Kudatgobilik

Koç Holding A.Ş.

Endüstri ve Halkla İlişkiler Başkanı

Vehbi Koç'un 46 yıl
önceki büyük atağı,
Türk halkının ev
yaşamında kolay,
güvenli, sağlıklı
ürünlerle tanışmasına
yol açar. Ev
yaşamına çağdaş
rahatlığı sunan ve
kendi teknolojisini de
üreten Arçelik, bugün
milyonlarca Türk
ailesinin yanı sıra
dünya pazarlarında
da boy gösteriyor.

sekt rel vizyon

Türk insanının Beklentisinin Karşılığı Hangi Sektörde İse, Vehbi Koç, Oradadır

“**K**oç” ismi bugün, aynı zamanda başarıyı sürekli kılabilme mucizesinin de bir simgesi olarak her an, her yerde karşımıza çıkabiliyor. 1926 yılında “**Koçzade Ahmet Vehbi**” adı ile Ankara Ticaret Odası’na kaydedilen “şirket”, Koç Topluluğu’nu meydana getirecek olan büyük kurumun ilk temel taşı. Hemen ardından 1928 yılında **Ford** acentalığı ve **Standard Oil**’in satış mümessilliği alınır ve kuruluş, inşaatçılık alanında faaliyet göstermeye başlar.

1937’de Karaköy’de ilk şube açılmıştır. Ankara’dan yola çıkan kervan, İstanbul’a ulaşmış **Vehbi Koç ve Ortakları Kollektif Şirketi** adıyla faaliyetlerini hızlandırmıştır.

Kurumsallaşmanın İlk Adımı

1938’de Koç Topluluğu’nun çekirdeği olarak kabul edilen **Koç Ticaret Anonim Şirketi** Ankara’da oluşturularak kurumsallaşmanın ilk adımı atılır. Bu dönemde Ankara’nın başkent olması, Vehbi Koç’un hayalleri-

ni gerçekleştirmesi yolunda uygun fırsatlar yaratır.

1950’ye kadar uzanan yarım asırlık dönem içinde pek çok önemli olayın ve değişimin tanığı olan **Koçzade Vehbi Bey**, iş hayatına atıldığı yıllarda Osmanlı ekonomisinin, yabancıların liderliğinde yönlendirilmesine tanık olur ve bu tanıklığın sıkıntısını, hatta ızdırabını yaşar. Hatırlanacağı gibi, emperyalist güçler, Osmanlı İmparatorluğu’nda kendi “nüfus bölgeleri”ni yaratmış, kapiti-

1955 yılında kurulan Arçelik, bugün milyonlarca Türk ailesinin yanı sıra dünya pazarlarında da boy gösteriyor. 14.10.1993. Vehbi Koç, Arçelik Ankara Bulaşık Makinası Fabrikası'nı ziyaret ediyor.

lasyonlar ve dış borçlar ekonomiyi tümüyle çöktürmüştür. Birinci Dünya Savaşı yenilgisi ile Türklerin anayurdu Anadolu parçalanmaya terk edilmiş, İstanbul, İzmir ve yurdun birçok bölgesi düşman kuvvetlerince işgal edilmiştir. 1913'den 1923 yılına kadar savaşlarla geçen on yıllık dönemde, en verimli ve değerli varlığımız olan "insan varlığımız", harp meydanlarında yitirilir.

Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen yıllarda, 1929'da dünya ekonomisini sarsan "büyük kriz", genç Türkiye'yi de sıkıntıya sokar ve "devletçi" bir uygulamayı zorunlu kılar. Kuzey komşumuz Sovyetler Birliği'nde 1917 ihtilali'nin getirdiği sosyalist yapılanma, Cumhuriyetin asker ve bü-

rokrat kökenli yöneticileri için örnek oluşturmaz, tersine "özel girişimcilik" özendirilen uygulamalara geçilir. Bu zorlu dönemde devlet, ülkede temel sanayi tesislerinin kurulmasında öncü görevini üstlenir. Nihayet, İkinci Dünya Savaşı ve onu izleyen yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nin liberal ekonomik sisteme kazandırdığı ivme ve Türk siyaset dünyasındaki değişimler, ekonomik hayata yeni boyutlar kazandırmıştı.

İnsanların Beklentilerini Bilmek

İşte 1950'li yıllarda Vehbi Koç, ülkenin gelişme yönünü, insanların beklentilerini sezinler ve rotasını da çizer. Amerika ve Avrupa'ya yaptığı iş ziyaretleri Koç'un ufkunu genişletir,

alışkanlıklarını ve yerleşik değer ölçülerini yeni baştan sorgulamasına neden olur. Temsilciliklerini aldığı uluslararası şirketleri ısrarla Türkiye'de yatırım yapmaya çağırır, ancak önerileri, onların gözünde ülkemizin henüz küçük bir pazar olması sebebiyle gerekli ilgiyi görmez.

İlk Yabancı Ortaklık ve Ampul Fabrikası

Ancak bu durum Vehbi Koç'u yıldırmaz. Görüşmelerini sürdürür. Sonuçta, 1946 yılında önerilerine ilgi gösteren muhatap şirket bulabilmiştir. General Electric ile Türkiye'nin ilk ampul fabrikasını kurmak üzere anlaşma imzalanmıştır. Amerikan sermayesinin Türkiye'deki ilk ortak girişimi olan bu yatırım, sadece ülkemizi yerli ışıkla aydınlatmakla kalmaz, yeni ortaklıkların yolunu da aydınlatır.

Çok uluslu şirketlerle de üretim izni anlaşmaları imzalayarak sanayi tesisleri kurmak Vehbi Koç'un yeni vizyonu gereğidir. Kazandığı her lira için borçlanarak ortak yatırımlar yapmaya yönelir. Türkiye ekonomisi geliştikçe bu yatırımlar daha da artar. Koç, yatırımlarını tüm endüstrilerin gelişmesini sağlayacak alanlara yöneltmiştir. Yerli ürünler dışarıdan getirilenlerin yerini alırken, işgücüne de yeni çalışma ve uzmanlaşma alanları açılır, halkımızın yaşam düzeyinin yükselmesine olanak sağlar.

Yıl 1955: Arçelik Doğuyor!

1954 yılında Bozkurt Mensucat Fabrikası'nın üretime geçmesinin ardından, bir yıl sonra bugün Türkiye'nin dev kuruluşlarından biri olan **Arçelik** doğar.

Vehbi Koç, Ankara'nın yirmili yıllarından söz ederken şöyle der:

"Çamaşır yıkamak için çay kenarına, ailece yıkanmak için mahalle hamamına gidilirdi. Yiyeceklerimiz evin serin bir yerine konan tel dolaba yerleştirilir, yazın çabuk bozulacak yemekler de kuyuya sarkıtılırdı".

12.08.1947 Ankara Oksijen Fabrikası'nın açılış gününde Vehbi Koç, müdürleriyle.

Koç'un söyledikleri, Türkiye'nin her kenti için geçerliydi. 1950, hatta 1960'lara kadar ithal buzdolabı, çamaşır makinası, fırın, termosifon, radyo gibi ürünlere ancak varlıklı ailelerin evlerinde rastlanırdı.

Vehbi Koç'un 46 yıl önceki büyük atağı, Türk halkının ev yaşamında kolay, güvenli, sağlıklı ürünlerle tanışmasına yol açar. Ev yaşamına çağdaş rahatlığı sunan ve kendi teknolojisini de üreten Arçelik, bugün milyonlarca Türk ailesinin yanı sıra dünya pazarlarında da boy gösteriyor.

Vehbi Koç, toplumun neyi isteyip, neyi istemediğini algılamakta gelişmiş bir sezgi yeteneğine sahiptir. Onu, esnaflıktan tüccarlığa ve tüccarlıktan sanayiciliğe yükselten atılımların kaynağı da bu gelişmiş sezgi gücüdür.

Koç'un buzdolabı sanayiine girme arzusunun temeli 30'lu yıllarda aranmalıdır. Ülkenin gelişip, insanların daha pratik ve modern eşyalara sahip olma özlemi Koç'u yeni projeler üretmeye yöneltir. Gaz lambası yeri-

ne "elektrik ampulü"ne, tel dolap yerine "buzdolabı"na, maltız yerine "fırın"a, at arabası yerine "otomobil"e yöneliş, Vehbi Koç'un yoğun dikkatinden kaçmayacak olan bu özlemin göstergeleridir.

50'li Yıllar ve Ardarda Kurulan Sanayi Tesisleri

1950'li yıllarda sanayi tesisleri birbirini izler. Önce, Türkiye'nin ilk radyatörlerini, daha sonra da otomotiv sanayi için dökme parçaları üreten **Türk Demir Döküm Fabrikaları** kurulur. İlk özel kibrit fabrikası **Türk-kay**, (Kav) **Kavel Elektrik Kablo Fabrikaları** üretime geçer. Vehbi Koç bu yatırımları gerçekleştirirken projeyi yürütecek, işin uzmanı yöneticileri şirkete ortak eder.

Vehbi Koç, 1950-1960 yılları arasında iktidar olan Demokrat Parti'nin estirdiği "özel sektörü geliştirme" rüzgârını daima arkasında hisseder. 1955 yılından sonra Türkiye, siyasi ve ekonomik yönden çalkantılı bir döneme girse de yatırımlarını sürdürür. İlk Türk kamyonlarını üretecek olan

Otosan fabrikasının temeli 1959 yılında atılır. Montajla işe başlayan bu tesis Türk otomotiv sanayinin öncüsü olur.

60'lı Yıllar ve "Ülkemiz Varsa Biz de Varız" Manifestosu

Ve 60'lı yıllar... 27 Mayıs 1960 günü Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuş, sisli bir dönem başlamıştır. Askeri yönetimin neler getirip, neler götüreceği konusunda netlik yoktur ve belirsizlik ürkütücü boyutlardadır. Ancak Milli Birlik Komitesi'nin belirlenmesinden sonra endişeler dağılır ve Vehbi Koç, şirketlerinin yöneticilerini Divan Oteli'nde bir toplantıya çağırarak, şu konuşmayı yapar:

"Ülkemizde yeni bir dönem başlamış bulunuyor. Sizlere geçmiş yılların muhasebesini yapacak değilim. 1946 yılında başlamış olan demokratik sistemin arızaya uğramadan devam etmesi maalesef mümkün olmamıştır. Şimdi hepimiz ileriye bakarak, işlerimizi genişletmeliyiz. Ye-

Yönetim Sanatını Okumadan Uygulamak...

Radyoda bir klasik müzik programında sunucunun büyük bestekârları “O dahiler size sunacağımız baş eserleri dinlemeden duyulur.” diye takdim ettiğini hatırlıyorum.

Bu cümleyi her duyduğumda aklıma yönetim sanatını okumadan bilen ve uygulayan Vehbi Koç gelir.

90’lı yılların başı. Gündemde Arçelik Bulaşık Makinesi yatırımı var. Fizibilite raporu Dörtlü Komite’de irdelenmiş, tartışılmış, konu karara kalmış. Bu ortamda Vehbi Bey, Cengiz’le beni hafta sonunda Yeniköy’e çağırıyor. Cengiz’le buluşup, masraf olmasın diye tek araba ile heyecan içinde Vehbi Bey’in kapısını çalıyoruz. Vehbi Bey bir saat içerisinde sözlerimizden ve gözlerimizden projeye inancımızı ölçtükten sonra yatırımı onaylıyor.

Apartmandan sırtımızda projenin sorumluluğu, içimizde Vehbi Bey’in güvenini haklı çıkarmanın azmi ile bir an önce işe koyulabilmek için

koşarçasına çıkıyoruz.

Yıllar ötesinden geriye baktığımda Vehbi Bey’in kararını bizi çağırmadan önce vermiş olduğunu seziyorum. Yöneticiyi yetkilendirme, motive etme ve hedefe kilitlemenin bu kadar etkili ve ince bir uygulamasını hiçbir yönetim dersinde veya kitabında bulamayacağımı da anlıyo-

rum. Vehbi Koç daha 100 yaşında. O’nun yönetim ilkelerini yaygınlaştırarak Türkiye’nin yarınları için yapacak çok iş var.

Hasan Subaşı

Koç Holding A.Ş.

Yönetim Kurulu Başkan Vekili

Dayanıklı Tüketim Grubu Başkanı

ni yatırımlarla, ülke ekonomisine yararlı çalışmalara yönelmeliyiz. Geçen on yıl zarfında, karşılaştığımız güçlüklerle rağmen, sanayileşme istikametinde önemli adımlar attık.

Arçelik, Türk Demir Döküm, Bozkurt, Kavel, Türkay, Divan gibi kuruluşları hizmete soktuk. Otomotiv grubumuzun sanayileşmesine öncülük yapacak olan Otosan şirketimiz de yakında faaliyete geçecektir. Bütün bunları beraberce ve memleketimize duyduğumuz güvenle başardık. Sizlerden aynı heyecanla çalışmayı bekliyorum. Unutmayınız! Devletimiz ve ülkemiz var oldukça biz de varız!”

İşte Vehbi Koç’un ünlü “manifestosu”, “ben”, “biz” ayrımını da ortadan kaldırarak böyle bir ortamda ilan edilmiş oluyordu: “Devletim ve ülkem var oldukça ben de varım!”

Yatırımlara Devam

Bu cesur açıklama, sonuçları itibarı ile hem kendisi, hem yöneticileri, hem de tüm çalışanlar için geçerliliğini korur. Vehbi Koç Türkiye’nin çalkantılı dönemlerinde de sanayi yatırımlarını sürdürür.

1962 yılında kurulan **Aygaz** ve **Gazal**, bütangaz depolaması, dağıtımı ve tüp yapımının öncü şirketleri olurlar. Türk halkı, bütan gazını ilk kez Aygaz ile tanımıştır. Bu marka, halen bu ürünün simgesidir.

Her yıl bir başka sektör, bir başka çalışma alanı Koç tarafından yoktan var edilmektedir. 1964 yılında Siemens ile sağlanan anlaşma sonunda Türkiye’nin ilk kablo fabrikası **Simko** kurulur.

Aynı yıl Fiat lisansı ile da **Türk Traktör** fabrikası ilk Türk traktörlerini üretir. 1965 yılında General

Electric işbirliği ile Türkiye’nin ilk elektrik motoru ve kompresör üreten fabrikası kurulmuş, aynı yıl, **İzocam**, cam elyafı ve yalıtımda öncü kuruluş olarak üretime geçmiştir.

Yeni sektörlerin de eklenmesiyle, Koç Topluluğu ürün yelpazesini önemli ölçüde genişletir. Artık tarım makinelerinden mensucata, çeşitli büro malzemesinden ısıtma teçhizatına, radyo ve televizyon alıcılarından buzdolabı, çamaşır makinası, elektrik süpürgesi gibi elektrikli ev aletlerine, ocak, fırın, cam yünü, kazan, radyatör, likit petrol gazından, iki ve dört tekerlekli taşıt yapımına ve otomotiv yan sanayi kuruluşlarına kadar yaygın bir alanda çalışılmaktadır. Büyük değişimin ilk atılımları hep aynı isim tarafından gerçekleştirilir olmuştur ve bu isim de Koç’tan başkası değildir.

İlk Türk Otomobili ve Ötesi

Topluluğun tarihini araştırmaya kalkışan herkes, 1966 yılının ayrıcalığını hemen fark edecektir. Çünkü bu yıl, ilk Türk otomobili **Anadol** piyasaya çıkmış ve büyük ilgi ile karşılanmıştır.

Vehbi Koç'un otomotiv sektöründe başlattığı atılım giderek tam anlamıyla bir endüstriye dönüşecektir. Bugün dev bir boyuta ulaşan otomotiv ve yan sanayiinin temelinde Koç'un başlattığı o ilk kıvılcım, o ilk harç yatmaktadır. Türkiye'nin ilk yerli otomobili **Anadol**'dan sonra, ülkedeki ekonomik gelişmenin hızlanmasıyla Vehbi Koç, İtalyan Fiat firma-

1966 yılında ilk Türk otomobili Anadolu üretilir.

Ardından ülkedeki ekonomik gelişmenin hızlanmasıyla da Vehbi Koç, İtalyan Fiat firmasıyla Tofaş'ın kurulmasına önderlik eder ve ikinci yerli otomobil olan Murat'ın üretimini gerçekleştirir.

sıyla **Tofaş**'ın kurulmasına önderlik eder ve 1971'de ikinci yerli otomobil olan **Murat**'ın üretimini gerçekleştirir. **Otoyol**, Türk sanayiine büyük katkı sağlayan, ilk düz treyler çekicilerini üretmiştir.

Otomotiv sektöründeki atılımlara 1984 yılında Eskişehir İnönü'de kurulan **Ford Otosan** fabrikası ile yeni bir halka eklenir. Ford Cargo ve ticari araçlar üreten bu tesiste Cargo kamyon, minibus ve motorların üre-

13.04.1969 Bursa'da Tofaş'ın temel atma töreni.

18.04.1978 Vehbi Koç, Türk Traktör Fabrikası'nı ziyaret ediyor.

timi sürdürülmektedir.

1960'lı yıllarda Otosan'dan başka Otolyol, **Bekoteknik**, **Beldesana**, **Tekiz** ve **Sedko** sanayi şirketleri olarak Koç Topluluğu'na katılır.

Vehbi Koç otomotiv sanayi ile birlikte yan sanayi dallarının kurulması ve gelişmesinde de öncü olur. Koç Topluluğu'na bağlı yan sanayi şirketleri kuruluş yıllarına göre şöyle sıralanabilir: **YIL 1962 – Uniroyal:** Koç Uniroyal işbirliği ile oto lastikleri 1962 yılından itibaren ülkemizde üretilmeye başlanır.

YIL 1966 – Beldesana: Türk otomotiv endüstrisinin en büyük amortisör üreticisi.

YIL 1972 – Mako: Otomotiv sanayinin elektrik donanımlı parçalarını üretmek üzere 1972 yılında Bursa'da kurulan tesis, ülkemizdeki diğer otomotiv kuruluşlarına da hizmet veriyor.

YIL 1973 – Döktaş: Bursa Orhangazi'de Fiat'ın teknik danışmanlığı ile kurulan tesis, 1977'de ilk kez silindir blokları, aks ve difransiyel üretimine başladı. Teknolojisiyle Avrupa'ya ye-

dek parça ihraç eden Döktaş, ticari araç ve traktörlerin motor blokları ve diğer döküm parçaları üretiyor.

YIL 1977 – Tekersan: İtfaiye araçlarından çöp kamyonlarına kadar,

Sevseydi Bana Burs Verirdi

İlkokulun ilk sınıflarında okuduğum yıllarda, büyükbabamın beni sevmediğini düşünüyordum. Bu duygumu anneme de söylemiştim. Annem de "yanılıyorsun, seni çok seviyor; ama büyükbaban duygularını göstermez" diye cevap vermişti. Ben de "Büyükbabam çalışkan çocuklara burs veriyor, ben de "pekiyi" derece ile sınıfımı geçtim, sevseydi eğer bana da verirdi" demiştim.

İpek Kırac
Torunu

her türlü araç üreten Koç'un, 1977'den bu yana jant üretimini de Tekersan gerçekleştiriyor.

Uzun ve Heyecanlı Bir Öykü: Tat Konserve

Tat Konserve! İşte yine ürünün ismiyle anılmasını sağlayan bir marka daha. Tat Konserve Sanayii, Vehbi Koç'un araştırmacı yönünü, iş yapma tarzını, yaratıcılığını ve azmini kanıtlayan ilginç örneklerden biridir. İşte bu kuruluşun 1946 yılından 1967 yılına uzanan 21 yıllık öyküsü...

İlk Amerika ziyaretinde çeşitli meyve suyu satan dükkanları gören Vehbi Koç, Türkiye'de de bu tür içeceklerin ilgi görebileceğini düşünmüştür. Ancak Türkiye'deki narenciye fiyatları böyle bir yatırımın verimli çalışmasını engelleyecek kadar yük-

sektir. Ama Koç işin peşini bırakmaz ve yaptırdığı araştırmayı "yeniden ele alınacak projeler" dosyasına kaldırarak zamana bırakır. Aradan dört yıl geçtikten sonra 1950 yılında Hatay ziyareti sırasında Vehbi Koç'a ikram edilen İsrail menşeli "Asis" markalı portakal konsantresi, meyve suyu projesinin yeniden gündeme gelmesine yol açar.

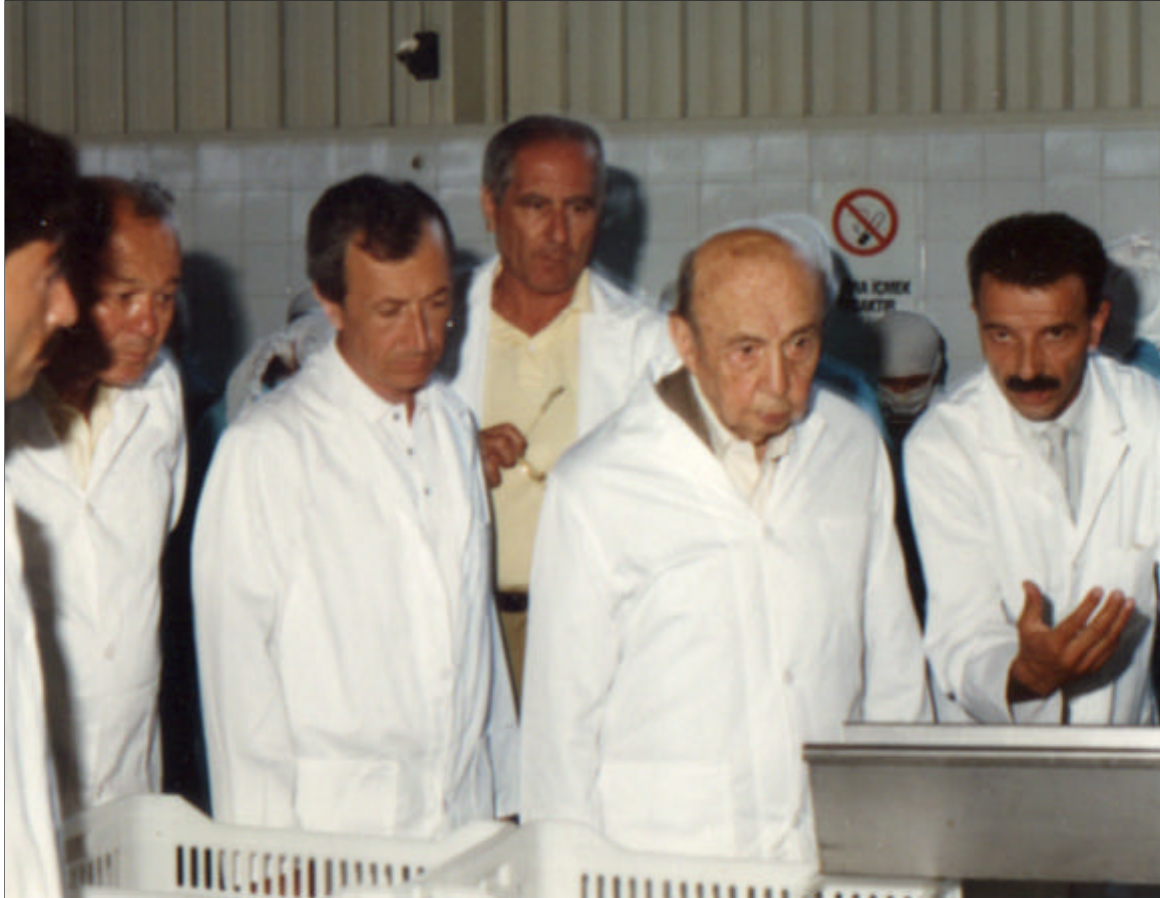
İsrail'e giderek "Asis" tesislerini görüp bilgi alan Vehbi Koç, tesisin sahibi **Leon Bejerano**'yu Türkiye'ye davet eder. İsraili uzman işadamı, bir heyetle Akdeniz sahil şeridindeki meyve bahçelerini gezer. Ancak Bejerano'nun inceleme sonucunda söyledikleri hiç de umut verici değildir. Yabancı uzmanın gözlemlerine göre proje 'rantabl' değildir. Narenciye bahçeleri birbirinden uzak alan-

lara dağılmıştır. Yollar yeterli değildir ve üstüne üstlük ulaşım zor ve pahalıdır.

Narenciye fiyatları da sanayi için çok yüksek bulunmuştur. Bu açıklamalar, Vehbi Koç'un hayallerinin yeniden yıkılmasına sebep olur ama henüz herşey bitmemiştir!

Uzun, yorucu bir yolculuktan İstanbul'a dönen Bejerano'yu dinlenmesi için haftasonu Bursa'da konuk eden Koç'a, ileriki yıllardan dönülüp de bakıldığında, bu kısa tatil süresi çok şey ifade edecektir:

Bejerano, Bursa'da domates tarlalarını görünce "Türkiye'de yapılacak işi buldum" diye bağırmıştır. "Meyve suyu işini unutup, domates konsantresi işine girişelim" demiştir. Bu öneri de Koç'un kafasındaki "tarıma dayalı proje"ye tıpa tıp uymaktadır.

1968'de üretime başlayan Tat Konserve Fabrikası Vehbi Koç'un 1946'dan 1967'ye, yirmi yıl süren çabaları sonucu kurduğu, bugün Avrupa'nın 1., dünyanın 5. salça fabrikasıdır. 31.07.1990. Vehbi Koç, Tat Tesislerini ziyaret ediyor.

Vehbi Koç, toplumun neyi isteyip, neyi istemediğini algılama konusunda gelişmiş bir sezgi yeteneğine sahiptir. Onu, esnaflıktan tüccarlığa ve tüccarlıktan sanayiciliğe yükselten atılımların kaynağı da bu gelişmiş sezgi gücüdür.

sekt rel vizyon

Kollar sıvanır, hesaplar yapılır, arazi saptanır, alınacak makineler seçilir ve bu arada Bejanaro'nun **BE**'si Koç'un da **KO**'su alınarak **Beko** şirketi bile kurulur. Ancak o günün siyasi ve bürokratik engelleri yüzünden bu proje yürümez. Ortaklık sonra erer ve BEKO da Vehbi Koç'a kalır.

Koç bu konuda bir sonuca ulaşmak için yola devam eder, yurt dışındaki yabancı uzman kuruluşların kapılarını çalar. Sırasıyla Amerikalılar, İtalyanlar, Mısırlılar, İngilizler, İsveçliler, Danimarkalılar kendilerine sunulan teklifle ilgilenmezler. Koç, hedefini net bir biçimde "ihracat yapmak" olarak belirlediği için bu projeye tanınmış yabancı bir firmayı ortak etmek istemektedir.

Sonunda dünyanın en büyük gıda konserve şirketine **Heinz**'den teknik yardım alınması ve **İsviçre Migros**'un da yüzde 5 ortaklığı, **Türkiye Şeker Fabrikaları, Şeker Sigorta** ortaklığı ile **Tat Konserve**

Sanayi kuruldu.

Vehbi Koç, Tat'ın başarı öyküsü ile ilgili olan mutluluğunu şöyle dile getirir:

"1968 Eylül'ünde üretime başladık. Yirmi yıl bıkmadan, usanmadan uğraştığım, peşinde koştuğum bu işin gerçekleşmesi, ülkemizde ihracata dönük tarımsal bir endüstrinin kurulmasına öncülük etmiş olmam, arkasından da başka firmaların fabrika kurarak bu endüstriyi genişletmeleri "benim için büyük bir mutluluk olmuştur."

Tat Konserve bugün Avrupa'nın birinci, dünyanın da beşinci büyük salça fabrikasıdır.

Zor Günlerde de Yatırımlara Devam

70'li ve 80'li yıllarda Türkiye'de siyasi kriz ve ekonomik sıkıntıların sonucu gelmedi. Ancak; "İşler kötüye gittiği zaman moral bozuluyor. O zaman, birdenbire herşeyi kapkara görüp, kötü düşüncelere saplanmamak ge-

reker. Doğru iseniz, azimli iseniz, her çareye başvurmanız ve hakkınızı aramanız gerekir, iş düzelir" diyen Vehbi Koç, yaşanan tüm sıkıntılara rağmen yatırımlara devam etti. **Döktaş, Asil Çelik, Bebimot, Aymar, Tüpko, Ardem, Tekersan, Endiksan, Eko, Kimkat, Sedko, Takosan, Tekiz, Tarko, Karsan** krizli dönemde gerçekleşen yatırımlarla ülkeye kazandırıldı.

Vehbi Koç sanayi hayatının başlangıcında ağır eleştirilere de uğrar ve yaptıklarının bir sanayi değil, montajcılık olduğu öne sürülür. Koç bütün eleştirilere, karalamalara kulaklarını tıkayarak doğru bildiği yolda devam eder. "Zorluklara katlanmayı, engelleri aşmayı göze aldım" diyerek...

Türkiye'nin İlk Dış Ticaret Şirketi

Bugün Vehbi Koç'un Türkiye Sanaayi'nde pek çok ilke imza attığı bilinen bir gerçek. İşte bunlardan bir tanesi de **Ram Dış Ticaret** şirketidir.

05.02.1960. Yalova Umumi Bayiler toplantısı

Vehbi Koç'u Anlamak

Küçüçük yüreği söndü, ancak ilkeleri ile bütün ülkeyi kavradı, ışığı ile aydınlatmaya devam ediyor. Gönlümüzde hiç sönmeyecek olan sevgisi sel oldu gürül gürül akıyor. Vehbi Koç'u anlamak kolaydı çünkü çok yalındı. Ancak mesele onun ilkelerini benliğimize sindirmekti. Onun ilkeleri yüzeysel değildi, yaklaşık bir asırlık hayatında karmaşık ve değişken öğeleri, sosyal ve politik olayları, insan ilişkilerini, tüm birikimlerini damıtarak elde etmişti ve onları hayatının her safhasında uygulamıştı. Çok konuşmak, karmaşık ve dolambaçlı ifadelerle yazışmak hiç onun tarzı değildi. Çok dinler, işin can alıcı noktasını tesbit eder, doğrudan ve kısa bir şekilde ifade eder, karşındakine onaylatır, ve netice alıncaya kadar amansız bir şekilde takip ederdi.

Onu yakından tanımam ilk olarak Nisan 1978'te MAKO şirketinin Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan ayrıldığı gece yapmış olduğu konuşma ile başladı. Söz ustası değildi ama o gece bizlere irticalen "...Ben elimden ne gelebiliyorsa bugüne kadar yaptım; bundan sonra da bu genç arkadaşlara işleri tevdi ediyoruz. Onların başaracaklarına ve daha iyiye götüreceklerine inanıyorum. Ben de yaşadığım süreçte MAKO'nun ileri gitmesi için elimden gelen bütün imkanları harcayacağım..." diyerek veda etti. Müesseyleşmeye inanç ve profesyonel yönetime güvenin ifadesiydi o konuşma...

Daha sonraları Türk Eğitim Vakfı'nın zaman zaman yapmış olduğu yemekli toplantılarında yakından tanımak fırsatım oldu. Bütün mezunlarla tek tek ilgilenir, sözleri ve

davranışları ile onlara örnek olmaya çalışır, hepimizi ihtiyacı olan kabiliyetli çocukların öğrenimi için yardım etmeye teşvik ederdi. Vehbi Koç'un üzerine titredığı TEV benim hayatımda da bir dönüm noktası olmuştur. Ona hep bir şükran borcum var.... Bazı akşamlar yemek dönüşü arabayı ben kullanır ve evine bırakırdım. Kapısının önüne gelince saygım gereği arabadan inip uğurlamak isterdim, elimden tutar ve kat'iyen müsaade etmezdi. Bir bayram günü ilk olarak evine ziyarete gittiğimde gördüğüm sadelik ve gösterişten uzak yaşam, şaşkınlığımı ve hayranlık duygularımı artırmıştır. Saygınlığını yücelten tevazuuydu.

Koç Holding'te çalıştığım sırada yazışma üslubunu ve analitik düşünme tarzını öğrenme fırsatım oldu. Koç Lisesi'ne alınacak bir ele-

Türk ekonomisindeki köklü değişikliklerin ancak ciddi anlamdaki ihracatlarla gerçekleşebileceğinin idraki içinde olan Vehbi Koç, 1970 yılında bu şirketi kurarken Topluluk bünyesindeki tüm kuruluşların dış ticaret faaliyetlerini bir merkezde toplamayı amaçlar.

Günümüzde çeşitli ülkelerde faaliyete geçen şirketlerle uluslararası bir kuruluş haline gelen Ram, Türkiye'nin en büyük ihracat örgütlerinden biridir.

Ram'ın satışını gerçekleştirdiği ürünler, Topluluk içi ve dışındaki şirketlerin çalışma alanlarıyla geniş bir yelpaze oluşturmaktadır.

Uzmanlaştığı alanlar arasında demir-çelik, kimya, tekstil ve hazır giyim, taze küçük ve büyük baş hayvan eti ve taze gıda ürünleri başta gelmektedir.

Migros İle Gerçekleşen Atılım

Yatırımlar kararlılıkla sürdürülürken, 70'li yıllarda Vehbi Koç'un gündemine bir İsviçre firması olan Migros olanca ağırlığıyla girer. İsviçre'de faaliyet gösteren Migros'un ülkemize gelişi ise 1954 yılına, İstanbul'un ünlü Valisi ve Belediye Başkanı **Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay**'ın dönemine uzanır.

İstanbulcular'ın pahalılık ve kalitesizlikten yakındıkları günlerde gelen Migros, kamyonlarla mahalle aralarında satış yaparak halkın ilgisini çekmiştir.

Ancak ilerleyen yıllarda herşeyi inceleyip sık dokuyan İsviçreli, Milli Korunma Kanunu, askeri yönetimler ve ilgisizlikten tedirgin olmuşlardır. 1974 yılında Vehbi Koç, devreye girer ve İsviçre Migros şirketi, Migros Türk Anonim Şirketi'ndeki hisseleri-

ni bir Koç kuruluşu olan Setur şirketine satarak ülkemizi terk eder.

Vehbi Koç, Migros'un halka sunulacak hizmetler açısından önemli gelişmelere önderlik yapacağına inanmaktadır.

Migros'un Topluluğa katılmasını sağlayan Vehbi Koç, mağazaların büyütülmesi, modernleştirilmesi ve yaygınlaştırılması yolunda yöneticileri devamlı olarak teşvik eder. Şirketteki kamu kuruluşuna ait hisselerin sermaye piyasasında satılmasının sonucu olarak Migros Türk Anonim Şirketi, 1991 yılında halka açık bir kuruluş hüviyetini kazanır.

"Önce Kendi Yurdunuzu Tanıyın"

Vehbi Koç, iş yaşamı boyunca Türkiye'nin nabzını yoklamakta ustalığını, ülkesini çok iyi tanıması olmasına

Kolaydı; Çünkü Çok Yalındı

man seçiminde beni görevlendirmişti. Seçtiğimiz kimse ile yaptığı görüşmede insan seçiminde dikkat edilmesi gereken hususların örneğini gösteriyordu.

Kağıt üzerindeki ilkeleri hayata geçiren, yaşatan insandı. Ancak o ilkelerin yaratıcısı kendisiydi, başkalarından öğrenmemişti. En zor olan da bu değil midir? Akli başında olan herkes doğruyu ve yanlış ayırd edebilecek analitik yeteneğe sahiptir, benzeri durumlarda kullanmak üzere tecrübelerinden belli prensipler edinir. Ama gelin görün ki bunları sebatla ve şaşmaz bir inançla bütün ömrü boyunca uygulamak ne zordur, ne büyük fedakarlık ve sabır gerektirir. Öğrenmek kolaydır, ancak uygulamak ve doğru bildiği çizgiden hiç sapmadan yaşamak ne büyük bir haslett, ne sıkı bir disiplindir... Büyük insan

olma vasfı işte bu detaylarda yatıyor.

Özel günlerde kendisine verilen pahalı hediyelere israf olarak bakardı. Güzel sözlerle, özdeyişlere çok itibar ederdi. Bunu bildiğim için 1992 yılı başında kendisine “*Vicdanına Esir, İcraatına Hakim Ol*” yazılı bir levha göndermiştim. Bana gönderdiği teşekkür mektubunda “... Bu levhayı evime astırdım ve hergün buna bakarak icraatıma hakim olmaya çalışıyorum....” diye yazmıştı. Ben kendisini yakından tanımak talihine erişmiş bir kimse olarak iş adamı, girişimci, yönetici, büyük aile babası, dost, vatandaş Vehbi Koç’un kişiliğine hayranlığımı ifade ederken, iş arkadaşlarımın da hislerine tercüman oluyorum. Vehbi Koç özlemini duyduğumuz Türk insanı kimliğinin tüm öğelerini nefsinde taşıyordu. Demokrati,

laikti, ülkesine hizmet etmek ayrıcalıklı bir özelliği idi. İnançlı bir müslümandı ancak, ilerici, çağdaş, batılı bir düşünceye sahipti. Türk sanayiindeki ilklerin yaratıcısıydı. Hayata atılmaya hazırlanan binlerce genç yaşamını örnek alacaktır. Sevdiği sözlerden biri olan “Hak tecelli eyleyince her işi asan eder, halk eder esbabını, bir lahzada ih-san eder” özdeyişi onun sınırdışılığını çok iyi anlatıyor.

Biz onu çok seviyoruz ve manevi huzurunda sevgi ve saygıyla eğiliyoruz. İçimize sindirdiğimiz ilkelerine şimdi daha bir sıkı sarılacağız ve bizlere kazandırdığı özgüvenle eserlerini yaşatacağız.

Allah gani gani rahmet eylesin.

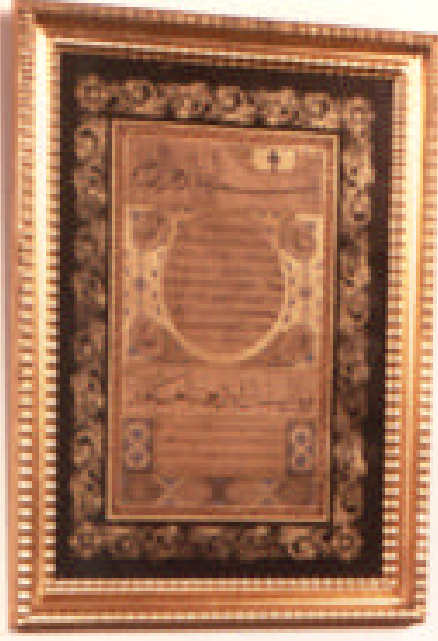
Mehmet Ali Berkman

Koç Holding A.Ş. Stratejik Planlama Grubu Başkanı

1974 yılında Koç Topluluğuna katılan Migros bugün yurtiçinde ve dışında müşterilerine büyük mağazacılığın gerektirdiği kaliteli hizmeti sunuyor. 27.08.1994 Vehbi Koç'un Bodrum-Migros ziyareti.

İnsanların yeniye olan özlemi Vehbi Koç'u yeni projeler üretmeye yöneltir. Gaz lambası yerine "elektrik ampulü"ne, tel dolap yerine "buzdolabı"na, maltız yerine "fırın"a, at arabası yerine "otomobil"e yöneliş, Vehbi Bey'in yoğun dikkatinden kaçmayacak olan bu özlemin göstergeleridir.

sekt rel vizyon

Yıl 1956. Vehbi Koç Divan Otel'i'nin açılışında.

borçludur. Ülkenin her köşesinde neler olup bittiğini merak etmiş ve durumu kendi gözlemlerine dayanarak belirlemeyi tercih etmiştir. Türkiye'nin 67 ilinden 64'üne gitmiş olan ve tatillerini yurt dışında geçirenlere “Önce kendi yurdunuzu tanıyın” diyen Vehbi Koç'un turizm alanından uzak durması mümkün müdür?

“Bacasız Sanayi” denilen turizm açısından Türkiye'nin üzerine düşeni yapmadığı, tarihi ve doğa zenginliklerini yeterince ve gereğince değerlendiremediği, bu alanda yılların heba edildiği inancıyla, çözüm yolları üzerinde düşünen Vehbi Koç, emeklilik günlerinde konuya daha fazla eğilme fırsatı bulur.

Vehbi Koç'a göre yeni bir icatta bulunmamız söz konusu değildir. Dünyada, yakın komşularımızda ne yapıyorlarsa bizim de onları uygulamamız yeterlidir. Bu kadar geç kalışımızın da hiçbir mazereti yoktur. Dış ticareti yıllardır açık veren, dış borcu durmadan artan bir ülke, döviz diye

kıvrınırken, önemli bir döviz girdisi olan turizmi kullanmayı bilmemesi olacak şey değildir!

“Bilgili Eleman Yoksa, Turizm Gelişemez!”

Koç'a göre önce örgütlenerek işe başlanmalıdır. Kafasındaki “Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı” projesini geliştirir, iş çevreleri ve resmi kuruluşlarla temasa geçer. Devletçe yapılması gereken işlere özel sektörün katkısını sağlamayı amaçlamaktadır. Ortam oluşur ve 1984 yılında TU-GEV'in kurulması yolunda ilk büyük adım atılır.

Turizm yatırımlarının ciddi bir plana bağlanması görüşünü savunan Vehbi Koç, kuruluş toplantısında TU-GEV'in nasıl çalışacağını anlatırken şöyle der:

“İstedığınız kadar otel, lokanta turistik tesis yaptırınız. Bunları işletecek bilgili eleman olmazsa turizm inkişaf edemez. Vakfımız, pratik şekilde bu tesisleri işletecek her türlü elemanı

yetiştirmek üzere bir program dahilinde çalışmaya başlayacaktır. Bu hizmetlerle Milli Eğitim ve Turizm Bakanlıkları'na yardımcı olacaktır.” Önce hayal etmek, sonra hayali, sistemli bir düşünceye dönüştürmek ve sonra eyleme geçmek. İşte olan budur. Vehbi Koç'un turizme olan ilgisi 50'li yıllarda sağlıklı gözlemleri ve hayalleri ile başlar. Türkiye bu alanda gerekli yatırımları yapamamıştır. Öyle ki yabancı sermayenin davet edildiği, liberal ekonomiye “start” verildiği 1950'den sonra İstanbul, Osmanlı döneminde yapılmış olan Pera Palas, Tokatlıyan, Park Otel dışında yabancı konukları ağırlayacak tesislerden yoksundur.

Oysa, başta İspanya olmak üzere, Akdeniz ülkelerinin turizmden büyük ölçüde yararlandıkları ortadadır. Komşumuz Yunanistan, sosyalist Yugoslavya, turizmden bizim kazandığımızdan dört beş kat fazla döviz sağlamaktadır. Doğanın tüm güzelliklerine, tarihin en zenginine sahip

24.09.1935. Büyükdere Fıstık Suyu. Vehbi Koç, şoför Yusuf ve kabveci Bayram ile.

Türkiye bu alanda çok geri kalmıştır. Ülkemizde özel sektörün turizm yatırımları da Vehbi Koç öncülüğünde gerçekleştirilecektir.

1956 yılında Taksim’de hizmete açılan **Divan Oteli**, Koç Topluluğu’nun turizm alanında gerçekleştirdiği ilk tesistir.

1960’lı yıllara gelindiğinde Koç’un Almanya’ya yaptığı bir gezi, Antalya’da turistik bir tesis yapılmasına vesile olur. Merkezi Köln’de bulunan Almanya’nın devlet kuruluşlarından DEG, Türkiye’nin güney kıyılarında, özellikle Antalya’da bir şehir oteli ve tatil köyü kurmayı planlamıştır. Almanların gelişmekte olan ülkelere yatırım veya kredi yoluyla yardım sağlayan kuruluşu DEG’in Genel Müdürü **Dr. Lokman** Vehbi Koç’a turistik bir proje teklifinde bulunur ve Alman hükümetinin 10 milyon markla katkıda bulunabileceğini ifade eder. Turizm açısından büyük bir zenginliğe sahip Antalya’da ger-

çek anlamda bir turistik tesis yoktur. Böyle önemli bir tesisin yapılması yalnız döviz sağlamak yönünden değil, başka tesislere örnek olması bakımından da yarar sağlayacaktır.

1967 yılının Ekim ayında DEG ile anlaşma yapılır. Keşifler ve projenin gerçekleştirilmesi, bürokratik engeller yüzünden 1973 yılına kadar sürer. Uluslararası standartlarda Antalya’nın ilk turistik oteli olan **Talya**, 28 yıldır Türk turizmine hizmet vermektedir. Talya, ilave yatırımlarla büyük bir kongre salonunu bünyesine katarak daha fonksiyonel boyuta ulaşmıştır.

Bir Tecrübe Daha Kazanmak İçin Emeklilik

Ve 1984... 1984 yılı Mart ayı, Vehbi Koç’un hayatında yeni bir dönemin başlangıcı olur. 30 Mart Cuma günü Koç Holding’in Divan Oteli’nde toplanan yıllık genel kurulunda ortaklara hitap eden Vehbi Koç, “Bugün

Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanlığı’ndan çekiliyorum ve yerine **Rahmi Koç**’u namzet olarak gösteriyorum” diyordu. O gün 84 yaşında olan Vehbi Koç, bu kararını “Sağlığında bir tecrübe daha kazanmak” isteğine bağlamıştı. Hayatta iken çocuklarının ve profesyonellerin işleri nasıl götüreceklerini bizzat görmek için... Vehbi Koç’un “Allah’tan bütün dileğim, kurduğum bu müessesenin devamlılığının sağlanması, memlekete faydalı bir kuruluş olarak insanlara iş imkanı yaratmak, devlete vergi vermesi ve bizden sonra, geleceklere örnek olmasıdır” sözleri toplantıya katılan hissedar ve yöneticileri duygulandırır. Babasından sonra söz alan Rahmi Koç ise, Vehbi Koç’a, iş arkadaşlarına ve hissedarlara “Bize güvenin” mesajı verir. Bu toplantının diğer ilginç bir sonucu, Vehbi Koç’a “**Kurucu Şeref Başkanı**” unvanının verilmesi olur. Vehbi Koç’u yakından tanıyanlar ve

tanınmayanlar bu emeklilik kararının muhtemel sonuçlarını tartışmaya başlarlar. 60 yıl boyunca düzenli ve çok çalışmaya alışmış olan Koç “Boş kalırsam hastalanacağımdan endişe ederim” demektedir. Doktorlar da Vehbi Koç’un çalışma temposunu düşürmemesi konusunda hemfikirdir.

Vehbi Koç, “Çok çalışmaya devam edeceğim” diyerek, Vakıfçılığa ve, sosyal konulara daha fazla zaman ayırmayı tasarlar, göremediği ülkeleri görmek ister. Vehbi Koç, emeklilik yıllarında ülkenin ekonomik ve sosyal sorunlarıyla yakından ilgilenir. Görüşlerini yazılı ve sözlü olarak her ortamda tam bir açık yüreklilikle ortaya koyar. Piyasa ekonomisine geçiş gayretleri karşısında yol gösteren önerilerde bulunur ve geleceğin tehlikelerine dikkat çeker.

Bu yeni dönemde, iç ve dış rekabetin hızlanacağını gören Koç, şirketlerin mali bünyelerinin kuvvetlendirilmesi gerektiğini söyleyerek finansman konusuna önem verilmesini ister.

Enflasyonlu yıllar şirketlerin mali bünyelerini zayıflatmıştır. Fabrikalarda birikmiş olan amortismanlarla o tesisleri yenileme ve rekabete açmanın mümkün olamayacağını söyleyen Vehbi Koç bir reçete sunmaktadır:

“Yeniden değerlendirme sistemi geliştirilmelidir. Amortismanlar yeni değerler üzerinden ayrılmalıdır. Halkın hisse senetlerine ilgisi teşvik edilerek tasarrufların şirketlere yönelmesi sağlanmalıdır.”

Ülkenin ekonomik sorunları ile ilgili görüşlerini, yetkili kişilere gönderdiği mektup ve raporlarla iletmeyi sürdüren Vehbi Koç, 1984 yılında Başbakan **Turgut Özal**’a gönderdiği yazıda şöyle demektedir:

“(…) Dünyada hayvancılık bakımından beşincilikle yedincilik arasında-yız. Buna rağmen et ithal etmeye başladık. İthalat her konuya sirayet ediyor. Çünkü gazetelerde hanım sutyenlerinin de ithal edildiğini okudum. Yarın şu veya bu sebeple döviz sıkıntısı olur, mevcut sanayinin ihtiyacı için döviz bulunmazsa çok

5.08.1964. Bursa Kablo Fabrikası’nın temel atma töreni

Yanında Çalışanlara Değer Verirdi

10 Ağustos 1990 tarihinde Sayın Vehbi Koç Beyefendi’den bir mektup aldım. Şöyle diyordu: “Mühim şirketlerden birisinin Umum Müdürüsünüz, Ankaralı’sınız, hemşehrimsiniz.

Size bu mektubu bir büyüğünüz olarak yazıyorum.

Son zamanlarda sizi çok şişman gördüm, bütün hastalıkların başı şişmanlıktır. Çok gençsin, çok şişmansın, kilonun boyuna göre olması lazım. Faydalı olur düşüncesi ile Aydın Boysan Bey’in bana gönderdiği kitapçığı ilişik olarak gönderiyorum,

karar size ait.”

Çok yoğun bir insan olmasına rağmen, büyük işler ve sorunlar ile vakiti tamamen dolu iken, zaman ayırıp, yanında çalışan kişilerin sağlıklarıyla bile ilgilenmesi beni çok etkileyen bir davranışı idi. Ayrıca o kadar haklıydı ki, tam on sene sonra gerçekten fazla kilolara bağlı sağlık sorunları yaşayıp, mecburen kilo vermeye başladım.

Dr. Bülend Bulgurlu

Koç Holding A.Ş.

Turizm ve Hizmetler Grubu Başkanı

Yıl 1985. Vehbi Koç'un Nasoto şirketini ziyareti. Sol başta Vehbi Bey'in yakın çalışma arkadaşlarından Fabri İlkel.

fena durumlara düşebiliriz. İnşallah korktuklarım tahakkuk etmez.” Önemsiiz sayılan ayrıntılara parmak basmakta ve ilgililerin dikkatini çekmekte usta olan Koç'un görüşlerindeki tutarlılık ve açıklıölzlölük, onun düşünce dünyasındaki zenginliğini de

ortaya çıkartıyordu. “Ülkeyi gezip tanımak” “Siyasi partilere yardım” “Zengin düğünleri” “Hızlı nüfus artışı” ve “Trafik kazaları”, Vehbi Koç'un sık sık dile getirdiği, çözüm önerilerinde bulunduğı konulardı. Koç için “vatandaşlık görevi”

yapmak “girişimci” olmak kadar önemli idi.

Yeni Yüzyılın Getireceğı Yeniliklere Hazırlık

1980'li ve 1990'lı yıllar Koç Topluluğı için biraz derlenip toparlanma, biraz da yeni yüzyılın getireceğı yeniliklere hazırlık dönemi olarak geçer. Koç Holding'in yönetiminde etkili olduğı şirket sayısı doksana yaklaşmıştır.

ABD'de kurulan **Ramerica** şirketi, Amerikan pazarında Koç şirketleri için yeni pazarlar aramaya yönelir. İstanbul'da **Kurt Mensucat** tekstil pazarlamasını, **Koza** şirketi toplu konut sektörünü, **Temel Gıda** meyve ve sebze ihracatını geliştirmek için kurulmuşlardır.

1984 yılında et ürünlerini değerlendirecek **Maret**'in yatırımına başlanır. 1985 yılında ise American Express'in iştiraki ile **Koç-Amerikan Bankası** kurulur.

Her Dakikasında Günceldi

Vehbi Bey, 92 yaşında bile Rusya'yı ziyaret ve etüd etti. Komünizmin çöküşünden sonra imkânları sezdi; ömek Ramstore projesinin sıkı takipçisi oldu. Vehbi Bey, her yaşında ve her dakikasında günceldi. Yaratıcıydı ve her şeyden önemlisi başarılıydı. Ömrü boyunca bu kadar çok “success story”si bulunan dünyada başka bir başarılı işadamı var mı, bilmiyorum.

Hasan Bengü

Koç Holding A.Ş.

Dış Ticaret Grubu Başkanı

1986 yılında Amerikan Fruehauf lisansı ile çalışacak **İstanbul Fruehauf** fabrikası treyler üretimine başlar. 1987 yılında **Birleşik Oksijen Sana-yi** ve **Tat Tohumculuk** şirketleri faaliyete geçer. Bu yıllarda şirket evlilikleri de gerçekleşecektir:

Türkay, Kav şirketi ile **Bebimot, Beldesan** ile, **Uniroyal, Goodyear** şirketi ile birleşir. Topluluk şirketleri

bu dönemde mali bünyelerini ve teknolojilerini güçlendirecek yatırımlara yönelirler.

Vehbi Koç, Topluluk şirketlerindeki çalışmaları yaşamının son gününe kadar dikkatli bir gözlemlerle izlemeyi sürdürür.

Doksan yaşını aşmıştır ve yılların dağarcığında biriktirdiği deneyimleri içinde bulunduğu ortamlara her fir-

satta aktarmaktan, insanlara maddi, manevi pek çok değer katmaktan büyük haz duymaktadır.

Belki de, bir asra yaklaşan mücadelelerle dolu bir yaşamı, Vehbi Koç şu basit cümlelerle özetliyordu:

“Daima doğru olanı yapma gayreti gösterdim. Aileme, memleketime ve yaşadığım çağa hizmet ettiğim inancıyla büyük bir huzur duyuyorum.”

O, Doğduğu Toprakları Severdi

Vehbi Koç. O çok özel ve örnek insan hakkında yazılmamış bir şey kalmadı.

Vehbi Koç'un beni ilk günden itibaren en çok etkileyen yönü, doğduğu topraklara ve onun üstünde yaşayan insanlara karşı duyduğu büyük sevgisidir. Buna birçok vesilelerle yakından şahit oldum.

Yurt içinde yaptığı seyahatlerinde özellikle bayiler ile yaptığı görüşmelere büyük önem verir ve onlardan halkın çeşitli konulardaki duygu ve isteklerini öğrenmeye çalıştığını söylerdi. Yine böyle bir gezisinden döndüğünde bana şunu anlatmıştı: “Anadolu’da bir şehirden diğerine giderken yoldan bir hayli geride gördüğüm bir köy dikkatimi çekti. Şöföre arabayı yavaşlatmasını ve görünen o köy yoluna girmesini söyledim. Bir süre sonra köye vardık. Küçük bir yerdi ve tabii bir otomobilin geliş köylülerin dikkatini çekmişti. Etrafımızda toplandılar ve bizi köy kahvesine götürdüler.

Küçük bir çocuk heyecanla yanıma yaklaşarak “Siz Vehbi Koç değil misiniz?” diye sordu. Nereden tanıdığını sorduğumda ise, “Gazetede resmi-nizi gördüm” dedi ve köyden gidene dek yanımdan ayrılmadı”. Köy kahvesinde ikram edilen çayı yudumlar-ken köylülerin konuşmalarından çok faydalandığını anlattı. Kahveden çıkıp otomobile yürürken onlara doğru yöneldiğini ve hatırlarını sormaya başladığını söyledi. Ev halkı

20.11.1992 Cemal Reşit Rey Salonu'ndaki törende Vehbi Koç, sekreteri Suzan Boray'a ödülünü verirken

hemen onu içeri buyur etmiş. Odaya girince bir köşede buzdolabı, masanın üzerinde de bir televizyonun bulunduğunu görünce çok sevindiğini ve memleketin bu ücra köşesinde rasgele girdiği bir köy evinde bile bunların bulunmasının gelişmekte olduğumuzun en büyük delili olduğunu büyük bir hazla anlattı.

Vehbi Koç'un ömrü boyunca giriştiği ve üzerinde çalıştığı teşebbüsler arasında başarılı olmadığı işler yok mu idi? Tabii ki vardı. Ama ele aldığı her yeni işin gerçekleşmesi ve başarılı olması için gereken her çabayı gösterdikten sonra sonuç alamayacağını anlayınca o dosyayı kaldırırdı. Bunun onda büyük bir hayal kırıklığı yaratacağını ve üzüntüye boğacağını sanır-

dım. Bir gün böyle bir durumda nasıl maneviyatını bozmadan, yine dimdik durup mevcut ve başka yeni işler üzerinde huzur içinde ve şevkle çalışabildiğini sorduğumda, cebinde portföyünde daima bulundurduğu Halil Cibran'ın şu sözlerinin yazılı olduğu kağıdı gösterdi:

“Allah'ım, bana
- Değiştiremeyeceğim şeyleri kabullenmem için sabır,
- Değiştirebileceğim şeyleri değiştirebilmem için cesaret,
- Aradaki farkı tefrik edebilme kudretini ihsan et.”
İşte Vehbi Koç'un büyüklüğü...

Suzan Boray

Vehbi Koç'un sekreteri

“Zamanım, aklım ve bilgim yetişmiyor. Bu dirayetli arkadaşlarla büyük işler başaracağıma inanıyorum” diyerek, Cumhuriyet döneminin ilk yöneticilerine yetki ve sorumluluk veren Vehbi Koç, bir ekip çalışması yarattı. Bu atak girişimciler, yıllar süren, vizyonu giderek genişleyen bir çabanın sonunda Topluluğun mimarları oldu. Hepsi tükenmeyen bir heyecanla, çalışma arkadaşlarına umut ve cesaret aşılayarak bir “Koç kültürü” yarattı.

k lt rel vizyon

Üst fotoğraf: Kırk beş yıl... Ford Tamirhanesi'nin açılış töreni (10.01.1948) Alt fotoğraf: 21.01.1950 tarihinde Koç müdürlerinin Ankara toplantısı.

Vehbi Koç'un albümünde Cumhuriyet'in 10. Yıl kutlama törenlerine ilişkin bu fotoğrafın da özel bir yeri vardı. Cumhuriyet'in ilk profesyonelleri, ülkeye kanat geren bu toplumsal heyecanın bağrından yetişecekti.

Cumhuriyet'in İlk Profesyonelleri ve Onların Yarattığı K lt r: Ko K lt r

Kültür, diğer akraba kavramlarla zenginleştirilip farklı anlamlarda kullanılabilen ve bilgidan sanata kadar pek çok açılımlardan beslenen bir sözcük. Tarih kültürü, kurum kültürü, şirket kültürü, spor kültürü, mutfak kültürü, sinema kültürü gibi, sayılmaya başlanıldığında zincirleme uzatılmaya müsait bir sözcük. Sözlükteki karşılıklarından biri de şu:

“Tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve ma-

nevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kulanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.”

Vehbi Koç'un en önemli başarılarından birinin de “**nesillerden nesillere iletilebilecek**” ve “**doğal, toplumsal çevreye egemen olabilecek**” bir kültürün yaratılmasına liderlik edebilen yöneticileri seçme ve yönetme konusundaki büyük ustalığıdır. Koç Topluluğu'nun güçlü te-

meller üzerine kurulması ve yükselmesini sağlayan birinci kuşak yöneticiler, Koç'un bizzat araştırıp bulduğu, süzgeçten geçirdiği, işinin uzmanı profesyonellerdi.

Tükenmeyen Bir Heyecanla Yaratılan Koç Kültürü

“Zamanım, aklım ve bilgim yetiştiriyor. Bu dirayetli arkadaşlarla büyük işler başaracağıma inanıyorum” diyerek, Cumhuriyet döneminin ilk yöneticilerine yetki ve sorumluluk

Ölçülü ve disiplinli bir yaşam planlamasının içinde yoğun iş temposunu sağlıklı sürdürebilmek için spora da yer vardı. 3 Şubat 1947 tarihinde Ankara Dikmen Kayak Spor Merkezi'nde at gezintisi. Vehbi Koç sol başta.

veren Vehbi Koç, bir ekip çalışması yarattı. Bu atak girişimciler, yıllar süren, vizyonu giderek genişleyen bir çabanın sonunda Topluluğun mimarları oldu. Hepsi tükenmeyen bir heyecanla, çalışma arkadaşlarına umut ve cesaret aşılayarak bir "Koç kültürü" yarattı.

"Profesyonel yönetim" o dönem için belki de adı net olarak belirlenmemiş ama ilkeleri şekillenmiş bir zihniyetti ve bu zihniyeti Vehbi Koç, 1940'lı yıllarda kavramsallaştırmaya çalışıyordu. Konusunda uzmanlaşmış, ciddi, yetenekli, dürüst yöneticilerle çalışma ilkesi Vehbi Koç'a başarı yolunda büyük bir ivme kazandıracaktı.

"Koç Kültürü"nün Payandaları

Koç Topluluğu'nun hayat tarzını oluşturan "Koç kültürü"nün payandalarına bakıldığında, sade, yalın, kolay anlaşılabilen ve hemen insanı saygın bir ortama davet eden başka bir dünya ile karşılaşılır. "Başka bir dünya"dır ama bir o kadar da bildik, tanıdık ve değerlerimize çok yakın bir dünyadır bu.

Paradoks gibi gelse de, meselenin özü açıktır. Koç kültürü'nün payandalarını oluşturan ilkeler, tek tek bakıldığında bildik, tanıdık ve bize yakın değerlerden oluşmuştur. Bu değerlerin ahenk içinde biraraya gelmesi ise "başka bir dünya"yı gözler önüne serer.

Bilindiği gibi, Koç Topluluğu'nun değerlerinin başında, **'müşteri veli-nimetimizdir'** ilkesi gelir.

Koç'un ikinci ilkesi ise **'en iyi olmanın vazgeçilmez bir hedef'** haline gelmesidir. "Koç kültürü"nü oluşturan en önemli değerlerden bir diğeri ise **'insanın sermayenin temel taşı'** olarak görülmesidir.

Koç, ürün ve hizmet kalitesinin, çalışanlarının kalitesiyle orantılı olduğu inancını taşıyor ve bu orantıyı kesin-tiye uğramadan devam ettirebilmek adına **'Sürekli gelişmek için kaynak yaratmak'**, **'iş ahlakı ve dürüstlük'** ilkelerini bir hayat tarzı haline getiriyor. Koç Topluluğu'nun en önemli payandalarından biri de **'gü-**

cünü Türk ekonomisinden almak ve Türk ekonomisine güç katmak'tır.

Koç kültürünü oluşturan ilkelerin ekonomi ve toplumsal hayatımızın aynasında çeşitli biçimlerde tezahür ettiğini görüyor ve biliyoruz. "Koç kültürü"nün sağlam temellerine dayanan bir zihniyetin önderliğinde yürütülen tüm bilimsel ve kültürel etkinlikler, ülkemizin kültürel hayatının zenginleşmesine katkıda bulunuyor.

Türk İnsanına Hizmet ve Vehbi Koç Vakfı

Tarih boyunca insanlığın hizmetinde olan vakıf müessesesi, Koç kültürü-

nün en yakın olduğu kurumlardan biridir. Vehbi Koç, nice bürokratik engellerden sonra 1969 yılında kurulan **Vehbi Koç Vakfı**'nın hedefini daha o günden şöyle belirlemişti: **"Türk insanına hizmet vermek"**.

Vakıf, bir ülkenin en değerli varlığına yetişmiş, sağlıklı ve kültürlü insan gücü olduğuna inanan kurucusunun gösterdiği yolda ilerleyerek büyüyüp gelişti ve bugün kültür mirasımızın korunmasında fonksiyonel önem taşıyan bir merkez haline geldi.

14 Ekim 1980: Sadberk Hanım Müzesi Açıldı

Sadberk Koç, amansız bir hastalığa yakalanıp kafasında ölüm düşüncesi

At binmenin yanı sıra tenis sporu da Vehbi Bey'in ilgi alanı içindeydi. Yıl 1936

k lt rel vizyon

Vehbi Koç eşi Sadberk Hanım'la.

yer etmeye başladığında Vehbi Koç'a şöyle demişti: “Unutulmak istemiyorum. Hayatım boyunca emek verip topladığım, biraraya getirdiğim eski eserlerin, benim adıma taşıyan bir müzede halka teşhir edilmesini arzu ediyorum. Bu mevzuda bana yardım et.”

Sadberk Koç'u kaybettikten sonra eşinin bu yüce arzusu üzerine çocuklarıyla beraber uzun uzun düşünen Vehbi Koç, Sarıyer'de mülkiyeti kendisine ait olan Azaryan Yalısı olarak bilinen eski tarz bir binayı müze yapmaya karar verdi ve Sadberk Hanım Müzesi'ni kurarak, Türkiye'de özel müzeciliğin öncülüğünü de yapmış oldu. Türkiye'nin ilk özel müzesi olan Sadberk Hanım Müzesi, ziyaretçilere kapılarını 14 Ekim 1980'de açtı.

İstanbul Sarıyer'de, restore edilen tarihi Azaryan Yalısı'nda faaliyete geçen müzenin ilk koleksiyonu, Vehbi Koç'un eşi Sadberk Koç'un yaşamı boyunca topladığı eski elişlerinden oluşuyordu.

Bu koleksiyonun içinde gümüş, cam ve porselenden yapılmış kap kakak, çeyiz eşyaları, seçkin taşlarla bezen-

Sadberk Koç, Vehbi Koç'a şöyle demişti:
“Unutulmak istemiyorum. Hayatım boyunca emek verip topladığım, biraraya getirdiğim eski eserlerin, benim adıma taşıyan bir müzede halka teşhir edilmesini arzu ediyorum.”

miş süs eşyaları ve Türk işleme sanatının özelliklerini yansıtan 16. ve 18. yüzyıllardan kalma giysi ve kumaş örnekleri bulunuyor.

1983 yılında dünyaca ünlü koleksiyoner **Hüseyin Kocabaş**'ın 4 bin parçadan oluşan paha biçilmez koleksiyonu da müzeye kazandırıldı ve müzenin **Sevgi Gönül Binası**'nda sergilenmeye başlandı. Koleksiyon, M.Ö. 6 bin yıllarıdan Bizans dönemine kadar uzanan bir zaman dilimine ait eserleri içeriyor.

Anadolu'da yaşamış uygarlıkların çarpıcı bir resmi geçidi olan koleksiyonun sergilendiği bölüm, siyah mermer ortamı, şık vitrinleri ve ışıklandırmasıyla Sadberk Hanım Müzesi'ne 1988 yılında “Europa Nostra Ödülü”nü kazandırdı.

Müzenin İslam ve Osmanlı Eserleri

ile Etnografik Eserler Bölümü'nün bulunduğu Azaryan Yalısı Binası'nda ise, Sadberk Koç'un koleksiyonunun yanı sıra Osmanlı ve İslam sanatının nadide örnekleri sergileniyor.

Alanında Bir İlk: KOGEM

“Hayatta en güç iş, insan idare etmektir. İyi eleman seçmeye dikkat ediniz. Eleman yetiştirmeyi görev sayınız” diyen Vehbi Koç, bu düşüncesini hayata geçirdi ve Koç şirketlerinde çalışan gençlerin sistemli bir şekilde yetiştirilmeleri, geleceğin yöneticileri olarak hazırlanmaları için 1982 yılında **KOGEM**'i (Koç Holding Eğitim ve Geliştirme Merkezi) kurdu. Kendi alanında ilk olan bu merkez, bugün **İ.d.e.a.** (İnceleme, Danışmanlık, Eğitim, Araştırma Merkezi) adıyla faaliyet gösteriyor.

Koç 75

Koç Topluluğu 75 Yaşında

Duyguların insanlar üzerindeki etkisi önemlidir. İnsanlar etten kemiktendir, duygularının etkisinde kalırlar.

Gülyüzlü tatlı dilli olunuz. (..)

Hangi meslekte olursanız olun adam yetiştirin. Bilgilerinizi kendinize saklamayın. Ülkemizin iyi elemana, iyi yöneticilere büyük ihtiyacı vardır. Daima yeni iş imkanları yaratınız. Her yıl artan nüfus karşısında iş alanlarını çoğaltmak zorundayız. Bütün işlerinizde "kazan ve kazandır" politikasını izleyiniz. (..)

Ne kadar varlıklı olursanız olun, en büyük makama geçseniz bile kibir insana pahalıya mal olur. (..)

Hangi işte olursanız olun, toplantılara her zaman hazırlıklı gidin. (..)

Bütçenizi iyi düzenleyin.

Çeşmenin suyunun her zaman gür akmayacağını, bir zaman azalabileceğini, hatta kesilebileceğini hesaba katarak çalışınız...

Yehbi Koç

Akyak
Alipa

Ark İnşaat

AVIS

AYVAZ

BEKAT

BİLGİSAYAR

BOS

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

BOY

KOÇFAKTÖR

SamKocAuto

DIYAN

Pantolon

KoçSistem

COŞ

ALPESLİ İM

İşletme Birimi

KOÇYAPI

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

Apple

KARINE

İşletme Birimi

FORD OTOSAN

Türk Telekom

ATILIM

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

GVZ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

İÇİŞİ

Yıl 1943. Keçiören'deki bağevinde Vehbi Koç, aile dostu Hafız Raşit Çavuşoğlu ile birlikte. Bağevi binasında bugün Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi (VEKAM) faaliyet gösteriyor.

Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi

1994 yılında hizmete giren Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi, kısa adıyla VEKAM ise Vehbi Koç ve ailesinin Ankara'da uzun yıllarını geçirdiği 19. yüzyıl sonlarında yapılmış tipik bir bağevinde faaliyet gösteriyor. 1923 yılında, Vehbi Koç tarafından **Mareşal Fevzi Çakmak**'tan satın alınan bina 1991-1993 yılları arasında restore edildi. Evin yanındaki bağ da yeniden düzenlenerek bahçesiyle birlikte Ankaralıların hizmetine sunuldu. VEKAM bu düzenlemeyle iki bin yıllık bağevi geleneğini de yaşatmayı amaçlıyor.

VEKAM'da oluşturulan Vehbi Koç arşivi, Vehbi Koç'la ilgili çok sayıda yazılı ve görsel malzemeyi içeriyor. Merkezdeki Ankara arşivinde ise, başkente ilişkin her türlü fotoğraf, resim, plan, slayt gibi belgeler bulu-

nuyor. Arşivde ayrıca Ankara halk oyunları ve türkülerinin notaları, korunması gereken kültür varlıklarının envanteri ve Ankara'yı konu alan bir kartpostal ve resim koleksiyonu da yer alıyor. Merkezin arşivleri araştırmacıların da kullanımına açık.

Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü

Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 1996 yılında Antalya ve çevresinin tarihi, arkeolojik, etnografik ve kültürel değerlerinin araştırılması, belgelenmesi ve korunmasına katkıda bulunmak amacıyla kuruldu. Çalışmalarını Antalya'nın tarihi Kaleiçi semtindeki merkezinde yürüten Enstitü, Pamfilya, Likya, Pisidia ve Kilikya bölgelerinde hüküm sürmüş uygarlıkların, tüm Akdeniz kıyılarındaki kültürlerle ilişkilile-

Yıl 1920. TBMM matbaasının musabbib (düzeltmen) muavinleri: Mublis Bey, Vehbi Bey, Atif Bey

İnsana Duyduğu Saygıya Defalarca Tanık Oldum

Değerli büyüğümüz Vehbi Bey'in birçok özelliği yanında en takdir ettiğim özelliği tevazuu ve tasarruf ilkeleri idi.

Topluluğumuzdaki iş hayatımda ilk defa genel müdürlüğe atandığım Otoyol Sanayi şirketinde her zaman ki nezaketi ile beni işyerimde kutlamaya gelmişti.

Bir öğleden sonra çay vaktinde yaptığı ziyarette kendisine çay ikram ettiğimizde, adeti üzerine çayla birlikte beyaz peynir ve krık kırak yediğini belirtti. Ben bu adetini bilmediğimden telaşla sağa sola talimat vererek kendisine ikramda bulunmaya çalışırken hiç rahatsız olmamamı, arabasında malzemelerini taşıdığını söyledi ve şoförüne bunları getirtti. Bu arada ziyaret ettiği idarecileri meşgul ve rahatsız etmek istemedi-

ğinden bu önlemi aldığını da açıkladı. Ziyaretini gayet kısa tutup, şirketle ilgili bilgileri aldıktan sonra ayrılırken kendisini kapıya kadar geçirmeme mani oldu; bu kısa sürede dahi işlerime bakmamın daha yararlı olacağını söyledi. Kendisi ile ilk

karşılaşmamda tevazu, tasarruf ve insanlara saygı ilkelerine verdiği değere hayranlıkla şahit olmuştum.

Temel Atay
Koç Holding A.Ş.
CEO

Vehbi Koç, Vakfı kimlere emanet ettiğini bütün içtenliğiyle yazdığı bir metinde açıklamıştır. Bu metnin başlığı “emanet” anlamına gelen “Vedia”dır.

rinin araştırılması ve yorumlanmasına yönelik bilimsel çalışma ve araştırma projelerine destek veriyor.

Rahmi M. Koç Müzesi

1994 yılında hizmete giren Rahmi M. Koç Müzesi, sanayi kültürünün korunması, tanıtılması ve geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlayarak, büyük bir eksiği tamamlamıştı. Halîç'te restore edilerek müzeye uygun olarak düzenlenen tarihi Lengerhane

Binası'nda faaliyet gösteren müze, içinde sergilenen birbirinden ilginç objelerle dikkatleri üzerinde topluyor. Müzede bulunan eserlerin büyük bölümü **Rahmi M. Koç**'un özel koleksiyonundan derlenmiş; geri kalanı da kamu ve özel, yerli ve yabancı kaynaklardan sağlanmış eserlerden oluşuyor. Müze yönetimi, denizcilik, havacılık, mekanik ve bilime ilişkin objelerden oluşan koleksiyonların sürekli yeni alımlarla zenginleştirilmesi için çaba göstermeye devam ediyor.

“Vedia” veya Günümüzün Diliyle “Emanet”

Vehbi Koç Vakfı'nın tarihçesi ile ilgilenecek olan her kişi, hat ustası **İlhami Turan**'ın 1969 yılında yazdığı “Vedia” adlı o çarpıcı güzellikteki el yazısıyla karşılaşacaktır. El yazısı kadar içeriğiyle de dikkati çeken ve “Emanet” anlamına gelen bu başlığın altında Vehbi Koç'un duygu ve düşünceleri yer alır. Yüce Tanrı'ya

hamdü sena ederek metnine giriş yapan Vehbi Koç, kurduğu vakfın sonsuza kadar yaşamasını istediğini belirterek şöyle der:

“Vakfı, bilhassa Koç Holding gibi ticari ve sınai birçok şirketi içine alan ve bu itibarla riski azalan bir şirketin hisse senetleri ile kurmayı tercih ettim. Allah'ın lütf ve inayetiyle kurduğum bu Vakfı ilk önce varislerime ve derece derece onların kuşaklarına, iş arkadaşlarıma, sonra da kamu düzen ve emniyetini korumakla görevli olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne emanet ediyorum.”

Vakfın gayesinden ve amaçlarından uzaklaştırılmaması için herkesten vicdanlarının emrinden ayrılmamasını rica eden Vehbi Koç, o içten ve o ölçüde sıcak dileklerini şöyle tamamlıyor: **“Bütün ömrümce süren bir emek ve samimi bir dilekle gerçekleştirdiğim bu teşebbüs, tevfikini nasip ederek, başarıya ulaştırılmasını Allah'tan niyaz ederim.”**

toplum ve yaşam

Vehbi Bey, Koç Üniversitesi'nin açılışında Rektör Prof. Dr. Seba M. Tiniç'ten bilgisayar laboratuvarları bakımında bilgi almıştı.

Türk Eğitim, Sağlık ve Kültürüne Koç Katkısı

Türkiye'nin 'Cumhuriyet Çınarı' Vehbi Koç, yaşamı boyunca sosyal ve toplumsal çalışmalara da en az işleri kadar önem verdi. Yardım çalışmaları, özellikle eğitim ve kültür alanındaki faaliyetler, onun gençliğe verdiği önemin de bir ifadesiydi. Kurucusu olduğu Türk Eğitim Vakfı ile binlerce gence bambaşka hayatların kapısını açan Koç'un toplumsal yaşama katkıları, arkasında bıraktığı ölümsüz kurumlarla, bugün de devam ediyor. Koç'un kendi deyimi ile "Hayır İşle-

ri"ne başlaması 1950'li yıllara denk düşüyor. "İşe başlayıp biraz para kazandıktan sonra mahallesinde, çarşısında, halk arasında, muhtaç olanlara yardım etmekten büyük bir zevk aldığını" belirten Vehbi Koç, ülkenin önde gelen işadamlarından biri olduğunda bu yardımları sistemli bir sosyal hizmete dönüştürme yollarını aramaya başladı. Yaptığı ve yapmakta olduğu bağışların kendisinden sonra da topluma yarar sağlayacak şekilde devam etmesini istiyordu. Sosyal yardımların bir vakıf kanalıyla

topluma aktarılmasını planlamıştı. Ancak vakıf kuruluşuna imkan veren kanunun çıkabilmesi uzun yıllar alacaktı. Vakfın gecikmesi onun bağışlar yapmasını engellemedi. Koç'un bu çabaları, Türk işadamlarının sosyal hedefli yatırımlara yönelmesi yolunu açtı.

İlk Adım 1950'de

1950 yılında yapıp Ankara Üniversitesi'ne bağışladığı Vehbi Koç Öğrenci yurdu ile başlayan hayır işlerini, Vehbi Koç Göz Bankası, ODTÜ

Erzincan depremi sonrasında 5.1.1940 tarihinde Ankara İçişleri Bakanlığı'nda yapılan bir toplantı. Vehbi Koç ayakta, sağdan ikinci. Resmin arkasında şu not var: "Erzincan felâketi dolayısıyla Ankara'da teşekküh eden Milli Yardım Komitesi'nin Dabiliye Vekaleti'nde yapılan içtima batırası

Öğrenci Yurdu, Kitaplıklar, Eğitim Birimleri, ihtiyacı olan öğrencilere burslar takip etti. Koç'un 20 yıl kurulması için büyük çaba gösterdiği Vehbi Koç Vakfı, 1969 yılında temelini attı.

Türkiye'nin Cumhuriyet dönemindeki ilk büyük Vakfı olan Vehbi Koç Vakfı, 30 yıldan beri eğitim, sağlık ve kültür alanında birçok tesis kurdu. Bu tesislerin bir kısmını kendi işleterek farklı bir model geliştirdi. Cumhuriyet'in 50. yılının kutlandığı 1973 yılında İstanbul Taksim'de Atatürk Kitaplığı'nı inşa ettirdi ve 1979'da İstanbul Belediyesi'ne devretti.

1980 yılında Sadberk Hanım Müzesi, ülkemizin ilk özel müzesi olarak hizmete açıldı. 1988 yılında eğitime açılan Koç Özel Lisesi, Türkiye'nin en önde gelen orta dereceli okullarından biri oldu.

1993 yılında Koç Üniversitesi eğitimi başladı. 1998 Eylül ayında Koç Özel İlköğretim Okulu, örnek bir

Türkiye'nin Cumhuriyet dönemindeki ilk büyük Vakfı olan Vehbi Koç Vakfı, 30 yıldan beri eğitim, sağlık ve kültür alanında birçok tesis kurdu. Bu tesislerin bir kısmını kendi işleterek farklı bir model geliştirdi.

eğitim kurumu olarak hizmete açıldı. Bütün bu kurumların yönetimini Vehbi Koç Vakfı üstlendi. Cumhuriyet'in 75. yılı vesilesi ile 8 yıllık eğitime destek vermek amacıyla 13 ilköğretim okulu inşa ettirildi ve Milli Eğitim Bakanlığı'na devredildi. Ancak, "Yap-Devret-Sahip Çık" ilkesiyle inşa ettirilen okullar her açıdan örnek oluşturması amacıyla gerek Vakıf, gerekse Koç Topluluğu Şirketleri aracılığıyla sürekli destekleniyor.

Sağlıkta da Vehbi Koç

Sağlık alanında 1985 yılında Vehbi Koç Vakfı'nın başışıyla Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde bir poliklinik

açıldı. Vehbi Koç Kanser Pavyonu, Amerikan Hastanesi'nde 1967 yılında açılmıştı. Vakfın Amerikan Hastanesi'yle olan bağı hiç kopmadı. 1992'de de Rahmi M. Koç Yoğun Bakım bölümü açıldı. Yine 1992 yılında Amerikan Hastanesi bünyesinde Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC) kuruldu. Vehbi Koç Vakfı uzun yıllar desteklediği Amerikan Hastanesi'ni varlığını, hizmetlerini geliştirerek sürdürmesi amacıyla satın alarak tevsii yatırımını gerçekleştirdi ve yönetimini devraldı. 27 Şubat 1995 tarihinde Amerikan Hastanesi, Vehbi Koç Vakfı bünyesine dahil oldu. 1995-1996 öğretim yılında Türki-

*Vehbi Koç, kızları ve damatları ile güzel bir yaz gününde Büyükdere'deki evin bahçesinde.
Soldan sağa: İnan Kırac, Suna Kırac, Erdoğan Gönül, Vehbi Koç, Sevgi Gönül, Semabat Arsel ve Dr. Nüsret Arsel,*

ye'nin ilk hemşirelik okulu olan Amiral Bristol Hemşirelik Lisesi, Vehbi Koç Vakfı bünyesine katıldı. Vehbi Koç Vakfı sağlık sektöründe insan unsurunun ne kadar belirleyici olduğunun bilinci ile; çeyrek asrı aş-

kın süredir, sağlık hizmet zincirinin ayrılmaz halkası olan hemşirelerin yetişmesine ve bu mesleğin geliştirilmesine sürekli destek vermektedir. Sahip olduğumuz kültür varlıklarının korunması ve gelecek kuşaklara ek-

siksiz olarak iletilmesi için Vehbi Koç, sosyal sorumluluk konusundaki çalışmalarının bir bölümünü kültür mirasımızın korunması konusunda yoğunlaştırdı. Vehbi Koç'un girişimi ve desteğiyle

Bizi Test Etmek İstemişti

1990 yılında Migros, büyük mağazacılıkta deneyimi olmayan bir şirketti. Büyük mağazacılığa geçişte de bir takım riskler söz konusuydu. Bir çok kişinin kafasında bu risklerle ilgili soru işaretleri vardı. Vehbi Bey'e üç kez hazırladığım raporlarla büyük mağazacılığa geçişin nedenlerini anlatmak zorunda kaldım. Bu görüşmeler Vehbi Koç'un genel tavrı dışında, değişik türde görüşmelerdi. Hep negatif düşüncelerle devreye girdi. Ben büyük mağazacılığın erdemlerinden bahsederken, o büyük mağazacılığın risklerinden söz etti. Ve hep zor rakamlarla, zor soru-

larla beni bayağı bunalttı. Son görüşme Vehbi Koç'un şu sözleriyle bitti: "Ben emekli biriyim; hem de yaşlandım. Madem ki bu kadar iddialısınız; bu konunun da uzmanı sizsiniz. Kararı siz verin." Bu sözlerden ve daha sonraki görüşmelerimizden anladım ki, Vehbi Koç'un büyük mağazacılığa ilişkin aslında pozitif düşünceleri vardı. Ama buna rağmen büyük mağazacılığa, bilerek negatif düşüncelerle karşı çıkar görünüyordu. Bu davranışın tek nedeni vardı. Bizim büyük mağazacılık düşüncesi ne kadar inanarak girdiğimizi görmek, anlamak istiyordu. Bu projeyi

bilerek mi, yoksa bir fantazi uğruna mı yapıyor olduğumuzu irdelemek istiyordu. Bizi test etmek istemişti. Ne zaman ki, projeye gönülden inandığımızı, bilerek yapmak istediğimizi hissetti; o zaman da kararı bize verdirmek suretiyle, kararın sorumluluğunun bizde olduğunu hissettirdi ve bu işe devam etmemiz gerektiğini söyledi. Fakat o günden itibaren de bu büyük mağazacılık konusunda en büyük destekçimiz oldu.

Bülend Özyaydınlı

Koç Holding A.Ş.
Tofaş Grubu Başkanı

19.8.1978 tarihinde Darülaceze ziyareti

kazanılan sosyal ve toplumsal hizmet kurumlarından bazıları şöyle:

Vehbi Koç, yaşamı boyunca eğitimin, ülke kalkınmasında büyük önem taşıdığına, bu yolda birşey yapmak gerektiğine inanmıştı. Koç'a göre, okumak isteyen ama bunun için maddi desteğe ihtiyacı olan gençlere yardım sağlanmalıydı. Vehbi Koç, Türk Eğitim Vakfı'nın temeli 1967 yılında 205 arkadaşıyla birer lira başta bulunarak attı. Türk

Eğitim Vakfı, gerçekleştirdiği eğitim tesisleri, öğrencilere verdiği burslarla devletin eğitim çalışmalarına önemli katkılarda bulunan sağlam temelli bir kuruluş haline geldi.

Aile Planlaması, Erozyonla Mücadele ve Turizmi Geliştirme Vakıfları

Vehbi Koç emeklilik günlerinde yakın dostlarına "İki şeye hizmet etmek istiyorum. Birisi aile nüfus plan-

laması, ikincisi de ağaçlandırma" demişti. Koç daha 1970'li yılların başında Türkiye'nin gelişmesini geciktiren, ekonomik büyümesini engelleyen en önemli sorunlardan biri olarak hızlı nüfus artışını görmüş, konu üzerine eğilmişti. Ona göre, bir asırda nüfusu 7 misli büyümüş bir toplum hepimizi düşündürmeliydi.

"Bugün yılda 500 bin kişiye, yarın 800 bin kişiye iş bulma mecburiyetimiz var. Bugün yılda 500 bin konut,

22.10.1969 tarihinde Türk Eğitim Vakfı Umumi Heyeti, İstanbul Sanayi Odası'ndaki toplantısında

14.06.1994. Vehbi Koç, "Dünya Nüfus Planlaması Ödülü"nü BM Genel Sekreteri Boutros Ghali'den aldı.

yarın 600 bin konut inşa etmemiz gerekiyor. Hızlı artan nüfus karşısında konut, okul, hastane ihtiyacı yetmiyor. Bu bakımdan nüfusumuzun kalkınmamızla ahenkli bir şekilde artması gayemiz olmalıdır" diyerek yola çıkan Vehbi Koç, önce Topluluğa bağlı bir kuruluş olan Bozkurt Mensucat'ta Aile Planlaması pilot uygulamasını başlattı. Bu vakfi gerçekleştirmek, uzun yıllar sonra olumlu sonuçları görülebilecek hayırlı bir girişimi başlatmak Vehbi Koç'u mutlu kılmıştı.

Uluslararası bir sorun olan bu girişimi ile Vehbi Koç, "Dünya Nüfus Artışını Önleme" konusundaki çalışmalarından dolayı "Dünya Nüfus Planlaması Ödülü"nü aldı. 14 Haziran 1994 tarihinde BM Genel Sekreteri **Boutros Ghali** Cenevre'de düzenlenen bir törenle Koç'u ödüllendirdi.

Vehbi Koç'un kuruluşuna öncülük ettiği Vakıflardan biri de TEMA (Tür-

Genç Girişimcilere Vehbi Koç'un

Aramızdan ayrılışının beşinci yıldönümünde, Vehbi Koç'u anarken, O'nun ve olağanüstü kişiliğinin, iş dünyamızca daha iyi anlaşıldığını sanıyorum. Özellikle "köşe dönme" tutkusunun yaygınlaştığı bir dönemde, genç girişimcilere Vehbi Koç'un; "dürüstlük", "çalışkanlık" ve "vatan sevgisi" ilkelerinin rehber olmasını diliyorum.

Vehbi Koç'un, seksen yıllık çalışma hayatı boyunca, seçtiği hedeflere ulaşmak için gösterdiği gayrete, ta-kipçiliğe ve engelleri aşmak için verdiği mücadeleye hayranlık duymamak mümkün değildir. Aşağıdaki kronolojik dizi, Vehbi Koç'un yaşamında neleri gerçekleştirdiğini özetleyen ilginç hayat hikayesinin satırbaşlarıdır:

- 1916 Koçzade Vehbi, 15 yaşında, Ankara'daki Taş İdadisi'ni terk etti. Bakkal çırağı ve "esnaflık" dönemi başladı.

- 1916/1923 Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü, Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılları Vehbi Koç'un iş hayatına ve dünya görüşüne ilk harcı koydu: "Vatan için çalışmak kutsaldır" ve "Damlaya damlaya göl olur!"
- 31 Mayıs 1926 "Koçzade Ahmet Vehbi" firması Ankara Ticaret Odası'na kaydedildi. 25 yaşında esnaflıktan "tüccarlığa" geçiş dönemi başladı.
- 1927/1937 Karaoğlan-Havuzlu Kahve Çarşılarından Ulus Meydanı'nda Ulus Han'a geçiş gerçekleşti. Vehbi Koç Ankara'nın saygın kişileri arasına katıldı.
- 1937 yılında Vehbi Koç kendini İstanbul'da sınamaya karar verdi. Fermenteciler'de Vehbi Koç ve Ortakları Kollektif şirketi faaliyete geçti.
- 1938 "Kurumlaşma" dönemi başladı: Ankara'da Koç Ticaret Anonim Şir-

keti kuruldu.

- 1939/1945 İkinci Dünya Savaşı sıkıntıları yaşanıyordu. Vehbi Koç, ülkeye parlak günlerin geleceğine inanarak "kadrolaşmaya" başladı. Devlet kurumlarında ve piyasada yetişmiş vasıflı elemanlarla "ortak müdürlük" anlaşmaları yaptı.
- 1945'de "Yeni Dünya"ya yöneldi. Türkiye'nin geleceğinin Batı Dünyası olacağını sezdi, Amerika'da "Ram Commercial Corporation"u kurdu.
- 1946 yılında Vehbi Koç ilk Amerika seyahatine çıktı. "Sanayileşme", "Kurumlaşma" ve işadamlarının "Sosyal Sorumluluğu" konuları Koç'un yeni hedefleri oldu.
- 1946/1948 yılları arasında Vehbi Koç, CHP Kırklar Meclisi üyeliği ile kendine yeni bir hizmet alanı açmaya çalıştı. Etkili olamayacağını anlayarak siyaset sahnesini terketti.
- 14 Mayıs 1950'de Demokrat Parti ik-

kiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma Vakfı) oldu. Büyük bir toprak erozyonu ile karşı karşıya bulunan Türkiye'nin çöl haline gelmemesi için bir çalışma başlatmak gerekliliğine inanmıştı. Bu fikirlerle dolu, birinci kurucu üyesi olduğu TEMA Vakfı'nın oluşturulmasına öncülük etti. 1992 yılında 30 işadami ve sanayicinin katkısı ile faaliyete geçen Vakıf, ülkemizin en önde gelen sorunlarından biri olan erozyon konusunda halkımızı bilinçlendirmek, toprağı ağaçlandırmak için hizmetlerini sürdürüyor. Vehbi Koç ülkenin her sorununu ciddiye alarak, onlara çözüm yolu bulunması için elinden geleni yaparak yaşayan bir yurttaştı. Kurduğu sanayi ve ticaret şirketleri ile ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan, iş ve aş imkanı yaratan bir işadami olmanın ötesinde yaptığı "hayır işleri" ile vizyonu geniş kapsamlı örnek bir insandı.

5.08.1993 tarihinde Vehbi Koç, Türk Eğitim Vakfı'ndan yurtdışı burs kazanan öğrencilerle birlikte

İlkelerinin Rehber Olması Dileğiyle...

tidar oldu. Vehbi Koç "Partizan Hükümet"le mücadele etme deneyimi kazandı.

- 1951'de Ankara Maltepe'de Vehbi Koç Öğrenci Yurdu açıldı. "Cami" yerine "Öğrenci Yurdu" yaptırma ilkesi öne çıktı.
- 1960'da Demokrat Parti baskısıyla Vehbi Koç CHP'den istifa ettirildi. 27 Mayıs 1960 ihtilali oldu. Vehbi Koç "Devletim varsa ben de varım" ilkesini açıkladı.
- 12 Aralık 1963'te Koç Holding kuruldu. Özel sektörün kurumsallaşması yolunda ilk büyük adım atılmış oldu. Vehbi Koç 62 yaşındaydı.
- 1967'de Türk Eğitim Vakfı, 1968'de Vehbi Koç Vakfı kuruldu. Vehbi Koç, Türk işadaminin "sosyal sorumluluğa" göstermesi gerekli olan harekete öncülük yaptı.
- 1971'de TÜSİAD kuruldu. Vehbi Koç, Türk Özel Sektörü'nü "Baskı Grubu"

olmaya yöneltti.

- 30 Mart 1983'de Vehbi Koç, Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanlığını oğlu Rahmi M. Koç'a devretti. Koç Topluluğu'nda "gençleşme" hareketi başladı. Koç, 82 yaşındaydı.
- 1952/1985 boyunca, 33 yıllık bir süre içinde, şirketleşme ve sanayileşme hamleleri hızlandı. 100 şirketten oluşan "Koç Topluluğu" hayata geçti.
- 11 Şubat 1987 Vehbi Koç "Yılın Dünya İşadami Ödülü"nü aldı.
- 1988'de Vehbi Koç Lisesi açıldı.
- 4 Ekim 1993'de Koç Üniversitesi açıldı ve ilk dersi Vehbi Koç verdi. "Atatürk'ü ve O'nun ilkelerini unutmayın" öğüdünü tekrarladı.
- 1994 yılında Vehbi Koç'a "Birleşmiş Milletler Dünya Nüfus Ödülü" verildi. Ankara Keçiören'de "Vehbi Koç ve Ankara Araştırma Merkezi" kuruldu. Vehbi Koç 93 yaşındaydı.
- Vehbi Koç, ölüm günü olan 25 Şu-

bat 1996 saat 18'e kadar işlerini izlemeye devam etti. 80 yıllık çalışma hayatı ve 95 yıllık ömrü Antalya'da noktalandı.

Çalışmayı kendisi için bir yaşam biçimi yapan Vehbi Koç'un çarpıcı bir özelliği de hayatını çerçeveleyen sadelik olmuştur.

Vehbi Koç'un şu sözleri hatırlanmalıdır: "En lüks hayatı yaşayabilir, en lüks yerlerde oturur, en lüks arabalara binebilirdim. Bunların hiçbirisini yapmadım. Çocuklarıma ve iş arkadaşlarıma kötü örnek olmak istemedim. Davranışlarımdan dolayı pişmanlık hissine hiç kapılmadım. Hayata bir daha gelsem yaptıklarımı aynen tekrarlar ve devam ettirirdim."

Can Kırac

Koç Holding A.Ş.
Yönetim Kurulu Eski Başkanı

iletişim

Vehbi Koç 1994 yılında yapılan bir üst düzey yöneticiler toplantısında yol arkadaşlarından biri olan Bernar Nahum ile.

Onunla ‘Yol Arkadaşı’ Olmak...

Günde 16 saat, haftada 6 gün çalışan Vehbi Koç ile herkesin, ama herkesin paylaştığı birşeyler vardı. En çok da yakın çalışma arkadaşlarının. Çok özel ve derin anlamlar taşıyan, onurla taşıdıkları anıları vardı. Onun ve kuruluşun başarısında emekleri olan **Bernar Nahum, Hulki Alisbah, İsak De Eskinazis, Yüksel Pulat, Fahir İlkel, Fazıl Öziş, Kenan İnal, Fazıl Zobu, Behçet Osmanağaoğlu, Adnan Berkay, Ziya Bengü, Muhterem Kolay, Lütfü Doruk** bunlardan bazıları...

Bernar Nahum Anlatıyor

Vehbi Koç'un en eski çalışma arkadaşlarından, 1995 yılında aramızdan ayrılan **Bernar Nahum** "Koç'ta 44 Yılım" kitabında Koç Holding'teki gelişmeleri şöyle anlatıyor:

"Vehbi Koç başta olmak üzere Ankara'da Hulki Alisbah, İstanbul'da Fazıl Öziş özellikle idare mekanizmasının kurulmasına büyük emek sarfetmişlerdi. Hulki Alisbah, yeni şirketlerin kurulmasında başrolü oynamıştı. Ancak bütün 50'li yıllar boyunca her iş ve her önemli karar Vehbi Koç'ta başlar ve Vehbi Koç'ta biterdi.

Vehbi Koç, o yıllarda günde 16 saat ve haftada 6 gün çalışırdı. Bu müthiş çalışma kabiliyeti ve enerjisiyle bütün yakın iş arkadaşlarını zor dayanırlı bir tempoda çalışmaya zorlardı. İşte Koç Grubu böyle bir çalışma temposunun sonunda meydana gelmiştir.

Vehbi Koç hayatı boyunca, bugünden ziyade yarınların düşünülmesi gerektiğini bizlere aşılamıştır. Bu amaçla şirketler gruplaştırılmış, holding teşkilatının sağlam temeller üstüne oturtulmasına çalışılmıştır. Devamlılığın sağlanması için, dehalar-

İlk Genel Koordinatör: Hulki Alisbah. Diğer bir deyişle "bir yol arkadaşı"...

dan ziyade akıllı, çalışkan, namuslu, profesyonel yöneticilere ihtiyaç vardır. Holding'in bugünkü yönetimi bu görüşün en iyi örneğini oluşturmaktadır. Aile veya sermaye ile profesyonel idareci arasında bir ahengin kurulması, karşılıklı hakların yekten kabul edilmesi, prensip kararlarının ortak alınması, ancak icraatın profesyonellere bırakılması en ideal çözüm olarak görünmektedir. Her ne kadar Koç Holding'in ana prensibi ademi merkezîyet ise de, hassasiyetle dikkat edilecek bir hu-

sus da şirketlerin holdingi idare etmeye kalkışmasının önlenmesidir. Bugün fiilen iş başında bulunan Koç Ailesinin ikinci nesliyle profesyoneller arasında kurulması gereken ahengi düzenleyecek bir metodun arayışı içinde bulunmaktadır."

Kırk Yıllık Dost: Hulki Alisbah

Vehbi Koç, Koç Holding'in yükseliş döneminde o dönemdeki Genel Koordinatör **Hulki Alisbah** ile birlikte birinci kuşak olarak müesseseyi sağ-

lam temellere oturtmuştu. Hulki Alisbah, Vehbi Koç için çok değerli bir insandı. Vehbi Koç, kırk yıllık dostu ve iş arkadaşı Hulki Alisbah'ın 1 Mayıs 1985 günü gelen vefat haberi üzerine;

"İşinde dikkatli, etraflı düşünmesini bilen, çalışkan ve verimli, örnek idarecilerden biriydi. Engin tecrübesi ve olgun şahsiyeti ile yanımda bulunması benim için büyük bir kazançtı. Giriştiğim bütün önemli işlerde Hulki Alisbah'ın fikrini aldım ve tavsiyelerine uydum. Her sevdiğiniz insanın ölümüyle sizden de bir şeyler kopup kayboluyor" demişti.

İsak De Eskinazis

Koç Grubunda memurluktan İdare Meclisi Üyeliği'ne kadar yükselen **İsak De Eskinazis**, Koç'la, Koç'ta geçen yıllarını şöyle anlatıyor:

"Ben bu müessesede aşağı yukarı 59 sene çalıştım. Bu çalışma devriminde çok mutlu oldum. Çünkü randıman verdim. Şimdi benim tavsiyem yeni gençlere, müesseseye bağlı olsun, sebat etsinler ve birdenbire büyümeyi istemesinler. Benim gibi yavaş yavaş büyümeyi hedeflesinler. Ben en küçük memur olarak girdim ve İdare Meclisi'ne kadar yükseldim. Dolayısıyla bunun tavsiyesini yapıyorum."

İki Yakın Dost: Yüksel Pulat, Fahir İlkel

Vehbi Koç'un araştırma ve önseziyle Topluluğa kazandırdığı iki değerli yönetici **Yüksel Pulat** ve **Fahir İlkel**, şirketlerdeki üst görevlerden sonra Holding'te üst düzey yönetici olmuşlardı. Yüksel Pulat'ı 1991, Fahir İlkel'i de 1993 yılında kaybetmiş, bu acı haberler de Vehbi Koç'tan –onun deyimiyle– "bir şeyler koparmıştı."

Yüksel Pulat, Gazal ve Türk Demirdöküm Genel Müdürlüğü'nden sonra Koç Holding'e atandı. Sanayi Grubu Başkanlığı ile İdare Komitesi Başkanlığı yapan Pulat, kendine özgü yönetim anlayışıyla sevilen, sayı-

Tarib: 14.09.1983 Vehbi Koç'un Sadberk Hanım Müzesi'nde sanatçılara verdiği davetten. Soldan sağa ayakta: Cihan Ünal, Bedia Muvabbıt, Mahmut Baler (Bal Mahmut), Semabat Arsel. Oturanlar: Müzeyyen Senar, Vehbi Koç, Zebra Bilir, Safiye Ayla.

lan ve dost bir kişilik. Arçelik Genel Müdürlüğü'nden 1980 yılında Sanayi, Ticaret, Enerji Başkan Yardımcısı olarak Koç Holding'e atanan Fahri İlkel'in yakın çalışma arkadaşları, "Etrafına ışık saçan, bilgi, görgü ve sezgileriyle lokomotif bir lider" olarak tanımlandı.

'Anılarımla Patronum Vehbi Koç'...

Koç Topluluğu'nda 41 yıl profesyonel yöneticilik yapan, 1950 yılında memur olarak başladığı görevini bir numaralı üst yönetici iken emekliliğini isteyerek noktalayan **Can Kırarç**, Vehbi Koç'un hayat hikayesini yazmaya karar verdi ve "Anılarımla Patronum Vehbi Koç" kitabı büyük ilgi uyandırdı.

Can Kırarç, kitabının "Başlarken" bölümünde şöyle diyor:

"Ben, anlatacaklarımla, Vehbi Koç'un 'içimizden biri' olarak tanınmasına özen göstereyim! Onun iş hayatında-

ki başarılarının arkasında saklı kalmış olan kişiliğini, sevinçlerini ve sıkıntılarını, heyecanlarını, coşku, korku ve umutlarını gözler önüne sererken, kendisini ortaya çıkaran koşulları, olayları ve ortamı belirlemeye çalışacağım! Vehbi Koç hakkında yakınlarının, dostlarının ve onu tanımış olanların görüşlerini derleyip size sunacağım. Çünkü, iş dünyamızın 'duyeni' kabul edilen Vehbi Koç'un gerçekte 'içimizden biri' olduğunun bilinmesiyle gençlerimizin birer 'Koç' olma cesaretlerinin daha da kuvvetleneceğine inanıyorum. Bu inancımı, 30 Nisan 1951 günü, Talebe Yurdu'nun açılış töreninde Vehbi Koç'un yaptığı konuşmadaki şu cümlesi ile kuvvetlendirmek istiyorum:

'Gençler! Bilgi ve temiz karakterle memleketine ve milletine hizmet için, çalışmak ülküsünden asla ayrılmayacaksınız! Bu esere sen ilham verdin, o senindir. Ben, yalnız naçiz bir vasıtayım!'

Tanıyanların Gözünde Vehbi Koç

Vehbi Koç'un uzun yaşamında kendine özgü bir vizyonla yarattığı etki, onu yakından tanıma fırsatını bulmuş olanlar tarafından da hep gözlemlendi ve dile getirildi. İşte politikacısından gazetecisine, iş adamına kadar vefatının ardından 1996 yılında onu tanıyanların ağzından özlü Vehbi Koç portreleri...

Süleyman Demirel : (9. Cumhurbaşkanı)

Vehbi Koç herkesle dosttur. Toksözlüdür. Bir meselenin içyüzünü öğrenmeye gayret sarf eder. İkna olmamışsa hatır için ikna olmuş gibi görünmez. Kendi düşüncesi ne ise açıklıkla söyler.

Bildiğim kadarı ile herkesle mesafelidir. Herkese karşı naziktir. Kendisi ile her ne zaman konuşmuşsam müstesna bir zevk duymuşumdur. Boş laf ve faydasız işle uğraşmaz.

iletişim

iletişim

Fevkalade sağlam bir düşünce sistemine sahiptir.

Alpaslan Türkeş: (Merhum MHP Genel Başkanı)

Ankara şehrinin kaderi ve tarihi ile adeta paralellik arzeden bir olay yaşanmıştır. Bu olay, bu şehrin bir çocuğu, yani kelimenin tam anlamıyla bozkırda doğan bir genç olan Vehbi Koç'un tıpkı, Ankara şehriyle başlayan ve devam eden yükselişidir, büyümesidir.

Nejat Eczacıbaşı: (Merhum İşadamı)

Doğa onu bir dizi olanaklarla donatmış, ufkunu geniş tutmuş, ama bir düş dünyasına da yönelmiş. Ona her alanda geniş düşünme olanağı vermiş, amaçlarını gerçekleştirmesi için de olağanüstü bir irade ve çalışma gücü bağışlamış. Vehbi Koç Türkiye'mizin ilk büyük sanayicisi ve iş

İlkeleri Benim İçin En Değerli Anılardır

Rahmetli Vehbi Koç ile doğrudan çalışma fırsatım çok fazla olmadı. Beraber olduğumuz kısıtlı süre içinde de önemli ya da enteresan sayılabilecek anılara sahip değilim. Ancak kendisinin kitaplarını okudum, çalışma arkadaşlarının anılarını dikkatle dinledim. İş hayatımın ilkelerini bu bilgiler üzerine kurdum. Toplantı disiplini, toplantı için ön hazırlık, dinleme, uzlaşma, karar verdirtme, dakiklik... Tüm bunlar Vehbi Koç'tan edindiğim ve

sadık kalmaya çalıştığım ilkeler oldu. Bunları genç mesai arkadaşlarımla elimden geldiğince paylaştım; onlara bu ilkeleri aşılamaaya çalıştım. Anılar unutulmazlık sembolü ise, Vehbi Koç'un ilkeleri benim için en değerli anılardır.

Selçuk Gezdur

Koç Holding A.Ş.
Yan Sanayi ve Diğer Otomotiv
Şirketleri Grubu Başkanı

dünyamızın lideridir.

Selçuk Yaşar: (İşadamı)

Vehbi Koç'un eserlerinin önemini anlamak için, onun yaptıklarını görmek lazımdır. Kişisel olarak, güler yüzlülüğüne, ileriye düşünerek dikkatli konuşma üslubuna, her davranışındaki tevazua ve kızgınlığını giz-

leme becerisine hayranlık duymak mümkün değildir."

Sakıp Sabancı: (İşadamı)

1957 yılında Adana'da görevli Amerikalı çavuştan kullanılmış hurda bir buzdolabını satın alabilmek arzusu ile o günün kıymetli on bin lirasını ödemiş bir kişi olarak, Türkiye'de

2.05.1990 İzocam bayii toplantısı. O dönemin bazı ünlü yöneticileri bu toplantıda biraraya gelmişti. Sol başta oturan Tezcan Yaramancı, yanında Yüksel Pulat. Vehbi Koç'un sağında da Şabap Kocatopçu.

buzdolabını sebil eyleyen, Türk ailelerini tel dolaplarında yemek saklamaktan, kuyuya testi sallandırmaktan kurtaran Vehbi Koç'a dua etmekten başka şey düşünmüyorduk. Vehbi Koç Türk'ün neler yapabileceğini ortaya koymuştur.

Üzeyir Garih: (İşadamı)

Dürüstlük-Tevazu-Az konuşma, çok dinlenme - Öğrenme arzusu- Fikir üretimi - Kahkaha ile gülebilmek - Kişisel disiplin - Sağlığına özen göster-

me - Çalışma disiplini - Zaman yönetimi - Randevulara sadakat - Çalışma ve dinlenmede denge - Ehem olanı mühime tercih - Dernekçilik - Sosyal sorumluluk - Yardım severlik - Aktüaliteyi takip - Herkese her yerde saygı - Güler yüzlülük - Yobazlıktan arındırılmış dinine bağlılık - Giyimine özen - Aile bağlılığı - Hatırşinasılık - Karizma... Tabii bu kadar çeşitli özellik içinden her işadammının kendisine örnek olacağı birkaç özellik bulunabilir. Bunu becerenlere ne mutlu!

Tevfik Ercan: (İşadamı)

Vehbi Koç dini bütün, sağlam ahlaklı, metotlu ve çalışkan, fikir ve kararlarının yorulmaz takipçisi, mükemmel bir aile reisi, milliyetçi bir Türk, özveri sahibi, hadiseleri değerlendirmede bitaraf ve örnek bir işadamı.

Şarkı Tara: (İşadamı)

Vehbi Koç lüksü sevmez fakat en iyi şeylerden hoşlandığını hissedersiniz. Etrafındakilere fikirlerinin sorar ve sabırla dinler. Kendisi az konuşur ve

Çok Çalışın, Çok Kazanın, Çok Vergi Verin

Yıl 1959. Ankara Oto Koç şirketine Ford bayiliğini aldım. O zaman bayi adedi azdı. İlk bayiler toplantısı Ankara'da Eski Büyük Millet Meclisi'nin karşısındaki Ankara Palas Oteli'nde yapıldı. 1960'da bayi adedi çoğalınca 3-4 sene Yalova Termal Oteli'nde yapıldı. Merhum Vehbi Koç toplantılarda konuşmalar yaparak, bize kıymetli mesajlar verirdi. 1962 yılında bendeniz mevzu ile bağlantılı bir hikaye anlattım. Hikaye şöyle: Köylü Ahmet Ağa oğlunu evlendirecek ve düğün masrafları için 10 Liraya ihtiyacı var. Kasabada tanıdığı Mehmet Ağa'nın yanına gider ve "On lira istiyorum ama iki şartım var" der. "Birincisi on lira, ikincisi ise uzun uzun bir vade". Mehmet Ağa biraz düşünerek ikisine birden hayır demenin ayıp olacağına karar verir ve şöyle der: "Sana para veremem ama istediğin kadar vade verebilirim".

Hikayemi Beyefendi çok beğendiler ve toplantı sonrası tanıştık.

Muhterem Vehbi Koç Beyefendi, ben sohbetlerde yeri gelip de atasözleri ve fıkralar söylediğim zaman, "Salih sen bunları yaz, bunlar unutulmasın, yazdığından bir sureti de bana ver, çocuklara, genç bayilere ve bizden sonra gelenlere hatıra kalsın" demişlerdi.

İlk önce 35 sayfa kadar bir çalışma yaptım, Beyefendi'ye takdim ettim. Sonraki buluşmamızda, "Salih yaz-

dıklarını okudum, çok güzel olmuş, genişletip tap ettirsen de herkes okusa" dedi.

Rahmetli Vehbi Koç'la 40 yıl birlikte çalışmış olmanın hatırına, anılarımı, görüşlerimi ve hayatımın her noktasında yeri geldikçe kullandığım doyumsuz atasözlerini onun istediği gibi bir kitapçıkta toplamaya ve paylaşmaya gayret ettim.

Vehbi Koç'a geçen 40 yıllık Ford Otosan bayilik ilişkimizde, hiçbir menfaate dayanmayan hakiki, candan ve kalpten bir sevgi ile bağlandım ve aynı sevgiyi hem kendisinden, hem ailesinden gördüm.

Rahmetli Koç bir gün bana "Otuz yıldan fazladır bayimsin, bir gün benden özel bir talepte bulunma-

dın, ne kendin ne yakının için bir tavassut istemedin. Sen hakiki bir dostsun" demişti. Hakikaten Vehbi Koç'la bu sıcak, samimi ve kalplerimizden gelen sevgi bağı ile bütünleştik.

Vehbi Koç her bayi toplantısının sonunda şöyle derdi: "Çok çalışın, çok kazanın, devlete çok vergi verin". Ben de bu temennisine hep uydum. Kendisine Allah'tan rahmet diler, kurduğu Topluluğun her zaman sohbetlerinde bize söylediği gibi çok uzun yıllar ülkesine, çalışmasına, bayisine faydalı işler yaparak devam etmesini dilerim.

Salih Sayar

Ford Otosan Yozgat Bayii

Vehbi Koç Milliyet başyazarı rahmetli Abdi İpekçi ve Maliye eski Bakanı Ziya Müezzinoğlu ile birlikte.

sorulara kısa cevaplar verir. Cevap vermek istemediği zaman da meşhur kahkahasını patlatır. Bir insanın, Vehbi Koç gibi dostu olması çok mutlu bir olaydır.

Feyyaz Berker: (İşadamı)

Vehbi Koç az konuşan fakat dinlenmesini bilen, kendisini ve yaptıklarını övmekten hoşlanmayan, tevazuunu hiçbir ortamda kaybetmeyen, başkalarını çekiştirmeyi sevmeyen nadir yaratılıştaki bir kişidir.

Bülent Eczacıbaşı: (İşadamı)

Türkiye’de sanayileşmenin öncüsü Vehbi Koç, girişimleri kurumsallaştırarak gelecek kuşaklara aktarmayı başardı. Ancak onun önderliği bu alanda kalmadı. “Örnek yurttaş” kimliğiyle de bütünleşti. Koç, Türkiye’nin demokratik ve kalkınmış bir ülke olması yolundaki bütün girişimlerin ya öncüsü oldu ya da öncülerin arasında yer aldı. İşadamlarımızda Vehbi Koç’un unutulmayacak katkıları vardır.

Fuat Miras: (İşadamı/Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı)

Türk özel sektörünün öncüsü Vehbi Koç’un ülke kalkınmasındaki çabalarını unutulmayacaktır. Vehbi Koç’un dünyada yılın işadamı seçilme başarısını gösteren ilk ve tek Türk işadamıdır. Uzun yıllar, birlik Yönetim Kurulu üyeliği ve başkanlığı görevlerinde bulunan Vehbi Koç Türk özel sektörünün önderidir. Ülke kalkınmasındaki çabaları unutulmayacaktır.

Hüsamettin Kavi: (İşadamı/ISO Yönetim Kurulu Başkanı)

Türkiye girişimciliğin, özel teşebbüsün babası ve duayenini kaybetti. Bugün, Türk sanayi onun sayesinde bütün olarak bir değer taşıyor ve dünya boyutunda bir yerlere ulaşabildi. Vehbi Koç, bu başarıda en büyük payın sahibidir. Tamamıyla abartıdan uzak Türk toplumunun değerlerini, insan olmanın gerçeklerini ön planda tutan, topluma saygı-

lı, öğrenmeye ve öğrendiklerini paylaşmaya itibar eden bir büyüğümüzü kaybettik.

Atalay Şahinoğlu: (İşadamı /ITO Meclis Başkanı)

Vehbi Koç’un, Türkiye ekonomisinin kalkınması için yaptığı çalışmaların yanında eğitim ve sosyal hayatına katkıları da önemlidir.

Ayrıca Koç, Türk iş aleminin büyüğü ile küçüğü ile örnek aldığı ondan muhakkak bir şeyler öğrendiği bir işadamıydı. Türk işadamları bunu itiraf ederler. Hem şahsına hem ailesine hem Türk işçisine, yöneticisine büyük katkılarını sürdürmesi için ekonomik alanlarda gerekli tedbirleri alan bir işadamıydı. Şirketlerinin aile yapısından ziyade, profesyonel ekipler tarafından yönetilmesini benimseyip bu yönde büyük adımlar attı. Koç’tan siyasi liderler bile tavsiyeler almışlardır. Vehbi Koç’un Türk iş yaşamındaki yerinin doldurulacağına inanmıyorum.

Beyti Güler: (İşadami)

Topkapı'daki General Elektrik Ampul Fabrikası'nı kurduğu sıralarda, müşteri olarak tanıma fırsatını bulduğum Vehbi Koç da gördüğüm ve açıkçası insanı dehşete düşüren yaratıcılık, cesaret, çalışma aşkı, başarı, bitmez tükenmez insan sevgisi ve enerjiyi samimiyetle itiraf etmeliyim ki hiç kimsede görmedim. O'nun yaşamı ve kişiliği bu altı madde ile özetlenebilir aslında. Son derece milliyetçi bir yapıya sahip olan Vehbi Koç, kuruluşları için olduğu kadar, memleketin refahı için ağzından duasını hiç eksik etmedi. O Türkiye'nin her gün daha ileri gideceğinden emin yaşadı ve bunun için durmadan çalıştı.

Metin Toker: (Gazeteci)

Cumhuriyet Türkiye'si'nde "ilk üç" kimdir diye bana sorulsa vereceğim cevap şudur: Atatürk, İnönü ve Koç. Bunları birbirleriyle kıyaslamıyorum. Birbirleriyle eleştirmiyorum da. Ne İnönü bir Atatürk olabilirdi ki buna heveslenmemesi seçkinliğinin ispatıdır. Atatürk, kendisi bir İnönü olma-

dığı içindir ki, onu hükümetin başı yapmıştır. Koç ise devlet ve hükümetin dışındaki üçüncü sektörde, Cumhuriyetin ilkelerini en doğru yönde gerçek haline getirmiş kimsedir.

Mesut Erez: (Maliye Eski Bakanı)

Vehbi Koç'u ekonomik bağımsızlık savaşımızın öncüsü olarak görüyorum.

Cahit Kayra: (Enerji ve Tabii Kaynaklar Eski Bakanı)

Vehbi Koç'un bugünkü başarısı, Osmanlı'dan kalan şartlar içinde akılların alamayacağı bir hayaldi. Vehbi Koç kendi felsefesi ve anlayışı ile o günün ütopyasını gerçekleştiren gerçek bir liderdir.

Ekrem Ceyhun: (Devlet Eski Bakanı)

Vehbi Koç, Türk evini tel dolaptan buzdolabına, leğenden çamaşır makinasına, odunlu termosifondan şofbene, mangaldan fırına kavuşturarak çağdaşlaşmayı gerçekleştirmiştir. Türk kadını evindeki rahatlığı ve

konforu Koç'a borçludur.

Haluk Bayülken: (Dışişleri Eski Bakanı)

Kendi şirketleri ve onların hedefleri kadar ülkenin gelişme ve terakkisine atfettiği çok içten ve devamlı ilgi, önem ve kaygıları, Vehbi Koç'un yıllar boyu dikkatini çekmiş bir özelliğidir. Bu bakımdan kendisinin dile getirdiği "Türkiye Cumhuriyeti varsa ben de varım" görüşü, değindiğim bu özelliğinin güzel bir yansımasıdır.

Vahit Halefoğlu: (Dışişleri Eski Bakanı)

İlerlemenin ve gelişmenin temelinde iyi yetişmiş insan unsurunun bulunduğuna inanmış ve kaliteli insan seçmekte ve yetiştirmekte büyük çaba harcamıştır. Türk Eğitim Vakfı bu düşüncenin ürünlerinden biridir.

Dr. Nüsret Arsel: (İşadami/Sn. Semahat Arsel'in eşi)

Vehbi Koç tedbirlerini aldıktan sonra mücadeleye girmekten hoşlanır ve muhakkak sonuca ulaşır.

Vehbi Koç İTÜ Maden Fakültesi öğrencilerine verdiği konferansta

2.10.1958 Vehbi Koç, F. Nejat Eczacıbaşı ile Kartal Seramik Fabrikası'nın açılış töreninde

Necati Arıkan: (İşadamı/Eski Koç Topluluğu Yöneticisi)

Vehbi Koç'un karar alma metodu Harvard'da öğretilenin aynısıdır. Bir konuda karar verilecekse önce ilgililere bir çalışma yaptırır, rapor hazırlatır. Sonra konuyu bilenlerle bir toplantı yapar. Hazırlanan rapor beraberce tartışılır, herkesin görüşü ortaya çıkar. Vehbi Koç sonra kendi görüşünü açıklar” Benim görüşüm budur. Siz ekseriyet olarak nasıl düşünüyorsanız öyle karar verin” der. Ben Vehbi Koç'un kendi kararını empoze ettiğine hiç şahit olmadım.

Ege Cansen: (Gazeteci)

Vehbi Koç'un hiçbir süper buluşu yoktur. Koç'un dehası iki noktada toplanmaktadır. Birincisi Vehbi Koç bir sistem adamıdır. İkincisi Koç insan idaresinde çok büyük bir ustadır.

Tınaz Titiz: (Kültür ve Turizm Eski Bakanı)

Vehbi Koç'un iş hayatındaki başarılarının tamamını tek sebeple açıklamak zor, belki de gereksizdir. Ancak, çok değişik ve hepsi de oldukça olumsuz sosyal ve ekonomik şartlar taşıyan yaklaşık yarım yüzyıl için-

de başarısını devam ettirebilmeyi “yönetim becerisi”nin yüksekliği ile açıklamak doğru olur sanırım. Düristlik ve beceri çok sık biraraya gelmemekte, ama geldiğinde mutlaka parlak sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Kamran İnan: (Milletvekili)

Büyükelçilik döneminde Vehbi Koç ile zaman zaman fikir alışverişinde bulunurduk. Bütün görüşme mevzuu, Türkiye memleketin ikbalı ve istikbalı olmuştur. Bu defasında bana “Bütün bu meselelerle niye ilgilendiğini merak edersin! Ben memleketimin iyiliğini arıyorum, zira bu memleket bana çok şey verdi” demişti.

Ali Koçman: (Merhum İşadamı)

TÜSİAD Başkanlığı sıfatıyla 5 yıl Vehbi Koç ile sık sık beraber oldum. Şunu söyle yapın veya söyleyin, diye hiçbir talimatıyla karşılaşmadım. Çok değişik bir ikna metodu uyguluyordu. Konuşuyor, tartışıyor, sonuçta kendi düşündüğünü bana söyletiyor ve sıcak bir gülümseme ile de “Doğrusunu gene sen buldun” diyordu.

Hasan Esat Işık:

Vehbi Koç devlet görevlileri ile yaptığı temaslarda veya kişisel ilişkilerinde daima takdir edilecek bir dikkat içinde olmuştur. Kabul edilmeli ki Vehbi Koç “saygın insan” olmaya ve bu sıfatı korumaya büyük önem vermiştir.

Şevket Süreyya Aydemir: (Merhum Yazar)

Vehbi Koç'u tanırım. Onun hayat hikayesinde tesadüflerin ve maceranın yeri yoktur. Bu hikaye, bilebildiğim kadıyla, işi bütün cepheleri ile önceden düşünmenin, hesaplılığın, işe kendini verişin ve insan deneme potansiyelini değerlendirmeyi bilmenin tecrübelerini nakleder. Toplumdan aldıklarını, müesseseler şeklinde, kültür, sağlık tesisleri şeklinde topluma ödemek, Koç'un şahsiyetinin ayırt edici vasfıdır.

Vehbi Koç Cumburiyet gazetesi başyazarı rahmetli Uğur Mumcu ile birlikte.

Orhan Karabulut:
(Emekli Oramiral)

Özel yaşamında ve iş hayatında hiçbir konuda aşırıya ve gösterişe kaçmayan bu muhterem insan, inanıyorum ki işadamları olarak Türk ekonomisine yaptığı katkılarının yanında, reklamlardan uzak, gerçek bir yardımsever olarak, toplumun yararına olduğuna inandığı alanlarda kurduğu vakıflarla her zaman müstesna bir yer işgal edeceklerdir.

Ziya Tansu:

Vehbi Koç, kendi adıyla bir sektör yaratarak üzerine düşen görevi yapan ve kurduğu her tesisin asıl sahibinin devlet ve millet olduğuna inanan bir müteşebbistir.

Sadun Tanju: (Yazar)

Vehbi Koç sade yaşayışı ve alçak gönüllü karakteriyle, geniş kitleye ken-

dilerinden biri olduğu imajını kolayca veriyor.

Filiz Ofluoğlu: (Eski Koç Topluluğu Yöneticisi)

Vehbi Koç'un değişmeyen kişiliğinde "lider" işadamlarında bulunması gereken bütün nitelikler vardır. Gözlem, analiz ve sentez yeteneği insanı hayrete düşürecek kadar muntazam çalışır. Dikkati ve algılaması olağüstüdür. Öğrenme azmi ve araştırmacılık merakı sınırsızdır.

Prof. Yılmaz Büyükerşen: (Eskişehir Belediye Başkanı)

Vehbi Koç'un Eskişehir'de yaptırdığı Kütüphane ve Araştırma Merkezi'nin açılışında yaptığı konuşma çok ilginçti. Koç şöyle demişti: "Unutmayınız ki ibadet ağaç altında da yapılabilir. Fakat öğretim ve bilimsel araştırma binasız, kitapsız, araç gereçsiz olmaz.

Talat Halman:
(İlk Kültür Bakanı/Yazar)

Yirminci yüzyıl Türkiye'sinde, başka hiçkimse onun kadar uzun süre "1" numaralı işadamları olmayı sürdürmemiş, onun kadar değişik alanlarda büyük şirketler kurmamış, onun kadar vergi ödememiş, onun kadar yaygın hayır faaliyetinde bulunmamıştır.

Sebatî Ataman:
(Merhum Devlet Eski Bakanı)

Onun en ilginç özelliklerinden biri, iş hayatında kör değneğini bellemişliğe esir olmaması, girişimlerini alabildiğine genişletmek ve çeşitlendirmekten asla çekinmemesidir. Çağın gelişmesinde ve uygarlık seviyesinin yükselmesinde "büyük adamlar"ın çok etkin rol oynadığı aşikardır. İşte Vehbi Koç, çağımızın yarattığı bu yeni "büyük adam" tipinin memleketimizde temsilcisi olan ilk Türk

12.10.1990. Vehbi Koç Berdel filminin galasında Türkan Şoray'a ödülünü verirken

olarak şimdiden tarihimize geçmiş bulunmaktadır.

Necdet Üruğ: (Emekli Orgeneral)

Sayın Koç'tan ülkemizin karşı karşıya bulunduğu çeşitli problemlere ilişkin, ıstık tutucu nitelikte memorandumlar aldım. Bunlardan çok faydalandım. Milli Savunma sanayimizin şekillenebilmesi ve etkinleşebilmesi için, silahlı kuvvetler, üniversitelerimizin araştırma ve geliştirme

potansiyeli ile milli sanayi sektöründen oluşacak bir "üçlü"nün organize edilmesi önerisi, Vehbi Koç'un memleket sorunlarına isabetli yaklaşımının güzel bir örneğidir.

Coşkun Kırca: (Dışişleri Eski Bakanı)

Vehbi Koç, Atatürk'ün işadamlarına gösterdiği yoldan yürümüştür. İngiltere'de olsaydı, eski Ankara'da en mütevazı şartlar altında çalışmaya başlamış olan bu sade insan, asalet

payesiyle mükafatlandırılır, Lordlar Kamarasına girerdi. Vehbi Koç'un değerli serveti, millitin ona lâyık gördüğü büyük saygıdır.

Eli Acıman: (İşadamı)

Meslek hayatım boyunca toplum liderliğine erişmiş birkaç işadamını yakından tanıdım. Hepsinde benzer meziyetler gördüm. Ancak hiçbirinde, Vehbi Koç'un sahip olduğu meziyet koleksiyonuna tanık olmadım. Örneğin, inanılmaz hafızası, inanılmaz ira-

desi, inanılmaz takipçiliği ve istediği zaman karşı konulamaz ikna gücü. Kanımca ona bu gücü veren, herşeyden önce son derece sıcak, sevecen, doğal gülüşü olmuştur. Elli yıl boyunca bu gülüş beni hep fethetmiştir.

Talat Orhon: (İşadamı)

Vehbi Koç, çağdaş kafa yapısı ile ülkemizde örnek işadamlarının simgesi olmuştur. Koç'un işadamı olarak Türk ekonomisine katkıları yanında, yeni girişimcilere örnek olmasının yararları da asla unutulmayacaktır.

Prof. Dr. Celal Ertuğ:

Vehbi Koç, yoksul bir Türkiye'de, İç Anadolu'nun kerpiç damlı, balçık sokaklı bir bozkır kenti Ankara'da babasının bakkaliye dükkanında iş

hayatına atılmıştı. Ciddi bir okul eğitimi görmemişti. Sade, basit bir ortamdaki, tüccarlığın hor görüldüğü bir toplumdan, dünyanın çağdaş ve modern standartlarında bir iş hayatının doruklarına tırmanışa geçiyordu. İşte böylesine bir mucizeyi temsil eden Vehbi Koç, kişiliği ve fenomen vasıflarıyla karşımıza çıkıyor. Hızlı değişme, gelişme, kendini yenileme sürecini yakalayabilen bu insanın, doğuştan bir gizli potansiyele sahip olduğunu düşünmek, onun olağanüstünlüğüne inanmak zorundayız.

Melih Esenbel: (Emekli Büyükelçi)

Yüzelli yıldır batı ile buluşmaya çalışıyoruz. Siyasal, sosyal ve ekonomik

açılardan önem taşıyan "Batı ile beraber olma" hareketinin dışında kalmamız düşünülemez. Vehbi Koç, bu konuda, Türk iş dünyasına öncülük etmiştir.

Dr. Warren Winkler: (Tıp Doktoru)

Vehbi Koç'un ileriye dönük görüşlerini ve arayışlarını hayranlıkla izledim. Nüfusun kontrolsüz artışı ile ilgili, mücadele edilecek bundan anlamlı ve önemli bir konu olamazdı.

İhsan Sabri Çağlayangil: (Merhum Dışişleri Eski Bakanı)

Vehbi Koç bir kişi değildir, müessesedir. Kitap değildir, okuldur. Vehbi Koç'u anlamak için dinlemek elvermez, onu yaşamak lazımdır.

18.07.1985. ABD eski Başkanı Jimmy Carter onuruna İstanbul Valiliği tarafından verilen yemekten.

Sadberk Koç

hayata dair

25.08.1987. Vehbi Koç'un Türk Demir Döküm İnegöl Şantiyesi ziyaretinden.

“Hayata Bir Daha Gelsem...”

95 yıllık yaşamını, arkasında ölümsüz kalacak bir Topluluk ve Aile bırakarak noktalayan **Vehbi Koç**'un en önemli özelliği, hep “sade bir vatandaş” gibi yaşaması oldu. Şivesini bile değiştirmeyen bir Anadolu insanıydı Vehbi Koç... Pek çok alanda değerlerin kaybolduğu Türkiye’de, Türk insanının kültürüne, hasletlerine sahip çıkması gerektiğini savunan ve bu uğurda çalışan pek çok toplumsal kuruluşun öncüsü oldu.

“Ben daima ölçülü ve dengeli yaşamaya dikkat ettim, çünkü kainatta her şeyin dengeye dayandığına inanırım” diyen Vehbi Koç, demokrat bir yapı-

ya sahipti. Sohbetlerinde sıcak ve sevecendi. Öğrenmeyi, bilgi edinmeyi ve kendini geliştirmeyi hayatı boyunca sürdürdü.

Çalışmayı kendisi için bir yaşam biçimi yapan Vehbi Koç’un çarpıcı bir özelliği de hayatını çerçeveleyen sadelikti. Vehbi Koç’un şu sözleri, onun yaşam felsefesi özetliyor:

“En lüks hayatı yaşayabilir, en lüks yerlerde oturur, en lüks arabalara binebilirdim. Bunların hiçbirisini yapmadım. Çocuklarıma ve iş arkadaşlarıma kötü örnek olmak istemedim. Davranışlarımdan dolayı pişmanlık hissine hiç kapılmadım. Hayata bir daha gelsem yaptıklarımı aynen tek-

rarlar ve devam ettirirdim.”

Çalışanın Dostu Patron

Vehbi Koç, çalışanlarına gösterdiği yakın ilgiyle, onların sadece patronu değil, dostu oldu. Fırsat buldukça fabrikaları, işyerlerini, bayileri ziyaret eder, sohbet eder, dert ve dileklerini dinlerdi.

Vehbi Koç’un özel yaşamında Erdek’teki Pınar Otel’inin özel bir yeri vardı. Koç, otuz yıla yaklaşan bir süre, her yaz Pınar Otel’ine gitti ve orada toplumun değişik kesimindeki insanlarla ilişki kurdu. Halkla iç içe olmanın yararını şöyle açıklamıştı:

“Bazı kişiler benim Antalya’da sahip

olduğum Talya Otel'i'ne gitmeyip de daha mütevazı olan Erdek'teki Pınar Otel'i'ne gidişime hayret etmektedirler, Erdek'e gidişinin başka sebepleri var. "Üniversitelerimizden genç asistanlar, doçentler, subaylar, pilotlar ve Almanya'dan gelen işçiler genellikle Erdek'teki otellerde ve kamplarda tatillerini geçiriyorlar. Bu vesile ile onlarla sohbet edip görüşlerini öğreniyorum. Gençler bana daima yeni şeyler söylüyorlar, onlardan çok şeyler öğreniyorum."

Vehbi Koç, insan ilişkilerinde dinlemenin konuşmaktan daha önemli olduğuna inanmıştı. Ona göre insanlar, önce anlamaya çalışmalı, sonra kendilerinin anlaşılmasını beklemeliydi. Sınırlı bir dost çevresi vardı. Siyasetçi, emekli general, büyükelçi, gazeteci, doktor, sanatçı dostlarıyla sık sık bir araya gelir, öncelikle ülke sorunlarını tartışırdı. "Yürüyüş mangası" adını verdiği çeşitli mesleklerden bir grup arkadaşı ile birlikte belirledikleri gün-

lerde Boğazda yürüyüş yapar, şakalaşır ve bundan büyük keyif alırlardı.

Bir Duayenden Gençlere Öğütler...

Vehbi Koç, hayatı boyunca hem insanların, gençlerin deneyimlerine, görüşlerine güvendi, hem de kendi deneyim ve görüşlerini paylaşmak istedi. 1972 yılından yayınlanan "Hayat Hikayem" adlı kitabının önsözünde şöyle demişti:

"Hayatta başarılı olmanın sırları arasında belki de en önemlisinin, başkalarının tecrübelerinden yararlanmak, verilen öğütleri can kulağı ile dinlemek, ilgili yayınları dikkatle okumak, ve kazanılan bilgileri değerlendirmek olduğuna inanıyorum.

Bu kitabın okuyucuları, yarım yüzyılı geçen bu tecrübeler dağarcığında kendilerine ilham verecek veya yollarına ışık tutacak birkaç satır bulurlarsa, benim için ne mutlu."

Vehbi Koç, 1987 yılında da kaleme al-

dığı "**Hatıralarım, Görüşlerim, Öğütlerim**" kitabını yayınladı. Seksen yılı aşan bir yaşamın, başarılarla dolu bir çalışmanın rafine adilmiş özünün yer aldığı bu kitap bir belgesel niteliğinde. "Hatıralarım, Görüşlerim, Öğütlerim" adlı kitabında, Koç, şu sözlerle sesleniyor dinlemek isteyen herkese:

• Sağlık her işin başıdır, o varsa her şey olabilir, yoksa hiçbir şey olmaz.

• Ben varlıklı ve tanınmış birçok kişinin itibar ve servetlerini kaybettiklerine tanık oldum. Lüks merakı, bol paralar harcanan şatafatlı yurt dışı gezileri, gereksiz borçlanmalar bu çöküşlerin başlıca sebepleri idi. Bu inançlardır ki, gençlere, çeşmenin suyunun her zaman gür akmayacağına hesaba katarak tedbirli olmalarını hatırlatmayı görev saymışımdır. Bana "çok tutumlu" hatta "cimri" diyenlere güler geçerim!

• İşadaminin çalışmasında dengeli olması, çalışma ile birlikte sporunu, eğ-

Vehbi Koç'un "Yürüyüş Mangası" adını verdiği çeşitli mesleklerde bir grup arkadaş, belirli günlerde biraraya gelirdi

1959 yılının Ekim ayında Vehbi Koç annesi Fatma Hanım'la.

lenmeyi, dinlenmeyi bırakmaması gerektiğini 1935 yılında öğrenmiş oldum. Bunu öğrenmeden önce en genç yaşlarım zevksiz ve neşesiz geçmiştir. Şimdi o günleri hatırladığım zaman ne kadar akılsızca düşünmüş olduğumu görüyorum. Doktora gitmek şart, ama doktorun dediğine inanmalı, sınırları bozmadan çalışmak için dengeli bir hayat yaşamayı dikkat etmeli.

İnancı, Onu Hep Ayakta Tuttu

Vehbi Koç her şeyden önce bir inanç adamıydı. Bunu yaşamı ile, yazdıkları ile kanıtladı. "Hatıralarım, Görüşlerim, Öğütlerim" kitabında dini bütün bir insan olduğunu şöyle açıklamıştı: "Dindar bir insanım. Dinin büyük bir kuvvet olduğuna inanıyorum. Fert ve millet olarak manevi yapının kuvvetli olması önemlidir ve kanaatime göre bunu sağlayan dindir. Kainatı yaratan bir Allah'ın mevcudiyetine inanırım. Bu bana huzur verir. O'nun her şeye hakim olduğunu, bir iş veya bir hadisede onun dediğinin olacağını bili-

rim. Muvaffak olmadığım işlerde 'Allah böyle istedi' demiş ve teselli bulmuşumdur. Tek Allah fikrinde birleşen bütün dinlerin, peygamberler vasıtasıyla yaymak istedikleri temel tavsiyeler, iyilik, doğruluk, temizlik, hakka ve hukuka riayet gibi hayatı güzelleştiren kaidelerdir. Bu tavsiyeleri yürekleri ve kafalarına sindirmiş insanların iyi vatandaşlar olacaklarına, dünya işlerinde kendilerinden isteneni eksiksiz yapacaklarına inanırım. Her sabah kalktığımda ve her akşam yatağa girerken Allah'ın bana bahsettiği sağlık ve diğer nimetler için şükranlarımı söyler, dua ederim. Her vakit namazımda yakınlarım, dostlarım, Müslüman kardeşlerim için şefaât dilerim. Kabristanlardan geçerken orada yatanların ruhuna fatiha gönderirim. Yemeğe otururken, kalkarken dua etmek adetimdir. Yedi yaşından beri Ramazanda orucumu tutarım. Cuma

namazlarını hiç kaçırmam. Kurbanımı keserim. Sıhhatim ve mali takatim müsait olduğu için Hac vazifemi de yerine getirdim. Bütün bunlar benim manevi dünyamı zenginleştirdi ve başkalarına yardım etmemin, imkanlarımı toplumun hayrına kullanmanın yollarını açtı. Din, insanlar için büyük bir manevi güçtür. Dinsiz ulus olmaz.

10.06.1955. Hilton Otel'i'nin açılışında Azra, Kenan İnal, Vehbi Koç, artist Mona Freeman, Özmen Aktar ve Semabat Koç.

Ama din ile dünya işlerini birbirine karıştırmamak gereğine kesinlikle inanmışımdır. Evreni yöneten Yüce Tanrı, doğruya, çalışana her zaman yardımcı olur. Affedicidir. Kul hakkından başka her şeyi affeder. Onun affını ve yardımını istemek insana ferahlık ve manevi güç verir. Daima doğru olanı yapmaya gayret gösterdim. Aileme, memleketime ve yaşadığım çağa hizmet ettiğim inancıyla büyük bir huzur duyuyorum.”

Son Nefesine Kadar Hep Çalıştı

Vehbi Koç 95 yıllık yaşamının son anına kadar çalışmayı sürdürdü.

Bayram tatilini geçirdiği Antalya’da 25 Şubat 1996 günü akşam saatlerinde Migros mağazasına gitti. Bilgi aldı ve çay içti. Talya Otel’ine dönüşünde odasında fenalaştı, kalp ve solunum yetmezliğinden saat 18.33’de yaşama veda etti.

Vehbi Koç’un cenazesini taşıyan Koç Topluluğu’na ait özel T.C. RAM uçağı Yeşilköy’de Koç Ailesi ve şirket yöneticileri tarafından karşılandı. Cenaze Amerikan Hastanesi’ne kaldırıldı. 27 Şubat 1996 günü ilk tören Nakkaştepe Koç Holding merkezinin bahçesinde düzenlendi. Törenden sonra Vehbi Koç’un aziz naaşı, oğlu, torunları, Topluluğun üst düzey yöneticileri tarafından omuzlar üzerinde ve Ankaralı seymenlerin eşliğinde cenaze arabasına taşındı.

Fatih Camii, Türkiye’yle özdeşleşen ve ülkesini, insanının her şeyin önünde tutan bu büyük insana son görevlerini yerine getirmek isteyen on binler tarafından doldurulmuştu. Cenaze namazında devlet büyükleri tam kadro hazır bulundu. Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, **Rahmi** ve **Mustafa V. Koç**’un arasında saf tuttu. ANAP lideri **Mesut Yılmaz**, CHP lideri **Deniz Baykal**, DSP lideri **Bülent Ecevit** ve RP lideri **Necmettin Erbakan** yan yana namaz kıldı. Camiinin avlusunu hınca hınç doldurup sokağa taşan kalabalığın cenaze namazını Diyanet İşleri Başkanı **Mehmet Nuri Yılmaz** kıldırdı. Koç’un Türk bayrağına sarılı tabutu askerler tarafından omuzlara alındı ve bando eşliğinde taşındı. Bu sırada cami avlusunu dolduran mahşeri kalabalık nedeniyle izdiham yaşandı. Fatih Camii’nden kortej eşliğinde Zincirlikuyu Mezarlığı’na getirilen Koç’un cenazesi, 1973 yılında kaybettiği eşi **Sadberk Hanım**’ın yanında toprağa verildi.

Bir Cumhuriyet İnarının Ardından Yazılanlar...

Vehbi Koç, Cumhuriyet döneminde yetişen bir insan olarak Cumhuriyetin ilkelerini özümsemiş, yaşamın felsefesi haline getirmiş, katkılarıyla geliştirmiş, sürekli olarak herkesin bir adım önünde yürümüş bir işadımıydı. 95 yıllık ömrünün büyük bir kısmını ülkesinin ilerlemesine adanmış bu 'Cumhuriyet Çınarı'nın vefatı, ölümünü izleyen günlerde Türkiye'nin gündemini oluşturdu. O'nun örnek kişiliğini ve hizmetlerini konu alan yazı ve yorumlar, basında ve televizyonlarda yer aldı.

İşte Türk basınındaki onlarca kalemin vefatının ardından yazdıklarıyla, Türk iş dünyasının duayeni Vehbi Koç:

Nezih Demirkent: (Merhum)

Vehbi Koç Cumhuriyet devrinde yetişmiş bir işadımı idi. Bundan gurur duyardı. İlkeleri vardı ve bunlardan asla taviz vermezdi. Hemen her alanda yüzlerce girişimi oldu. Bugün Türk

eğitimine büyük katkısı olan Türk Eğitim Vakfı onunla büyüdü. Kurduğu Aile Planlaması Vakfı'nın başarısı için sürekli çözüm üretti. Her zaman topluma katkıda bulunmak arzu ve heyecanı içinde yaşadı. Cumhuriyetin erdemini Vehbi Bey'in şahsında bulmak hiç de yanlış olmayacaktır.

Osman Arolat: Cumhuriyet tarihimiz içinde iş dünyasının imparatoru Vehbi Koç'tur. Buna kimse itiraz edemez. Çünkü o, Cumhuriyetin ilkelerini özümlemiş, kendi yaşamının felsefesi haline getirmiş, katkılarıyla geliştirmiş, sürekli olarak ülkenin bir adım önünde yürümüş bir kişidir.

Yılmaz Çetiner: Uzun yaşamak güzel şeydir, ama çalışarak yaşamak. Bu sözlerin sahibi Vehbi Koç'tur. Vehbi Bey'i ölümsüzleştiren o kadar çok eseri, her yerde, her an karşımızda duruyor ki, o daima aramızda olacak.

Hep anılacak.

Oktay Ekşi: Vehbi Koç'u sadece çok büyük bir zengin, çok başarılı bir işadımı, çok büyük bir sanayici olarak tanımlamak, onun çok yalın ama manen de çok zengin kişiliğinin önemli boyutlarını görmemek demektir. Koç, sadece iş dünyasında değil, diğer alanlarda da toplumun öncülerinden idi. Holdingleşmenin çıkışını açan o idi. Son 30 yılda büyük bir hız kazanan "Vakıf" hareketini tekrar başlatan, Aydın Bolak'la birlikte oldu. Sırf sağa sola gönderilen çelenk ve çiçek paralarını Türk Eğitim Vakfı'na yönlendirmek suretiyle binlerce gencimize yurtiçinde ve yurtdışında öğrenim görme olanağını veren o idi. Zengin olmanın, büyük başarılarla imza atmanın, bir insanı kendi dünyasından koparmaması, gerektiğini en iyi anlatan onu özel yaşamıydı. Onun için "başarı" önemliydi, ama tek başına hiçbir şey ifade

Vehbi Koç "Yürüyüş Mangası"nın sempatik mimarı Aydın Boysan'la.

10.02.1984. İstanbul Valiliği'nde David Rockefeller ziyareti

etmezdi. Başarı, "iyi vatandaş"lıkla bütünleşmeliydi, ama tek başına hiçbir şey ifade etmezdi. "Dürüstlük" zeminini üzerinde kazanılmış olmalıydı. Örnek insan olarak yaşadı, imrenilecek bir ölümlle gitti. Nur içinde yatsın.

Nail Güreli: Türk sanayiindeki öncülüğü ve halkın günlük yaşamını yakından ilgilendiren bazı "ilk" lere imza atmasının yanı sıra, günlük yaşamıyla da kamuoyuna mal olmuş, "so-kaktaki vatandaş"ın da sempatisini ve ilgisini çekmiş bir "iş adamı" ve "insan" idi.

Emin Çölaşan: Vehbi Koç'a duyduğum büyük bir saygı var. Nedeni de ülkemizin hemen hemen ilk sanayicisi olması. Binlerce insana ekmek kapısı açan Koç'a bu nedenle saygı duyuyorum. Ancak kendisine en büyük saygıyı, başka bir konuda duyuyorum. Büyük paralar kazanmış olmasına rağmen şımarmamış bir insan. Hep mazbut bir aile yaşamı olmuş. Evine ve çocuklarına bağlı yaşamayı yeğlemiş. Adı dedikodulara, skandallara karışmamış.

Can Ataklı: Koç bütün ömrünü Türkiye için harcadı. Bu ülkeye çok önemli katkılar sağladı. Türkiye'nin çağdaş, uygar ülke olma yolundaki

savaşında muzaffer bir komutan olarak hep ayakta kaldı. Hep dimdik oldu. Ölüme de dimdik gitti.

Tevfik Güngör Uras: İnsanlar fani. Hepimizin bir hayat süresi var. Önemli olan bu süreyi dolu dolu yaşamak. Bu süre içinde bir şeyler yapabilmek. Ve de bu süre içinde ayakta kalabilmek. Ayakta ölebilmek.

Vehbi Koç "Milli Mücadele" neslinin hayatta kalmış son temsilcisi idi. Ölünceye kadar, her alanda "Milli Mücadele ruhunu" sürdürdü. 95 yılın yılgnılığıyla, yorgunluğuyla, bıkkınlığı ile değil, genç ve taze bir kafa, ayakta kalmayı bilen bir fizik yapı ile öldü. Vehbi Koç bu ülkede iş yaratmak, aş yaratmak için çok şeyler yaptı. Maddi ve manevi birçok değer yarattı. Allah rahmet eylesin.

Hasan Pulur: Vehbi Koç 1901'de doğdu. 1996'da 95 yaşında öldü ve Allah onun duasını kabul etti, çocuklarına vasiyetinde şöyle yazmıştı. "Allah'tan bütün duam, vadem memleketimde getirmesidir" Yüce Allah, Vehbi kulunun duasını reddetmedi. Allah rahmet eylesin.

Yavuz Donat: Vehbi Koç öldü! Türkiye büyük bir öğretmenini kaybetti. Seneler önceydi. Atatürk Hava-

limanı'nda görevliler Vehbi Bey'in yanına yaklaştılar:

-Efendim, sizi VIP salonuna alsak. Koç "teşekkür ederim" dedi:

-Orası önemli insanlara ait. Ben ise bir tüccarım. Ne işim var VIP salonunda? Türkiye bir büyük öğretmenini kaybetti.

Altan Öymen: "Ne güzel memleketimiz var.Bir de kıymetini bilsek!"

Bu, Vehbi Koç'un en aklımda kalan sözü. Kim bilir kaç defa işitmişimdir. Ticaret ve sanayi hayatımızda Türk girişimciliğinin lideriydi. O alanda başarılı olmanın sembolüydü. Fakat bence ondan da daha önemli niteliği şuydu: Kendi iş hayatı bir yana, ülkesinin "vatandaş"ı olmanın bilincini ve sorumluluğunu taşımayı, hayatının en belirgin niteliği haline getirmişti.

Aile planlaması, trafik, sağlık. Ve daha bilinen bilinmeyen bir çok Koç'un deyişiyle - "hayır işleri". Bunlar, hele son 15-20 yıl içinde Koç'un kendi Holding'inin işlerinden çok daha fazla vakit ayırdığı işlerdi. 95 yaşına kadar, hatta - haberlerden anlaşıyor ki - öleceği ana kadar böyle yaşadı. Ülkesinin her sorununu ciddiye alarak. Onlara çözüm yolları bulunması ve uygulanması için elinden geleni yaparak. Evet, Türk sanayi ve ticaret hayatı onunla, gerçek bir "devlet adamı"nı

kaybetti. Türk toplumu da büyük bir “sorumlu vatandaşı”nı.

Can Aksın: İnaniyorum ki, yıllar sonra bile “Bir zamanlar Vehbi Koç vardı” demeyeceğiz. Çünkü, aynen bugün olduğu gibi, hep var olacak. Var olacak çünkü sanayimizin temelini kuran, Türkiye’deki bütün ilkleri yapan Vehbi Koç, Türk sanayisinin kurucusu olduğu gibi, Türkiye’deki iş ahlâkının da kurucularındandı.

İlhan Selçuk: 95 yaşında gözlerini yaşama yuman Vehbi Koç’un ömrü, Türkiye Cumhuriyeti tarihiyle zama-

mandaş. Vehbi Bey, zenginliğinin doruğunda sadeliğini korumak erdemini ömür boyu korudu. Vehbi Koç’un sade yaşamındaki duruluk, bizim uçuk özel sektörcülerimizin dengesizliklerine tam ters düşüyor. Koç’tan alınacak en büyük ders yaşam biçiminden kaynaklanmaktadır. Ankara’daki bakkal dükkanından uluslararası Holding’e uzanan ince ve uzun yolda başı dönmeden yürümek, bir insanın benliğindeki dengeyi vurgular. Vehbi Koç, Cumhuriyet Türkiye’sinin tarihinde sevimli bir simgeydi. Artık anlamlı bir imge oldu.

Ertuğrul Özkök: Geçen Kurban Bayramı’nda Antalya’da, Talya Otelindeyiz. Vehbi Bey bayram daveti veriyor. O sabah yataktan kalkarken düşüp başını vurmuş. Alnında kırmızı bir yara izi var. Başında kasketi ile havuzbaşına gelip teker teker elimizi sıkıyor. Çok yorgun bir hali var. Ayaklarını her zamankinden fazla sürüyor. Havuzun başında bir masaya oturuyoruz.

O sırada bir otel yetkilisi geliyor. “Efendim, sizi Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği’nden arıyorlar” diyor. Telsiz, mobil telefon olmadığı için, 50-60 metre yürüyüp konuşması gerekiyor. O nedenle otel yetkilisi, “isterseniz söyleyeyim, daha sonra biz kendilerini arayalım” diyor. Ama o kabul etmiyor. Devlet anyorsa, gidip konuşmamız lazım” diyerek yerinden kalkıyor. Ayaklarını sürüye sürüye gidip

konuşuyor. Vehbi Bey buydu. Ekonomik olarak çok güçlü, ama Devlet’e karşı son derece saygılı. Sahip olduğu ekonomik gücün dışavurumlarında ölçüyü hep iyi bilen, “iktidar oyununu” parmağını gözlerin içine batıra batıra oynamayan bir insan.

Bir zamanlar bir yerlerde şöyle bir şey okumuştum:

“Para arttıkça, milli sınırlar insanın gözünde önemini kaybeder” diyordu. Vehbi Bey bunun tam tersine yürüyen bir zengindi.

Rauf Tamer: Türk insanı, ona hiç bir zaman zengin gözüyle bakmadı. Servet düşmanları bile onu hiç kıskanmadı. Zaten o da zengin değil, saygın yaşadı. Dünya çapında bir örnek bu. Bıraktığı en büyük miras, sağlıklı aile yapısıdır. Çocuklardan torunlara, oradan camiaya uzanan o muazzam ilkeler zinciri, başlı başına bir eğitim rehberidir.

Gıpta edilecek asıl servet budur. Varlığı Türkiye için bir sigortaydı. Yokluğu, bize uzaktan gülümseyen bir me-

Vehbi Koç, İsmet İnönü ile.

Ankara Gençlerbirliği Klübünün üyelik belgesi Vehbi Koç'a takdim edilirken. Üyelik belgesinde kayıt tarihi 5 Ocak 1937 olarak belirtilmiştir. (Sağda)

şale... Oraya bakarak önünüzü görebilirsiniz.

Ege Cansen: Vehbi Bey, tek kelimeyle “olağanüstü” bir insandı. Belki de onu anlamanın birinci şartı, onun sıradışılığını kabul etmekten başlar. Dolayısıyla Vehbi Koç büyük bir işadamdı, hayırseverdi, iyi aile babasıydı gibi başkaları için de sıralanabilecek nitelikler Vehbi Bey’i anlatamaz. Belki de Vehbi Bey’i, bir sanatkar olarak düşünmemiz gerekir. O zaman, onun karakter mozağının taşları yerine daha iyi oturur. Vehbi Bey, görünüşü ile çok sade bir insandı. Yaşayışı da öyleydi. Çünkü o, nihai hedefine varmak için öyle hareket etmesi gerektiğini biliyordu. O sade görünüşlü Vehbi Bey, aslında bir yanardağ gibiydi. Muthiş enerji yüklüydü. Teclirsizleri fena halde yakardı.

Vehbi Koç’a saygı, Koç’u yaşatmaktır.

Mehmet Ali Birand: Vehbi Koç’un aramızdan ayrılması, kamuoyunda tahminlerin ötesinde yankı yaptı. Bunun başlıca nedeni, Vehbi Koç’un sadece bir işadama olarak görülmemesidir. Sokaktaki en basit vatandaşın dahi, Vehbi bey hakkında farklı bir görüşe sahip olmasıdır.

Genelde hepimiz onu farklı açılardan değerlendirdik. Yıllar boyunca bize verdiği görüntü çok farklıydı. Hem bizden, içimizden biriydi. Hem de bizden değilmiş gibiydi. Kimimiz “içimizden biri” olmasını sevdi, kimimiz de toplumumuzda bulunmayan yeteneklerine hayran kaldı. En önemli ve Türk toplumunda çok az olan “ciddiyeti” herkesi etkiledi.

Vehbi Koç bir gün dahi lüks arabalar içinde, etrafı korumalarla çevrilmiş dolaşırken görülmemiştir. “Saklayacak bir şeyim yok ki, neden kendimi koruyayım” derdi. Aksine, küçük arabasıyla çarşı pazar dolaşır, esnafla dertleşir ve hatırlarını sorardı. Bundan da büyük keyif alırdı. Büyük davetler vermekten, gösteriştan özellikle kaçınırdı. İşte bu yanı da topluma “bizden biri” izlenimini verdi.

Vehbi Koç’un bir diğer özelliği ülkenin sorunlarıyla tahminlerin ötesinde ilgilenmesiydi. Belgeselini tamamladığımız zaman çok tereddüt etti. “Acaba ölümünden önce yayınlarsak kendi reklamını yapıyor, derler mi?” diye kuşku duydu. Sonunda, yaşarken yayınlanmasını tam kabul etmişti ki, bu defa kader imkan vermedi. Kendi deyimiyle “utanmaktan” kurtuldu. Gerçekten de, hem bizden, içimizden bi-

riydi, hem de bize hiç benzemiyordu.

Necati Doğru: Hayata pencerelerini kapamadan önce de “Vehbi Koç’un bu toplumun basma kalıp ölçülerine uymayan bir adam” olduğu çok sıkça yazıldı. Aslında Vehbi Koç’un özelliği zengin biri olmak değildi. Yol açıcı, buz kırıcı olmaktı. 1928 yılında, o dönemin deyimiyle “Hususi müteşebbisçiliği” yani özel girişimciliği teşvik edecek Sınai Teşvik Kanunu çıkarılmıştı. Ancak özel sektör ortada yoktu. Kalkınmada öncülüğü devlet aldı. Çünkü özel sektörün yetişmesi gerekiyordu. Birilerinin çıkıp, yol açıcı, buz kırıcı, örnek olucu, kapitalist kalkınma yolunda iz bırakıcı rolü üstlenmesi bekleniyordu. Müteşebbisler zincirinin ilki, özel sektörün yol açıcısı oldu.

Kesintisiz müteşebbis. Sürekli girişimci. En önemli özelliği, gösteriş tüketiminden fellik fellik kaçması oldu. Belki de Türkiye gibi, sancılı ve istikrarsız bir ülkede, 95 yıl dayanıklı kalabilmenin sırrı... Bu alçakgönüllü yaşama biçimiydi...

Zeynep Göğüş: “Bozkır havasını soluyan onu kolay kolay ciğerinden sökemez. Ve kıraç toprakta gül yetiş-

timenin keyfine varan, çapayı bir daha elinden bırakamaz.” “Son Anıralı” Vehbi Bey’in hayat felsefesini, doğup büyüdüğü şehrin ikliminde aramak mı, neden olmasın?

O felsefeye göre, bozkırda gül bahçesi kurulacaktır, çünkü son Anıralı’nın en büyük özelliği “hamleci”liğidir.

Hamleci, bileşik kaplar teorisini reddeden insandır. Ülkenin genel ortalamasını, hamle düşüncesine ayakbağı etmeyen adamdır.

Gülbahçesi, bazen babamızın Anadolu’da, bazen Paris’te satılan Türk malı buzdolabına, bazen de Türk ailesinin evinde en az iki örneği bulunan Arçelik ürününe, bazen de Azerbaycan Türkü’nün ev alışverişini yaptığı Migros’a dönüşür.

Gülbahçesi, bazen Koç damgası taşıyan Tarabya’daki Sadberk Hanım Etnografya Müzesidir, bazen de İstinye sirtlarındaki Koç Üniversitesi.

Hamleci, bileşik kaplar teorisi reddetmiştir, ama iyi bir çevrenin iyi insanlar yarattığını, Türkiye’de ortam iyileştikçe herkesle birlikte Koç’un da bun-

dan yarar sağlayacağını düşünür ki, hamlecilikle bu düşünce arasında çelişki yoktur. Vehbi Koç, her şeyden önce bir “inanç adamı”ydı. Bunu yaşamıyla, yazdıklarıyla ve hamleleriyle hep kanıtladı durdu. Bugün, son Anıralı’nın inandığı değerlerin uzağına düşüldü. Şimdi çekilen sancılarının nedeni, o değerlerin yerine yenilerini koyamamaktadır.

Yalçın Doğan: Tezavü... Kişi ve aile olarak her türlü gösterişten, toplumda tepki çeken tüm alışkanlık ve davranış biçimlerinden uzak durmak... Türkiye’nin değil, dünyanın sayılı varlıklarından birine sahip olmasına rağmen, “normal gelirli bir vatandaş gibi” yaşamak...

Önceki gün yitirdiğimiz Vehbi Koç’tan herhangi bir yerde söz edildiğinde, akla önce “muhteşem servet, sanayicilik, işadamlığı” geliyor. Sonra bu varlıkla hiç de orantılı olmayan kişisel özellikler. Kendi halinde bir yaşam ön plana çıkıyor. Bu davranış biçimiyle Vehbi Koç, başarının değeri-

nin sadelikten, hoşgörüde, cesareten geçtiğini gösteriyor. Türk sanayiinde “ilklere” damgayı hep Vehbi Koç vuruyor. Sanayileşme için el attığı beyaz eşya, otomobil, tekstil, gıda, madencilik, enerji, özel sektörün ilk üretim alanlarını oluşturuyor.

Daha sonra, “iyi yönetim biçimi olarak holdingleşme” önce yine Koç imzasını taşıyor. Koç iş ve özel yaşamındaki tutumuyla kapitalizme felsefi eleştiri getiren bilim adamlarını yalanlıyor! Sırrı da galiba burada..

Hikmet Çetinkaya: Birden İspanyol yazar Alejandro Casona’nın bir oyununu anımsadım: ‘Ağaçlar Ayakta Ölü’ Vehbi Koç da ayakta öldü. Belki hiç acı duymadan... Ben, Vehbi Koç’u hep sıradan bir yurttaş olarak görürdüm. Oysa o Erol Toy’un deyişiyle bir “İmparator”du.

Giyimi sade, yaşamı sade bir imparator... Oysa o, dünyanın sayılı zenginlerinden birisiydi... Sahi Vehbi Bey ve ailesi Cumhuriyet Türkiye’sinin yeni burjuvazisi miydi? Galiba öyle... Veh-

24.05.1960. Ernst von Siemens’in Türkiye ziyareti. Vehbi Koç, konuklarını Yeşilköy Havalimanı’nda karşılamıştı.

22.06.1949. Semahat Arsel'in İstanbul Amerikan Koleji'nden mezun olduğu gün.

bi Koç'un yaşamı sadeydi. O kimi işadamları ve sanayiciler gibi akıllı bir karış havada değildi. Vehbi Bey'in yaşamı gerçekte sadeliğin belirgin çizgisinde çoğaldı. Tarihsel bir sürecin içinde yer alan ekonomik dalgalanmalar onu hiç etkilemedi.

Vehbi Koç, salt ekonomik değil, toplumsal sorunlarla da ilgilendi. Ülkesini çok sevdiği, demokrasiye gönülden bağlılığı yadsınamaz bir gerçektir. Bir cumhuriyet sanayicisi, 95 yaşında yaşamdan koptu. Vehbi Bey 'yaşam felsefesi'ni anlatırken bakın ne diyor: "Hayatım boyunca verilen öğütleri hep can kulağı ile dinledim, başkalarının tecrübelerinden yararlandım" Güle güle Vehbi Bey!

Çetin Altan: Vehbi Bey'in de dünyadan ayrılmasıyla, yüzyıla yakın bir dönemin kapanıveren kalın cildi. O kalın cildin kapanıverişindeki son hafif rüzgarlanma, benim de eskilerde kalmış anılarımı öylesine yalayıp geçti ki, içimdeki zaman körfezinin suları, unutulmuş kıyılara doğru ürpere ürpere yeniden uzanmaya başladı. Her insan kendi objektifinin açısından görür dünyayı da, başkalarını da... Benim tanıdığım Vehbi Bey'di. Aradaki büyük yaş farkına rağmen yumuk gözlerindeki çocuksu bir muziplik ışığını, sanki birlikte misketle karış-karış

oynarcasına paylaştığımız Vehbi Bey...

Şimdi bunun nedenini düşünüyorum. Ben Vehbi Bey'in ne kimsenin aracılığıyla, ne de kendi dekoru içinde tanıdım.

Benim için Vehbi Bey, 1950'den önce Ankara Palas Salonları'nda karşılaşmıştık, arada sırada baş başa yemek yediğimiz, ağırlığı da, etiketi de, meslek kimliği de başkalarına ait, etten kemikten yalın bir tanıdıktı.

Onun için de, aradaki yaş farkına rağmen, kimsenin kolayından inanmayacağı çocuksu takılmalar, takışmalar, ilişkiler ve gülüşmelerle geçirdik yarım yüz yılı, orada burada karşılaştıkça ve birbirimizi yemeğe davet ettikçe... Onunla birlikte bir dönemin kalın cildi kapandı. O kapanışın hafif rüzgarıyla, zaman körfezinin suları unutulmuş kıyılara doğru ürpere ürpere uzanıyor.

Vehbi Bey'in muzip bakışlarındaki çocuksu ışık, karşımda hala bana bakıyor gibi...

İsmet Berkan: Vehbi Koç'un en önemli özelliği neydi?

Bunu hep Vehbi Koç'u Vehbi Koç yapan esas şeyin, onun kurumlar oluşturmalarını bilen, zamanı gelince kenara çekilip kurumunu profesyonellerin ellerine bırakabilen, modern bir yö-

netim anlayışını kendi kurumuna hakim kılabilen ve en önemlisi kurumunu kendisi ya da ailesi olmadan da ayakları üstünde durabilir hale getiren özellikleri olduğunu düşündüm. Sanayi de öncü olmak, bir dünya devi yaratmak, sayısız hayır işine imza atmak... Kuşkusuz bunlar çok önemli şeyler. Ama ben kişisel olarak Vehbi Koç'un girişimci yanından çok yönetici yanına daha çok ilgi duydum. Yıldırım Beyazıt'tan Abdülhamid'e kadar olan devri içinde yaşayan padişahlardan herhangi bir tanesi, Vehbi Koç'un yöneticilik ve geleceği görme kalibresinde olsaydı, bugün hepimizin hayatı çok başka olabilirdi. Hadi Osmanlı batmış, bari siyasi liderlerimiz Vehbi Koç'tan ders alabilselerdi...

Doğan Heper: Bakkallıkla başlayan bir yaşamdan, dünya çapında bir sanayi devi çıkartmak ve onu dünyanın en büyük 500 şirketi arasına sokmak. Dürüst bir aile babası, temiz bir vatandaş olarak yaşamak.

Ticari başarısında hiç şüphesiz bu özelliğinin büyük etkisi vardı.

İşinde örnek. Aile hayatında örnek. Böylece Türkiye'de müesseseleşmenin öncülüğünü yapan da o.

Eseri Koç Topluluğu, müesseseleştiği için ondan sonra da yaşayacaktır. Dün onu toprağa veren büyük kala-

balık, bu 95 yaşındaki genç, dinamik, örnek ve öncü insanın kaybının üzüntüsü içindeydi.

Mehmet Türker: Ve bir zamanlar, “Türkiye’yi sömürüyor” denilen insan, 95 yıllık yaşamının sonuna geldiğinde, 40 bin kişiye iş imkanı sağlamış bulunuyordu. O insan, 105 şirketinin tamamını, 300 trilyon cirosuyla bu ülkeye bıraktı ve gitti.. Şimdi bizler, onun kurduğu, geliştirdiği bu muazzam sanayi ile gururlanıyoruz. Yabancı dergilerde Koç’u dünya klasmanında gördükçe kıvanç duyuyoruz. “Bizim... Bizim sanayimiz” diyoruz... Vehbi Koç’u, dün toprağa verdik. Hepimizin, onun hayatından çıkaracağımız dersler var. Ama sadece zengin olabilmek için değil.

Talat Halman: Vehbi Koç, bir “alçakgönüllü dev”di. Kendi yaşamında ve ülkesinde mucizeler yaratmıştı. Yirminci yüzyıl Türkiye’sinde, başka hiç kimse onun kadar uzun süre “1 numaralı işadamı” ve “en büyük sana-

yici” unvanlarını sürdürmemiş, onun kadar değişik alanlarda ve çok sayıda büyük şirket kurmamış, onun kadar muazzam bir servet kazanmamış, onun kadar yaygın hayır işleri yapmamıştır.

Türk kamuoyu için “özel teşebbüs” ve “sanayi” terimleri ile Koç adı, eş anlamlıdır. Aynı gözlem “hayırseverlik” terimi için de yapılabilir. Vehbi Bey, ülkemizde, her evde, her dilde... Vehbi Koç bir sanayici değil, bir sanayi idi. Tevekkülün yerine teşebbüsü koyan, Atatürk devrimlerinin özünü benimsemiş, “kendi kişiliğini kendi iradesiyle yaratan” bir “yeni Türk” olmuştu. Hem Anadolu’yu, hem Batı; hem Türk’tü, hem dünya vatandaşı; hem dindardı, hem “laik”. Türk demokrasisi için en güçlü bir sentez olarak yaşadı ve yarattı.

Erdemle, hizmet anlayışıyla, rasyonel çalışanların en üst düzeyde başanya ulaşacağını ve her türlü zorluğa rağmen Türkiye’nin bu ortamı sağladığını ele güne ispat etti. Rahmetli Koç’u “mucizeler” le anlatabiliriz. Bir “muci-

ze” insandı. Mucizeler ölür mü?

Ali Kırca: Ne kadar yaşlanırsa yaşlansın, adına ölüm denen “bitiş çizgisinin” asla göğüslenemeyeceğini düşünürsünüz. Bazı insanlar sanki hep yaşayacaktır. Ondandır, ölüm haberlerini duyduğunuzda “beklenmedik” birşeyle karşılaşmış gibi şaşırırız. Yaş olarak ölüme bu kadar yakın bir insanın, sizin zihninizde ölüme ne kadar uzak durduğunu o an fark edersiniz. Yaşamım boyunca üç insanın ölüm haberini aldığım da hep aynı ortak duyguyu yaşadım:

İsmet Paşa, Aziz Nesin ve Vehbi Koç...

Vehbi Koç’u da, herkesin bildiği yaşına rağmen, ölümden bu kadar uzakta düşünmemiz de ondandı işte. O hayatımızın içinde varola geldi hep. Salonlarımızın ve misafir odalarımızın başköşesine koyduğumuz üstü dantel örtülü buzdolapları, merdanesi döndükçe sakız gibi bembeyaz çıkan çamaşırlar, uygarlıkla ilk tanışmalar ve kolaylaşan hayatımız...

23.05.1967. Vehbi Koç, Aygaz Ambarlı Tesisleri’nde bir grup işçiyile.

12.10.1993. Koç Üniversitesi'nin açılışı.

"Bak bunları hep Vehbi Koç yapıyor-muş."

Bunları hep Vehbi Koç yapıyordu. Bizim hayatımıza zaten "yaşlı bir işadamı" olarak giriş yapmıştı. Sanki daha fazla da yaşlanmayacaktı. Tıpkı daha öncekiler gibi, biliyorduk ki, biz gidecek, o kalacaktı."

Yaşar Nuri Öztürk: Ben onu her düşündüğümde, içime, uzmanı olduğum tasavvuf tarihinin koca gönüllü dervişlerinden birinin rengi ve imajı düşerdi. En küçük bir zorlamaya gitmeden söylüyorum, hep böyle olurdu. Çünkü yüzünde insan tatlılığı, dü-rüst ışığı, gayret canlılığı ve hizmet aş-kı vardı. Gerçek dervişin, gerçek iman adamının nitelikleri de bunlar değil mi? Nur içinde yat Vehbi Bey! Binler-ce kuluna iş ve aş sağladığının Al-lah'ın rahmeti seni kucaklasın! Ve Rahmet Peygamberi Hz. Muhammet seni alnından öpsün!

Duygu Asena: Birisi öldükten sonra arkasından olup bitenler karşısında derin derin düşünmeye başlarım. O kişinin ölümüne üzüldüğüm kadar, onun yaşarken bunları duymamış, görmemiş olmasına hayıflanırım. Hat-ta bir ara bu duygularımı iyice abar-tıp, bazı kişiler için, "ölseydi arkasın-dan ne yazardınız, ne yapardınız" di-

ye yazı dizisi hazırlamayı bile düşün-müşüm.

Vehbi Koç için de aynı üzüntüye ka-pıldım. Ne olurdu kaybettiklerimiz, yaşarken insanların kendileri hakkın-da düşüncelerini bilebilselerdi. Ne büyük bir mutluluk olurdu düşünebi-liyor musunuz? Kendileri duymadığı, bilmediği, görmediği için arkaların-dan yapılan iyi şeylerin, güzel sözle-rin bir ölçüde ziyan olduğunu düşün-müşümdür. Koç'un iş dünyasındaki başarılarından daha çok ilgilendiğim yanı "aile planlaması"na önem verme-siydi. Birkaç gün önce onun ardından yapılan programlarda yine izledik, "nüfusumuz bu kadar hızla arttıkça, ilerlememiz, kalkınmamız mümkün değil" diyordu. Hepimiz nasıl olsa bir-gün öleceğimize göre, keşke biz de böyle ölsek.

Altınur Kılıç: Vehbi Koç'un ölü-mü üzerine beylik bir yazı yazmak mümkün değil, çünkü alelade, beylik bir kişi değildi. Her yönü ile, hayatı, hayat felsefesi, başarıları ve ailesi ile başlı başına olağanüstü bir insandı. En önemlisi ülkesini, milletini candan seven devlete bağlı milliyetçi bir in-sandı. Helal olsun, sevgili Vehbi Bey, her şey sana helal olsun. Ülkeye yap-tığın büyük hizmetlerle bütün borçla-rını, sadece bana değil ülkene milleti-

ne fazlası ile ödedin. 95 yaşında ama gene de Türkiye'den erken, yerinde kocaman bir boşluk bırakarak ayrıl-dın. Allah gani gani rahmet eylesin.

Coşkun Kırca: Vehbi bey, inancılı bir müslümandı. Ama Atatürk ilkeleri-ne bağlılığı sarsılmazdı. O, din uğruna milletin nasıl karanlığa ve tembelliğe sürüklendiğini ve bir sarışın dehanın onu hangi mucizeyle kurtardığını çok iyi görmüş ve yaşamıştı. Onun içindir ki, laiklikten ödün vermezdi; din istis-marlarından nefret ederdi. Vehbi bey, bir takım kendisi kadar büyümemiş işadamları gibi, Türk Devleti, Milleti ve ülkesinin bir arada bölünmez bütünlüğünden sapma ifade eden den-gesizliklere hiç mi hiç itibar etmemiş-tir.

Vehbi Bey, doğruyu araştırdığını sa-narak daldan dala konup kendini tat-min etmekle vakit kaybedenlerden değildi. Doğruyu görür, bulur ve o yoldan asla ayrılmazdı. Onun için doğru olan da Atatürk ve O'nun kur-duğu Cumhuriyetti. Bu açıdan Vehbi Bey, kendi gençliğiyle övünen bir tıfl takımından çok daha genç, çok daha çağdaştı. Ve Vehbi Bey, işte bunlar-dan dolayı son istirahat yerine Türk halkı tarafından götürüldü.

Müşerref Hekimoğlu: Nerdeyse

yüzyıllık bir yaşam, çalışarak, üreterek, boyutlanarak geçiyor tüm yıllar; fabrikalar, holdingler, vakıflar, liseler, üniversitelerle çağdaşlığı yakalamayı amaçlayan bir kişi. Geri kalmışlığı içine sindiremiyor, ileriye, yeniliğe bakıyor, yeni ufuklara açılıyor durmadan. Kuşağı eskiyor, o eskimiyor, çağın gerçeklerine eğiliyor, yeniliğe, yeni kuşaklara yöneliyor giderek. Soluğunu yitiriyor, ama yaşama sürüyor ben-ce. Adını kurumlaştıran kişiler ölmüyor çünkü, tersine çok daha yaşıyor. Kalıcı ürünleri, yapıtlarıyla kanıtlıyor ölmezliğini. Güzel bir olay değil mi? Topluluğumuzda kaç kişi yaşayabiliyor bu güzelliği?

Hikmet Bila: Vehbi Koç'u kaybettiğimiz 25 Şubat günü bütün Türkiye sarsıldı. Çünkü yediden yetmişe bütün Türkiye onu tanıyordu. Onu iyi tanıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağıldığı o günlerden bugünlere kadar tarihimizin canlı bir tanığıydı Koç. Ama onu Koç yapan asıl değer, sadece tanık olması değil, baş aktörlerden biri olmasıydı. Bugün dev

boyutlarda yükselen Türk özel sektörünün temelini Koç atmıştı. Sanayide "ilk"lerin altında hep Koç'un imzası vardı. 95 yıllık ömründe dürüstlük, yurtseverlik hayıraseverlik ilkelerinden biran bile ödün vermedi. Vehbi Koç'u her zaman saygıyla anacağız.

Ayhan Songar: Şu 40-50 senede nereden nereye geldik, bir düşünüyorum musunuz, aziz okuyucularım. Düşünüyorsunuz, bizi buralara getiren insanı, Vehbi Koç'u hiç unutmayın. Vehbi Koç, Cenab-ı Hakk'ın kendisine lütfettiği 95 senelik ömrün her saniyesini bu millet için harcamış ve sonunda ancak beraberinde 2-3 metrelik kefen bezini götürerek ve dudaklarından eksilmeyen tebessümü ile, Huzur-u İlahi'ye çıkmıştır. Onun için eminim, herkes "nasıl bilirdiniz" diye sorulduğunda "iyi biliriz" diye tezkiye verecektir. Allah rahmet eylesin, makamı cennet olsun.

Yazgülü Aldoğan: Sonunda o da herkes gibi bir avuç toprağa kavuştu. Herkesten farkı ise bundan sonra

yaptıklarıyla anılacak olması...

Vehbi Bey'in yaptıkları içinde benim en çok önem verdiğim iki konu var: Aile planlaması ve eğitim...

Vehbi Bey, ölümünün ardından yazılan tüm yazılarda ortaya koyduğu gibi, kendisi için değil de ülkesi için yaşadı sanki. Ve ülkesinin kalkınmasını da bu iki eksenle gördü: Bakılabilecek çocuk ve onların iyi eğitimi! Ölümünden sonra açılacak olan vasiyetinde de varlığının çok büyük kısmını kendi kurduğu vakfa bıraktığı anlaşılıyor. Ve bu vakıf iki kurumu besleyecek: Aile Planlaması Vakfı ve Türk Eğitim Vakfı.

Keşke hükümet programları da Vehbi Koç kadar eğitime ve aile planlamasına önem verse. Bunun için kaynak ayırsa. Bir ülkenin en büyük zenginliği nasıl nitelikli insan gücü ise, en büyük zaafı, yumuşak karnı, terörden işsizliğe kadar pek çok sorunun temeli de vasıfsız insan kalabalığı. Ve ne yazık ki hiçbir suçları olmadığı halde bu insanlar hem sorunun kaynağı hem de sonuçlarını çekenler oluyor... Yazık değil mi?

Vehbi Koç, büyük Türk bestecisi Ahmet Adnan Saygun'la (Sol başta) birlikte.

15.02.1992. Vehbi Koç torunu Mustafa V. Koç ile Caroline Griaud'nun nişan töreninde yüzük takarken.

Erdoğan Karakoyunlu: Vehbi Koç, çok çeşitli özellikleri olan bir kimse idi. Her şeyden önce inançlı bir girişimci idi. Sadece Türk dünyasında değil, dünyada da takdirle karşılanan ve çalışmaları, başarıları ödüllendiren “örnek” bir girişimciydi. Türk halkının gönlünde taht kumasının nedenlerinden birisi, hiçten işe başlaması ve o zamanın yokluklar Türkiye’sinde halkının ihtiyaçlarını karşılayacak çeşitli ürünler üreterek fakir ve çilekeş Türk insanını mutlu etmesiydi.

Pek çok “ilk” de imzası olan, ekonomide ismi referans teşkil eden, güvenilirlik sembolü Vehbi Koç, dünyada da saygınlığı olan bu büyük işadamı, iş hayatında Vehbi Koç “anayasa” sı denilen, kendisinin yarattığı bir iş anayasası yaratmış bir kimseydi. Bu “İş Anayasası” yaşamında kendisine ve yarattığı Koç Topluluğu’na damgasını vurduğu gibi, çevresine de bunları kabul ettiren değerli bir rehber olmuştu.

Osman Ulagay: Vehbi Koç bana göre Türk iş aleminde ölçülülüğün sembolüydü. Onun bu özelliği, pek çok alanda ölçülerin kaybolmakta olduğu bir dönemde, ona büyük bir ayrıcalık kazandırmıştı. Herhangi bir

olayda Vehbi Bey’in inandığı ölçülerin dışına çıktığını görmek, günün rüzgarına kapılarak kendisinden beklenmeyen bir söz söylediğini duymak her halde olanaksızdı. Bu tür davranışlara girenleri muzip bir gülümsemeyle izlediğine tanık oldum birkaç kez. Vehbi Bey, inanılmaz sadelikteki yaşam biçimiyle de bir örnek oluştuyordu. Batıda Protestan etiğinin belirlediği işadamları tipinin Türkiye’deki müslüman karşılığıydı sanki Vehbi Bey. Geride bıraktığı “Müesseseye” de bir ölçüde damgasını vurmuştu bu anlayış. Vehbi Koç’un ölümü belki bir devrin kapanışını da simgeliyor.

Fazıl Kahraman: Vehbi Koç, Cumhuriyet iktisat tarihini bünyesinde barındıran tek insandı. O, yokluklar ekonomisinin küçük tüccarı, yeniden yapılanmanın inşaat müteahhidi, ithal ikameci politikanın sanayicisi, yabancı sermayenin Türkiye’deki ilk partneri, kurumlaşmanın ve sistemleşmenin sembolü idi. Ama her şeyin ötesinde prensiplerini yaşayan bir insandı. Koç benzeri sistemleşmiş güçlü özel sektör; güçlü ülke demektir. Hele Vehbi Koç benzeri hayat düsturlarını yaşayan insanlar devletteki ve özel sektördeki genç nesile en iyi örnektir.

Murat Birsell: Vehbi Koç’u kaybettik. Bütün medyanın yansıttığı gibi, fevkalade bir insandı. Bir insanın şahsi çabasının ne kadar önemli olabileceğinin canlı örneğiydi. Amerikan rüyasını bu memlekette başarabilmiş bir Türk mucizesiydi. Kendisiyle birkaç kez şahsen görüşmek şerefine sahip oldum, kısa hal hatır sormalardı. Çok dikkatimi çeken bir özelliğini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Vehbi Koç Bey selamlaşırken karşısındakinin önünde saygı ifadesiyle hafifçe eğilirdi. Öyle fazla bir eğilme değil, küçük ve manidar. Ama, orada ne büyük bir güç ifadesi saklıydı anlatılır gibi değil. Bir gönül adamı olmanın veya kurallara göre oynamanın yanı sıra, karşısındakini çok zorlayan bir eğilimiydi. Vehbi Bey’den daha başarılı, daha güçlü olacak haliniz yok ya? Ama size hafif eğilerek selam vermiş. Kim olursan ol bir garip oluyorsun. Böyle durumlarda, mahcubiyetle gıpta arası bir hissin, muhatabı kıskıvrak yakaladığını sezerdim. İnşallah bu kadar tevazu ile eğilerek bu kadar büyüklük ifade etmeyi yakalayabilen insanların sayısı artar. Vehbi Koç, her anlamda zirveyi hedefleyenler için hep yaşayacak bir örnek olacak. Allah Rahmet Eylesin.